

**YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ

**ORTAÖĞRETİMDE KLASİK VE IB PROGRAMLARINI
GÖREN ÖĞRENCİLERİN TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
DERSİNDE OLAN TUTUMLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğba TAŞ

İSTANBUL, 2007

**YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ

**ORTAÖĞRETİMDE KLASİK VE IB PROGRAMLARINI
GÖREN ÖĞRENCİLERİN TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
DERSİNDE OLAN TUTUMLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğba TAŞ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Füsun AKDAĞ

İSTANBUL, 2007

**ORTAÖĞRETİMDE KLASİK VE IB PROGRAMLARINI GÖREN
ÖĞRENCİLERİN TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNDE OLAN
TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Tuğba Taş

ONAY

Jüri:

Doç. Dr. Füsun AKDAĞ .....
(Tez Danışmanı)

Prof. Dr. Adil Çağlar .....

Dr. Mustafa Farsakoğlu .....

Yüksek Lisans Tez Kurulu Tarafından Onay Tarihi 28 / 02 / 2007

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ.....	iv
ÖNSÖZ	v
ABSTRACT.....	vi
ÖZET	vii

GİRİŞ.....	1
------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİ, TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ, TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ TARİHİ, TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ PROGRAMI, ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ.....

1.1. Milli Eğitim Sisteminin Genel Amaçları.....	2
1.2. Türk Dili ve Edebiyatı Dersinin Tanımı ve Özellikleri.....	3
1.3. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Tarihi	5
1.4. Öğretim Yöntemleri.....	17
1.4.1. Anlatım Yöntemi	17
1.4.2. Soru- Cevap Yöntemi	18
1.4.3. Tartışma Yöntemi	21
1.4.4. Problem Çözme Yöntemi	24
1.4.5. Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi.....	26
1.4.6. Rol Oynama Yöntemi.....	27
1.4.7. Grup Çalışması Yöntemi	29
1.4.8. Benzetişim Yöntemi	31
1.4.9. Beyin Fırtınası Yöntemi	32

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSLAR ARASI BAKALORYA ORGANİZASYONU, ULUSLAR ARASI BAKALORYA TÜRKÇE A1 DİL PROGRAMI.....

2.1. Uluslararası Bakalorya Organizasyonu	34
2.1.1. IB Tarihi	34
2.1.2. IB Diploması.....	34
2.1.3. IB Sermayesi.....	35
2.1.4. Üniversitelerin IB Diplomasını Tanıması (IB Diploma Denkliği).....	35
2.1.5. IB Bölgesel Ofisleri	36
2.1.6. IB Misyonu	37
2.1.7. IB'nin Sunduğu Programlar.....	37
2.1.8. IB'nin Sunduğu Servisler	37
2.2. Uluslar arası Bakalorya Türkçe A1 Dil Programı	38
2.2.1. Giriş	38
2.2.2. Konuyla İlgili Bilgiler	41
2.2.3. A1 Dil Programının Amaçları	42
2.2.4. A1 Dil Programının Hedefleri	43

2.2.4.1. Yüksek Düzey.....	43
2.2.4.2. Standart Düzey	44
2.2.5. İzence Planı (Yüksek Düzey)	45
2.2.5.1. Gereklilikler.....	46
2.2.5.2. Genel Bilgi.....	47
2.2.6. İzence Planı (Standart Düzey)	48
2.2.7. İzlencenin Ayrıntıları	49
2.2.7.1. Eser Nedir?	49
2.2.7.2. ÖKL ve DEL.....	50
2.2.7.3. Metin Türleri.....	52
2.2.7.4. Dönemler	52
2.2.7.5. Yer	53
2.2.7.6. İzlencenin 1., 3. ve 4.Bölümleri: Dünya Edebiyatı Eserleri	53
2.2.7.7. İzlencenin 3. ve 4. Bölümleri: Dünya Edebiyatı Eserleri	54
2.2.7.8. İzlencenin 2. Bölümü: Ayrıntılı İnceleme	55
2.2.7.9. İzlencenin 3. Bölümü: Eser Grupları	56
2.2.7.10. İzlencenin 4. Bölümü: Okulun Serbest Seçimi.....	56
2.2.8. Değerlendirme Planı (Yüksek Düzey).....	57
2.2.9. Değerlendirme Planı (Standart Düzey).....	58
2.2.10. Değerlendirme Hakkında Ayrıntılı Bilgi.....	59
2.2.10.1. Okul Dışından Yapılan Değerlendirme	60
2.2.10.2. Okul İçinde Yapılan Değerlendirme	70
2.2.11. Bireysel Sözlü Eleştiri	71
2.2.12. Bireysel Sözlü Sunu.....	75
2.2.13. Diğer Sözlü Etkinlikler	79

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNDE ÖĞRENCİLERİN BECERİ

DÜZEYLERİNİ İNCELEME ÜZERİNE ARAŞTIRMA..... 81

3.1. Araştırmanın Amacı.....	81
3.1.1. Hipotezler	81
3.2. Araştırmanın Metodolojisi	82
3.2.1. Yöntem	82
3.2.1.1. Evren Örneklem.....	83
3.3. Bulgular- Verilerin Yorumlanması	84
3.3.1. Hipotezlerin Analizi.....	100
3.4. Sonuçlar ve Öneriler	101
3.4.1. Sonuçlar	101
3.4.2. Öneriler	102

KAYNAKLAR 104

EK: UYGULANAN ANKET FORMU 106

ÖZGEÇMİŞ 109

KISALTMALAR LİSTESİ

- DE : Dünya edebiyatı
- DEL : Öngörülen Dünya Edebiyatı Listesi
- DP : Diploma Programı
- IB : Uluslar arası Bakalorya
- MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
- ÖKL : Öngörülen Kitap Listesi
- SD : Standart Düzey
- UBO : Uluslar arası Bakalorya Organizasyonu
- YD : Yüksek Düzey

TABLO LİSTESİ

Tablo 1	: Genel Grubun Tüm Alt Boyutlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları	84
Tablo 2	: IB Eğitimi Alan ve Almayan Grubun Tüm Alt Boyutlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları	85
Tablo 3	: IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Dünya Edebiyatı Karşılaştırmalı Yazı Çalışmasının Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları	93
Tablo 4	: IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Türk ve Dünya Edebiyatından Eserlerin Karşılaştırılarak Yapılan Yazı Çalışması Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları	93
Tablo 5	: IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Yaratıcı Yazı Yazma Çalışmasının Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları.....	94
Tablo 6	: IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Dünya Edebiyatı Detaylı Yazı Yazma Çalışmasının Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları	95
Tablo 7	: IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Hazırlıksız Konuşmanın Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları	95
Tablo 8	: IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Hazırlıklı Konuşmanın Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları	96
Tablo 9	: IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Çeşitli Yazı Türleri Üzerine Yazı Çalışmalarının Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları	97
Tablo 10	: IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Öğrencilerin Gördükleri Edebiyat Dersinden Memnun Olup Olmadıklarının Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları	97

ÖNSÖZ

Bu araştırmada MEB'in Türk Dili ve Edebiyatı dersi müfredat programıyla, günümüzde dünyada ve Türkiye'de bazı özel okullarda uygulanan IB Türkçe A1 Dil Programı karşılaştırılarak öğrencilerimizin Edebiyat dersinde istenilen düzeye ulaşmaları ve ana dillerini doğru, düzgün bir şekilde kullanmalarını sağlamanın daha etkin yolları araştırılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmayı yapabilmek amacıyla İstanbul'da IB programını uygulayan bazı liselerde IB programını alan ve almayan öğrenciler arasında anket yapılmış ve bu anket sonuçları da Bağımsız t- Testi ile değerlendirilmiştir.

Araştırmamda öncelikle ilgisini usanmadan gösteren, fikirlerinden ve deneyimlerinden yararlandığım tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Füsün Akdağ'a teşekkür ediyorum.

Araştırma ile ilgili olarak yine benden yardımlarını esirgemeyen Özel Koç Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Sabriye Özerdem'e ve anket uygulamalarında bana yardımcı olan Robert Lisesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Mehmet Uysal ve Özel Eyüboğlu Lisesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Nursen Güner'e teşekkür ederim.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Ortaöğretimde Klasik ve IB Programlarını Gören Öğrencilerin Türk Dili ve Edebiyatı Dersinde Olan Tutumlarının Karşılaştırılması

Tuğba Taş

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Füsun Akdağ

Klasik Türk Dili ve Edebiyatı dersi günümüz koşullarında öğrencilerin yazılı ve sözel becerilerini geliştirememektedir. Liselerden mezun olan öğrencilerin belli başlı metinleri okuduklarında, okuduklarını anlamadıklarından dolayı doğru ve güzel yorum da yapamadıkları görülür.

Bu çalışmada Türkiye’de devlet liselerinde işlenen Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programı ile asıl uluslar arası okullarda işlenilmek üzere ortaya çıkan; fakat öğrencilerin becerilerinin daha da geliştiği gözlemlendikten sonra sadece uluslar arası okullarda işlenmeyip, yavaş yavaş ulusal okullarda da varlığını gösteren; Türkiye’de belli başlı özel okullarda okutulmaya başlanan bir müfredat programı olan Uluslar arası Bakalorya müfredat programı karşılaştırılarak, öğrencilerimizin daha iyi sözel ve yazınsal becerilere sahip olmaları için neler yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Bu iki programın, öğrencilerin becerilerini ne kadar geliştirdiklerini inceleyebilmek amacıyla öğrencilere anket uygulanmış ve bu anketlerin sonuçları Bağımsız t-Testi ile değerlendirilerek IB eğitimi alan ve almayan öğrencilerin yazınsal ve sözel becerileri ortaya konulmuştur. IB eğitim alan öğrencilerinin %37’si sözel çalışmaları çok iyi yapabileceklerini ifade ederken IB eğitimi almamış öğrencilerin oranı ise %14’de kalmıştır. Yazınsal becerileri karşılaştırıldığında ise IB eğitimi alan öğrencilerinin %38’i çok iyi düzeyde, IB eğitimi almayan öğrencilerin yalnızca %7’si çok iyi düzeyde yazı çalışmalarını yapabileceklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe A1 Dil Programı, Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Müfredat Programı, karşılaştırma, öğrencilerin edebiyat becerileri

ABSTRACT

In today's circumstances the classical Turkish Language and Literature subject can not improve students' literature abilities. It has been observed that the students could not understand what they have read and could not interpret well enough the texts when they graduate from the high schools.

In this study the researcher aimed to compare the classical Turkish Language and Literature curricular program that has been practiced in the government schools and the IB program which has been practiced in some schools, all over the world. This comparison will show, what shall be done to improve the students' verbal and written abilities.

To see how efficient these programs are, a questionnaire has been answered by the students. Questionnaires results were analysed by the Independent Sample T-test. The results showed how efficient were the students in their verbal and written works. %37 percent of the students who have been studying IB A1 Turkish program stated that they were able to do verbal Works at a very good level. The students' ratio who have not been studying IB Turkish A1 program was just %14 percent. When their written abilities were compared, students studying the IB Turkish A1 program who has ticked the very good level was %38 but despite this, only %7 percent students who have not been studying the IB Turkish A1 program ticked the very good level.

Keywords: IB Turkish A1, Turkish Language and Literature Curriculum, comparison, students' literature abilities

GİRİŞ

Kişilerin doğru ve güzel bir biçimde dillerini kullanmaları, duygu ve düşüncelerini düzgün bir şekilde ifade edebilmeleri yaşamlarının her döneminde geçerli ve önemli olacak bir durumdur. Ana dili güzel ve doğru konuşmanın öneminden dolayı ilkokuldan itibaren Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı dersleri öğretim programlarının her düzeyinde ve alanında görülür.

İlkokuldan üniversiteye kadar zorunlu olan bir alan olmasına rağmen, yetişkin bir insanın okuduğunu yorumlayamama, aktarmak istediği fikirlerini doğru ifade edememe veya kısa bir hazırlıksız konuşmayı dahi kolayca yapamama gibi durumlarla karşılaşılabilir. Karşılaşılabilmektedir.

Sadece Türkiye’de değil dünyanın tüm ülkelerinde eğitim ve öğretim en çok üstünde durulan konulardan biridir. Türkiye de dâhil olmak üzere pek çok ülke, kendi ülkelerindeki eğitim ve öğretim seviyesini yükseltmek için çaba sarf etmektedir. Hatta bazı ülkeler ise velilerinin görevleri sebebiyle dünyanın farklı noktalarında orta öğretim eğitimlerini tamamlamaya çalışan öğrenciler için geliştirilmiş olan Uluslar arası Bakalorya (IB) müfredat programını bazı özel ve devlet okullarında yerelleştirmişlerdir. Günümüzde Türkiye’de de Uluslar arası Bakalorya müfredat programını uygulayan özel okullar bulunmaktadır.

Türkiye’de eğitim ve öğretim devlet tarafından uygulanmaktadır. Devlet de son zamanlarda eğitim ve öğretim kalitesinin artırılması amacıyla eğitim sisteminde bazı değişiklikler yapmaktadır. Bu değişiklikleri sadece devletin eğitim ve öğretim kurumları değil, aynı zamanda özel okullar da yapmaktadır. Yeni eğitim ve öğretim sistemleri üzerinde duran özel okulların mevcut olan başarı düzeyini kamu okullarına göre daha fazla arttırdığı aşikârdır.

Bu araştırmada, Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programı ile Uluslar arası Bakalorya (IB) Türkçe A1 Dil programı karşılaştırılarak öğrencilerin istenilen beceri seviyelerine hangi programla daha fazla yaklaştıkları incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİ, TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ, TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ TARİHİ, TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ PROGRAMI, ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

1.1. Milli Eğitim Sisteminin Genel Amaçları

Türk Milli Eğitim sisteminin amaçları halen geçerli olan 1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda şu şekildedir:

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesi bulunan Atatürk milliyetçiliğine bağlı, Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlanıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini; beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere; hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri ve davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayat hazırlamak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birli ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

1.2. Türk Dili ve Edebiyatı Dersinin Tanımı ve Özellikleri

Dersin Adı	: Türk Dili ve Edebiyatı
Haftalık Saati	: 4
Sınıflar	: Lise 1, 2, 3. sınıflarda okutulur.
Özelliği	: Lise 1, Dil bilgisi ağırlıklı; Lise 2, Edebiyat ağırlıklı; Lise 3, Kompozisyon ağırlıklı konuları içermektedir.
Seçmeli/ Asıl	: Zorunlu ortak genel kültür dersleri
Alt Dersler	: Edebiyat, Türk Dili, Kompozisyon
Amaçları	: Türk Dili ve Edebiyat dersinin genel amaçları Tebliğler Dergisi'nin 2370, 2375, 2381, 2393, 2098 sayılarında belirtildiği gibi aşağıda çıkarılmıştır:

Edebiyat, Türk dili, Kompozisyon öğretiminin temel amacı Anayasamız ve Milli Eğitim Temel Kanunu'ndaki hükümler doğrultusunda, milli ve manevi değerlere sahip, hoşgörülü, yurt ve dünya meseleleri karşısında düşünce üretebilen, eleştiri yapabilen vatandaşlar yetiştirmektir. Bu değer ve davranışları kazandırabilmek için ortaöğretimde, öğrencilere verilecek Türk Dili ve Edebiyatı dersinin genel amaçları aşağıdaki maddeler halinde toplanabilir:

1. Milli birlik ve bütünlüğün vazgeçilmez unsurlarının başında gelen Türk dilini, özelliklerini bozmadan ve aşırılığa kaçmadan, edebiyatımızın seçkin eserlerini okutarak öğretmek;

2. Dilin, millet hayatındaki yerini iyice belirterek, köklü kurallar kazanmış bir dilin eğitim ve öğretimdeki yerini kavratmak;

3. Öğrencilere dinlediklerini, okuduklarını, incelik ve derinlikleriyle kavratmak; onların duyduklarını, gördüklerini, düşündüklerini ve anladıklarını, söz veya yazı ile planlı etkili, akıcı ve anlaşılır bir şekilde ifade etme kabiliyetlerini geliştirmek;

4. Okumanın vazgeçilmez bir ihtiyaç olduğunu benimsetmek, okuma zevk ve alışkanlığı kazandırmak;

5. Türk dilinin kurallı, zengin, üretken ve tarihi geçmişinde çeşitli şekil ve türlerde üstün seviyeli eserler veren köklü bir dil ailesinden geldiği şuurunu yerleştirmek; bugün ve de Türk dili ile dünya çapında eserler verilmekte olduğunu göstermek;

6. Yazarken ve konuşurken Türkçenin imlasına, telaffuzuna ve estetik inceliklerine özen gösterilmesinin gereği benimsetilerek bunların yaygınlaştırılmasını sağlamak;

7. Ortak milli kültür değerleri taşıyan eserlerden faydalanmak suretiyle Türk toplumunun temel değer hükümlerini öğretip benimsetmek;

8. Türk edebiyatının dünü ve bugünü ile dünya edebiyatı içerisindeki yerinin öneminin kavranılmasına imkan ve zemin hazırlamak;

9. Türk dili ve edebiyatı öğretimi ve eğitimi yoluyla öğrencilere diğer alanlarda da sağlam, dengeli, hür ve sistemli düşünme alışkanlığı; araştırma, tartışma, değerlendirme, yorumlama, sentez ve oluşturma gücü kazandırmak;

10. Sınıf ve yaş seviyelerine göre dinleme, okuma ve yazma faaliyetleri sırasında Türk dilinin bütün özelliklerini öğrenme, kullanma ve bu yolla bilgi edinme, kavrama, analiz ve sentez yapabilme alışkanlığı kazandırmak;

11. Sözlü ve yazılı olarak metin tahlili ve yeni metinler meydana getirme faaliyetleri arasında, kültürümüzün inanç, bilgi ve zevk inceliklerine ait birikimi tanıtarak benimsetmek.

Öğretim Biçimi : Anlatma, tartışma, grup çalışması, uygulama, soru-cevap, dramatizasyon duygudaşlık ile düşünme ve yazma.

Sınavlar : Her dönemde Edebiyat dersinden üç sınav yapılır. Bu sınavın içeriğinin Lise 1’de %70’i Türk dili, %30’u Edebiyat konularından oluşur. Bu oran Lise 2’de %70’i Edebiyat, %30’u Türk dili, Lise 3’te %50’si Türk dili, %50’si Edebiyat şeklindedir. Kompozisyon sınavları Edebiyat dersinden ayrı yapılır. Her dönemde en az iki yazılı yapılır. Bununla ilgili değerlendirme ölçütleri şöyledir:

Kompozisyon değerlendirme:

Başlık	5 p.
Kağıt Düzeni	10 p.
Konuyu Kavrama	20 p.
İfade Yeteneği	15 p.
Anlatım Tekniklerini Kullanma	15 p.
Fikir ve İfadede Orijinallik	15 p.
Yazı Planı	10 p.
İmla ve Noktalamaya Uygunluk	10 p.

Genel Değerlendirme : Edebiyat dersinin aritmetik ortalamasının %70’i ile Kompozisyon dersinin ortalamasının %30’unun toplamı karneye Türk Dili ve Edebiyatı dersi olarak geçer.

1.3. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Tarihi

Türk Dili ve Edebiyatı dersinin tarihi, Dr. İdris Karakuş’un “Türkçe – Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi” adlı eseri incelendiğinde, Osmanlı Devleti’nde bulunan medreselere kadar uzandığı görülür:

Osmanlı Devleti’nin eğitim ve kültür teşkilatlarının önemli bir bölümünü medreseler oluşturur. Örgün eğitimin ilk kurumları olan medreseler ilk olarak 1330

yılında Orhan Gazi tarafından İznik’te açılmış ve ayrıca medreseleri yürütmek için vakıflar kurulmuştur.

Medreseler, ilkokuldan üniversiteye kadar bütün öğretim kademelerini kapsayan bir yapıya sahiptir ve Osmanlı Devleti’nin bürokrat, asker, doktor ve yargıç gibi her türlü elemanı bu kuruluşlardan yetişmiştir.

Medreselerde devletin dini ve siyasi anlayışı içinde İslami bir eğitim ve öğretim yapılmıştır. Medreselerde asıl amaç belli kitapları okutmaktır; kitaplar ise Arapçadır. Medreselerde öğretim dili Arapça olmakla birlikte Türkçe de kullanılmıştır. Geleneksel Osmanlı medreselerinde İslami ilimler (Kur’an, Hadis, Fıkıh, Kelâm) ile beraber Arapça da ders olarak okutulmuştur. Yazılı ve sözlü ifadede, başarılı olunması için Belagat, Mânia, Bedi adı altında dersler de okutulmuştur. 1909’da Medaris-i İslamiye ıslahat programı kabul edilmiş, bu programa göre Türkçe sarf ve nahv, Türkçe belagat ve inşa dersleri okutulmaya başlanmıştır. İlk defa Sahn-i Seman’da denenen bu program 1910’da bütün medreselerde okutulmuştur.

Medreselerden ayrı olarak “Enderun” okulunun kurulması Osmanlı Devleti’nin eğitime verdiği önemi gösterir.

İlk Enderun 1455 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulmuş ve 1909 yılına kadar çalışmalarını sürdürmüştür. Bu okullarda, savaşlarda esir edilen ailelerin çocukları ile Türk ve Müslüman olmayan halktan seçilen 8–20 yaşlarındaki çocuklar eğitilmiştir. Çocukların Türkçeyi öğrenmeleri İslamiyet’i benimsemeleri ve Türk hayatını tanımaları gayesiyle Enderun mekteplerine alınmaları istenmiştir. Çocuklara, medreselerde okutulan konulardan ayrı olarak Türk töresi, askerlik, görgü kuralları, beden eğitimi, müzik ve resim konuları öğretilmiş; Enderun’da şu dersler okutulmuştur: Türkçe, Arapça, Farsça, Edebiyat, Tarih, Matematik, Kur’an, Hadis, Tefsir. Enderun okulunun amacı, Türk toplumunda ileride görev alacak yönetici ve devlet adamlarını eğitmek, onları güzel konuşan, dürüst, kibar ve adil elemanlar haline getirmektir.

Medreseye gitmeyecek veya gidemeyecek çocuklar için yine Fatih Sultan Mehmet tarafından Sübyan mekteplerinin açılması istenmiştir. Sübyan mekteplerinin amacı, öğrencilere Kur’an okutmak, namaz ve namaz surelerini ve namaz kılmasını

öğretmek, onları yazı yazmaya alıştırmaktır. Bu okullarda genellikle şu dersler okutulmuştur: Elifba, Kur'an, İlm-i Hal, Tecvid, Hat, Türkçe, Türkçe Ahlak risaleleri. Derslerin Türkçe olarak okutulduğu, öğretim dilinin Arapça olmayıp Türkçe olduğu iddia edilmiştir.

Osmanlı ordusunun savaşlarda üst üste yenilgiye uğraması devlet adamlarını yenilikler yapmaya zorlamıştır. Bu yenilikler çerçevesinde ordunun ihtiyaç duyduğu topçu ve istihkâm subay ve mühendislerini yetiştirmek için yeni okullar açılmıştır. Devlet, Batı'daki gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan birtakım ihtiyaçların karşılanabilmesi, bilgi ve teknolojik gelişmelerin yayılması, askeri ihtiyaçların karşılanması için yeni eğitim kurumlarının açılması doğrultusunda çalışmalar yapmıştır. 18. yüzyılın ikinci yarısında ve 19. yüzyılda medreseler dışında çağdaş eğitim veren kurumlar kurulmuştur. Bu meyanda Mühendishane-i Bahri-i Hümayun (1773), Mühendishane-i Berri-i Hümayun (1796), diğer taraftan Mekteb- i Tıbbiye (1827) ve Mekteb- i Harbiye (1834) tesis edilmiştir. Sultaniler orta öğretimin üst basamağını teşkil etmektedir. Osmanlı Devleti zamanında kurulan ilk modern anlamda okul 1868'de açılan Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi)dir. Sultaniler rüştiye üzerine 6 yıl öğrenim veren okullardır. Sultaniler rüştiye üzerine 6 yıl öğrenim veren okullardır. Sultaniler, zamanla idadilerin yerini almışlardır. Bugünkü okul sınıflandırması ile karşılaştıracak olursak, rüştiyeler ortaokul; sultaniler lise; idadiler ise, rüştiyelerle sultaniler arasında geçiş ve hazırlık okulu mahiyetindedirler. Orta öğretim kurumlarının adı, 1923'te Heyet- i İlmiye kararı ile Lise'ye çevrilmiş; birinci devresinde orta mektep, ikinci devresinde lise adı verilmiştir.

Türk dili ve edebiyatı öğretimi için 1869 Nizamnamesine göre rüştiye programlarına Lisan-i Osmanî Kavaidi, İmla ve İnşa, Müntahabat-ı Edebiye (kız rüştiyelerinde) dersleri konulmuş; idadiler 1873'te Mükemmel Türkçe Kitabet ve İnşa ile Edebiyat dersleri okutulmuş; Sultanilerde ise Lisan-i Osmanî dersi okutulmuştur. İkinci Meşrutiyetin ilanından sonra gelişen Türkçülük akımının tesiriyle Sultanilerin programlarına 1909–1910 öğretim yılında ilk defa Edebiyat Tarihi dersi konulmuştur.

Ülkemizde dil ve edebiyat öğretimi çeşitli tarihlerde, farklı adlar taşıyan derslerde yapılmıştır.

1924'e kadar: Lisan-i Osmanî Kavaidi, İmla ve İnşa, Kıraat ve Kitabet-i Türkî, Müntahabat-ı Edebiye, Mükemmel Türkçe Kitabet, Türkçe Kitabet ve İnşa, Edebiyat, Kitabet- i Resmiye, Kavinin-i Osmaniye, Lisan-i Osmanî, Edebiyat Tarihi

1924- 1929: Türkçe, Edebiyat

1929- 1931: Türkçe (Kıraat, Takrir, Edebiyat Tarihi)

1931- 1949: Edebiyat

1949'dan sonra: Türk Dili ve Edebiyatı

1923 yılında Ankara'da toplanan 1. Heyet-i İlmiye'de milli eğitimin meseleleri içinde özellikle dil ve edebiyat konuları ele alınmıştır. Bu toplantıda Sultanilerin adının Lise olarak değiştirilmesi kararlaştırılmıştır. Aynı toplantı 1924 yılında bir defa daha Heyet- i İlmiye adıyla toplanmış ve bu toplantıda da üçer sınıflı iki devreden meydana gelen liselerin birinci devresine ortaokul, ikinci devresine yine lise denilmesine karar verilmiştir. 1924 yılında Vasıf Çınar'ın Milli Eğitim Bakanlığı döneminde toplanan bu 2. Heyet- i İlmiye orta öğretim kurumları için bir program hazırlamıştır. Bu programın ilkeleri Lise Müfredat Programlarının Esbabı Mucibe Layihası adlı küçük bir kitapçıkta yayımlanmıştır. Kitapçığın Türkçe bölümü Mehmed Fuad Köprülü, Ali Canip Yöntem ve Süleyman Şevket tarafından hazırlanmıştır. Bu bölümde ortaokul, lise ve öğretmen okullarında Türkçe öğretiminin nasıl yapılması gerektiği hususuna dair açıklamalar yapılmış, ilkeler tespit edilmiştir. Bu kitapçıkta verilen açıklamalar dil ve edebiyat derslerinin ilk müfredat programı olarak kabul edilebilir.

2. Heyet-i İlmiye'nin, eğitim sistemine getirdiği yeni bir düzenleme ile ilköğretim beş yıla çıkarılmış, dört yıllık lise birinci devre okullar orta mektep adıyla üç yıla düşürülerek yeni bir statüye kavuşturulmuş, liseler üç yıl olarak kalmış, liselerin üçüncü sınıflarında fen ve edebiyat olarak şube ayırımına gidilmiştir.

Atatürk'ün eğitim hakkındaki düşünceleri, 3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu ile uygulamaya konulmuştur.

1924 yılında hazırlanıp uygulamaya konulan müfredat programında Lise 1. sınıflar için şekil ve tür bilgisi esas alınmış, ikinci ve üçüncü sınıflarda ise edebiyat tarihine ağırlık verilmiştir. Birinci sınıflarda verilen şekil ve tür bilgisinin, ikinci ve

üçüncü sınıflarda verilecek olan edebiyat tarihine zemin olması düşünülmüştür. Bu programda, öğrencilerin batı edebiyatıyla tanışmasına da zemin hazırlanmış; ayrıca ilmi konuların araştırılıp incelenmesi için ön çalışmalar da yapılmıştır. Lise son sınıflarda edebiyat-fen ayrımı yapılmış, edebiyat şubelerinde metin çalışmaları için ayrıca ders saati tanzim edilmiştir.

Ortaöğretim kurumlarında dil ve edebiyat öğretimi için ilk program 1924 yılında hazırlanmıştır. Bu program üzerinde 1927, 1929, 1934, 1938, 1942 ve 1949 yıllarında çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Programlarda 1942 ve 1954 yıllarında yine basit değişiklikler yapılmış; daha sonraki değişikliklerle son şeklini alan 1957 programı 1 yıl hariç 33 yıl uygulamada kalmıştır. Bir ara 1976'da, programda köklü bir değişiklik yapılmıştır; fakat bir yıl sonra bu da değiştirilerek tekrar 1957 programına dönmüştür.

1924 müfredat programında, ikinci sınıfta, başlangıcından 10. yüzyıla kadar olan dönemin, üçüncü sınıfta ise Divan Edebiyatının okutulacağı belirtilmiş, bölümlendirme buna göre yapılmıştır. Bu program Arap alfabesiyle kaleme alınmıştır.

1927 yılında, (yani üç yıl sonra), 1924'te hazırlanan programın değiştirilmesine ihtiyaç duyulmuştur. "Orta Mektep ve Lise Edebiyat Programlarına Zeyl" başlıklı bir yazıyla değiştirme sebepleri açıklanmıştır. Mevcut 1924 programında, birinci sınıfta yazılı anlatım çalışmalarına yer verilmediği, bu sınıfta sadece okumaya dayalı edebiyat bilgilerinin bulunduğu belirtilmiş; Edebiyat dersinin iki saatinin okumaya, bir saatinin yazma çalışmalarına ayrılması istenilmiş, beşinci sınıfta edebiyat tarihi, açıklamalı okuma ve yazılı anlatım çalışmalarına birer saat ayrılmasına ve aynı çalışmalara altıncı sınıflarda da devam edilmesine temas edilmiştir. Bu açıklamalardan anlaşılıyor ki, daha önce ağırlıkta olan Edebiyat Tarihi ders saati ve konuları azaltılmıştır. Ayrıca ifade etmeliyiz ki, bu dönemde ders kitabı olabilecek nitelikte eser bulunmamakta, yalnız edebiyat tarihi özelliği taşıyan eserler öğrencilerin elleri altında bulunmaktadır. Bu dönemde okuma dersi için kitapların henüz hazırlanmadığı bir vakiadır. Bu sebepten dolayı program tam uygulanamamıştır. Bu tarihten sonra ders konularının ve ders kitaplarının hacimlerinin zaman dikkate alınarak yeniden düzenlenmesine yeniden karar verilmiştir.

1924 Müfredat Programı, birtakım eksiklikleri ihtiva ettiği düşüncesiyle Milli Eğitim Bakanlığı müfettişlerinin raporları ve edebiyat öğretmenlerinin teklifleri neticesinde değiştirilmiş, 1927 Müfredat programı hazırlanmıştır.

1924 Müfredat Programı'nda Edebiyat dersi yalnız okumaya dayalıdır. 1927 Müfredat Programı'nda Okuma'nın yanında Tahrir (kompozisyon) çalışmalarına da yer verilmiştir. Ders saatleri, 1 saat Edebiyat Tarihi, 1 saat Okuma, 1 saat Kompozisyon çalışmaları için bölüştürülmüştür.

1927 Müfredat Programı'nda, öğrencinin okuduğu eserleri inceleyebilmesi için çalışmaların yapılması istenmiş; duygu, düşünce ve hayallerin rahatça yazılı ve sözlü olarak ifade etme alışkanlığının kazandırılması hedeflenmiş, Batı klasikleriyle karşılaştırılarak kültürel zenginlik kazanılması amaçlanmıştır. Bunlar, 1924 programına göre yenilik olarak kabul edilebilir. Fakat bu programın uygulanışında da başarılı olunamamıştır. (1924 Müfredat Programı gibi bu program da Arap alfabesiyle kaleme alınmıştır.)

1928 yılında gerçekleştirilen Harf İnkılâbından sonra, yeni harflerin kabulüyle orta öğretimin bütün sınıflarında bu alfabenin öğretilmesi mecburiyeti getirilmiştir. Maarif Vekâleti, 18.6.1929 / 74; 30.7.1929 / 94; 19.9.1929 / 112; 14.11.1929 /143 tarih sayılı kararları üzerine yeni alfabenin öğretimi hususunda değişik emirler çıkartmıştır: İlk emir, sadece Türkçe derslerinin yeni harflerle yapılacağı hususunda; ikinci emir, birinci ve ikinci sınıflarda bütün derslerin yeni harflerle yapılacağı, diğer sınıflar için haftada 12 ders saatinin yeterli olacağı hususunda; üçüncü emir ise, bütün derslerin yapılacağı hususundadır.

Ders kitaplarının da yeni harflerle basımı söz konusu olmuştur. Maarif Vekâleti'nin yanı sıra özel matbaalara da ders kitapları basma izni verilmiştir. Yeni harflerle ders kitabı basılacağı, geciken dersler için öğretmenlerin not tutturacağı açıklanmıştır. Harf inkılabı ile birlikte, daha önce orta dereceli okullarda okutulan Arapça ve Farsça dersleri uygulamadan kaldırılmıştır.

1928 yılında Arap alfabesinin bırakılıp Türk alfabesine geçilmesi, Türk dili ve edebiyatı tarihinde yeni bir dönüm noktası olmuştur. Bu tarihe kadar Arap alfabesi ile

basılmış kitaplarla yapılan dil ve edebiyat eğitim ve öğretimi çalışmalarına son verilmiş, Türk alfabesiyle hazırlanan Ali Canip Yöntem'in Edebiyat adlı edebiyat tarihi kitabıyla dil ve edebiyat öğretimi yapılmaya başlanmıştır.

1929-1930 öğretim yılında uygulanmak üzere Türk Dili ve Edebiyatı dersleri için Müfredat Programı, 1924/1340 müfredat programında çok az bir değişiklik yapılarak yeniden düzenlenmiştir. Dersin adı da dil ve edebiyatın aynı şey olduğu gerekçesiyle Türkçe olarak değiştirilmiştir: "Hangi sınıf ve hangi şekilde olursa olsun, nihayet seviye derecesini teminden başka bir şey olmayan basitten karmaşığa gidış dışında lisenin son sınıfındaki edebiyat dersi ile ortaokulun ilk sınıfındaki Türkçe dersi mahiyet bakımında aynı şeydir. Hepsi ana dilidir ve hepsi güzel Türkçenin güzel eserlerini ve genellikle güzel eserlerin Türkçesini öğrenciye tanıtmak; böylece onlara edebi ve fikri bir kültür vermektedir." **HASAN ALİ YÜCEL, Türkiye de Ortaöğretim, Devlet Bas., İst., 1938, s196** hükmü doğrultusunda hareket edilmiş ve müfredat programı da "Türkçe Müfredat Programı" olarak yayımlanmıştır. Bu programa göre Türkçe dersi, Tahrir, Kıraat, Gramer, Edebi Tetkikler ve Edebiyat Tarihi şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle beraber Divan Edebiyatı konuları azaltılmış, Batı edebiyatı konularının tanıtılması amacına yer verilmiştir.

1929 Müfredat programı, daha önce uygulamaya konulmuş olan programlardan yöntem bakımından çok büyük farklılık arz eden bir yapıya sahiptir. Bu programda, ilk defa ilke ve esaslar açıklanmış, amaçlar belirlenmiştir. Düşünme alışkanlığının kazandırılması, konuşma ve yazma yeteneklerinin geliştirilmesi ile Türkçenin öğretimi için yapılacak çalışmalar hakkında birtakım bilgiler verilmiştir. Programda, metot ve ilkeler ayrı ayrı gösterilmiş, amaçlar zikredilmiştir.

Bu programda okumaya önem verilmiş, öğrencinin okumaya özendirilmesi ve okuma alışkanlığının kazandırılması için açıklamalar yapılmış; okunan eserlerle ilgili yazıların yazılması, özetler çıkartılması teklif edilmiştir. Adı geçen programda "Divan Edebiyatı"nın kapsamı daraltılmış, ayrılan ders saati birer saate düşürülerek azaltılmıştır. Lise bir ve ikinci sınıflarda zaman daraltılırken, üçüncü sınıflarda "metin incelemeleri" için iki saatlik ilave yapılmıştır.

Dr. İdris Karakuş'un "Türkçe- Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi" adlı eserinde de belirtildiği gibi edebiyat dersinde görülen her türlü eksiklik bir sonraki müfredat programında düzeltilmeye çalışılmıştır.

1929 Müfredat Programı'nın başka bir özelliği de, ortaokul Türkçe ve lise Edebiyat programlarının temelde aynı olduğu düşüncesiyle bir bütün olarak ele alınmış, Türkçe ve Edebiyat gibi iki ayrı ad yerine Türkçe olarak tek adla anılmış olmasıdır. Programın üzerinde hassasiyetle durulmuş, bir değerlendirmeye tabi tutmak için de Edebiyat Muallimleri Kongresi düzenlenmiştir.

Bu yeni programa göre derslerin süresi ilk devre (ortaokul) birinci sınıf için haftada 6 saat, ikinci sınıf için 5 saat, üçüncü sınıf için 4 saat olarak tespit edilmiş; ikinci devre (lise)dört ve beşinci sınıflar için 3 saat, altıncı sınıf fen kolu için 3 saat, edebiyat kolu için 5 saat olarak belirlenmiştir. Bu dönemde orta mektepler, "ortaokul" ve "lise" diye henüz kesin çizgilerle ayrılmadığı için müfredat programları da müşterek hazırlanmıştır. Ortaokullarda, okuma yazma çalışmalarının ayrı saatlerde yapılacağı, Gramer dersi için birinci ikinci sınıflarda 22'şer saat ayrılacağı ifade edilmiştir. Programda, lisede, Okuma ve Yazma dersinin her sınıfta işleneceği; ikinci ve üçüncü sınıfta Edebiyat tarihi'ne 1er saat ayrılacağı; Edebi tetkiklere ise son sınıf edebiyat kolunda 2 saat verileceği açıklanmıştır.

1934 yılında lise ikinci devre Edebiyat dersi müfredat programı yine değişmiştir. 1934 Müfredat Programı'nın, 1929-1930 öğretim yılında uygulanan Türkçe programından farklı olmadığı dikkatimizi çekiyor; sadece, ortaokul ve lise programlarının Türkçe ve Edebiyat olarak ayrı ayrı adlarla verildiğini görüyoruz.

Bu programda dikkati çeken önemli özellik ortaokul ve liselerden Gramer dersinin kaldırılmış olmasıdır.

1934 Müfredat Programı'na istinaden 1935-1936 öğretim yılında okutulacak ders kitapları ile uygulamadaki müfredat programları hakkında açıklamaların yer aldığı 9.120.1935 tarih ve 710 sayılı kararla bir kılavuz, Kültür Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır. Bu kılavuz, sınırlı değişiklikleri yansıtmakta, programın muhtevası ve ders kitaplarıyla ilgili açıklamaları ihtiva etmektedir.

1934 Müfredat Programı'na göre Türk Dili ve Edebiyatı

Birinci sınıfta: 2 ders Edebi Kıraat, 1 ders Tahrir

İkinci sınıfta: 1 ders Edebi Kıraat, 1 ders Tahrir, 1 ders Türk Edebiyatı Tarihi

Üçüncü sınıfta: Haftada üç ders müşterek (1 ders Edebi Kıraat, 1 ders Tahrir, 1 ders Türk Edebiyatı Tarihi) olarak okutulmuştur.

Edebiyat şubesi için ayrıca 2 saat Edebi Tetkikler okutulmuştur.

1938 yılında müfredat programı tekrar değişmiştir. Bu programa göre ders saatleri tekrar şöyle düzenlenmiştir:

Birinci sınıfta: 2 ders Edebi Okuma, 1 ders Tahrir

İkinci sınıfta: 1 ders Edebi okuma, 1 ders Tahrir, 1 ders Türk Edebiyat Tarihi

Üçüncü sınıfta: Haftada üç ders müşterek (1 ders Edebi Okuma, 1 ders Tahrir, 1 ders Türk Edebiyatı Tarihi)

Edebiyat kolu için ayrıca 2 ders Edebi Tetkikler okutulmuştur.

Bu sınıftaki Edebi Okuma ve Tahrir'in ikinci sınıfta olduğu gibi okutulacağı ayrıca belirtilmiştir. Yine bu programın sonunda, 1935'te neşredilen kılavuza göre ders kitaplarıyla ilgili kararlara uyulacağı ifade edilmiştir.

1942 yılında yalnız lise üçüncü sınıfların programında bir değişiklik yapılmış ve "Klasik Şube Lise: 3 Edebiyat Programı " adıyla Talim ve Terbiye Heyeti'nin 2.11.1942 tarih ve 336 sayılı kararıyla yeni bir müfredat programı hazırlanmıştır. Burada ders saatlerinin tanzimi, edebiyat tarihi, tahrir, edebiyat, kıraat ve metin tetkiki gibi hususlarla ilgili açıklamalar yapılmıştır. Haftada 4 saat okutulacak olan Edebiyat dersinin ders saatleri: 1 saat Edebiyat Tarihi, 1 saat Tahrir, 2 saat Edebi Okuma ve Metin Tetkiki şeklinde tanzim edilmiştir.

26 Eylül 1946 tarihinde lise Edebiyat programında yeni bir düzenleme yapılmış, "okuma ve Edebiyat" ile "Dil Bilgisi" şeklinde okutulmak üzere yayımlanmış, disiplinlerle ilgili basit açıklamalar yapılmıştı.

Lise-1 Türk Dili Edebiyatı dersi için 26.9.1949. tarih ve 557 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yeni bir program yayımlanmıştır.1949 Müfredat Programı'nda, ilk defa dersin adı "Edebiyat" yerine "Türk Dili Edebiyatı" olarak zikredilmiştir. İlk defa birinci ve ikinci sınıflar için Dil Bilgisi dersi konulmuş, bu dersin üçüncü sınıflarda okutulması düşünülmemiştir. Programda, "Okuma ve Edebiyat", "Dil Bilgisi" ve "Kompozisyon" gibi disiplinler açık şekilde ele alınmış, bu disiplinlerle ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Bu programa göre haftada iki saat Okuma Edebiyat, 1 saat Dil bilgisi, 2 saat Kompozisyon olarak okutulacağı açıklanmıştır.

26 Eylül 1949 tarih ve 557 sayılı Tebliğle Dergisi'nde yayımlanan Lise-1 Türk Dili ve Edebiyatı Müfredat Programına, 2 Ocak 1950 tarih ve 571 sayılı Tebliğler Dergisi'nde Lise- 2 Türk Dili ve Edebiyatı Müfredat Programı yayımlanarak devam edilmiştir. Bu sınıfta da dersin, haftada iki saat Okuma, 1 saat Kompozisyon olarak okutulacağı belirtilmiştir.

2 Ocak 1950 tarih ve 571 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan lise ders konularına 10 Nisan 1950 tarih ve 585 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Lise- 3 Türk Dili ve Edebiyatı Müfredat Programı ile devam edilmiştir. Bu programa göre dersin, haftada 2 saat Okuma ve Edebiyat, 2 saat Kompozisyon olarak okutulacağı açıklanmıştır.

1952 yılında Türk Dili ve Edebiyatı programı Müfredat Programı yine değişmiştir. Programın başında "Liselerde Türk Dili ve Edebiyatı dersleri genel olarak Okuma ve Edebiyat, Kompozisyon ve Dil Bilgisi ile ilgili amaç ve metoda dair açıklamalar yapılmıştır.

Bu Türk Dili ve Edebiyatı Müfredat Programı'nda ders saatlerinin tanzimi ile ilgili notlar verilmiştir: 1. sınıfta, haftada 2 saat Okuma ve Edebiyat, 1 saat Dil Bilgisi, 2 saat Kompozisyon olmak üzere toplam 5 saat; 2. sınıfta, haftada 2 saat Okuma, 1 saat Dil Bilgisi, 1 saat Kompozisyon olmak üzere toplam 4 saat; 3. sınıfta, haftada 2 saat Okuma ve Edebiyat, 2 saat Kompozisyon olmak üzere 4 saat; 4. sınıfta, fen ve edebiyat kollarında, müştereken haftada 2 saat Kompozisyon ve 2 saat Garp Edebiyatı olmak üzere toplam 6 saat Türk Dili ve Edebiyatı dersi okutulacağı belirtilmiştir.

1952 yılında Müfredat Programı'nda liselerin dört yıla çıkartıldığını görüyoruz. 1949 Müfredat Programı'ndan farkının olmadığı dikkat, çekiyor; yalnız liselerin dört yıla çıkartılması sebebiyle dördüncü sınıflar edebiyat şubesine haftada iki saat okutulmak üzere Batı Edebiyatı konulmuştur.

1954-1955 Öğretim yılında bazı liseler üç yıllık bazı liseler dört yıllık olarak eğitim vermiştir. 1954 yılından itibaren tekrar liselerin üç yıla indirilmesi uygulamasına geçilmiş ve konu ile ilgili birtakım açıklamalar yapılmıştır.

13 Eylül 1954 tarih ve 816 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Lise Programı'na göre liselerde uygulanan dört yıllık dönemden üç yıllık döneme tekrar dönüş yapılmıştır. Bu dönüş, programda “1954-1955 ders yılından itibaren liselerde üç yıllık program tatbik edilecek ve dört yıllık programdan üç yıllık programa intikal şu surette yapılacaktır.” Cümlesiyle belirtilmiştir. Bu programın “intikal programı” olduğu da ifade edilmiştir. Böylelikle hem dört yıllık lise eğitiminden üç yıllık lise eğitimine dönüş yapılıyor, hem de program yenilenmiş oluyor. Bu yeni programa göre Türk Dili ve Edebiyatı dersinin lise birinci sınıfta: Haftada 3 saat Okuma, 2 saat Kompozisyon; ikinci sınıfta 3 saat Okuma, 1 saat Kompozisyon; üçüncü sınıf edebiyat kolunda 5 saat Okuma, 1 saat Kompozisyon, Fen kolunda 2 saat Okuma, 1 saat Kompozisyon olarak okutulacağı açıklanmıştır.

13 Eylül 1954 tarih ve 816 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Türk Dili ve Edebiyatı Dersi yeni müfredat programı ve muhteviyatı ile ilgili 22 Kasım 1954 tarih ve 826 sayılı Tebliğler Dergisi'nde geniş açıklamalar yapılmıştır. Adı geçen Tebliğler Dergisi'nde Talim ve Terbiye Kurulunun “dört yıllık liselerin üç yıla indirilmesi dolayısıyla 13 Eylül 1954 tarih ve 816 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Türk Dili ve Edebiyatı programlarıyla ilgili ekli açıklamanın yapılmasında kurulumuzca fayda mülhaza edildiği..” şeklindeki kararına yer verilmiştir. Bu açıklamaların sonucunda “ Kompozisyon, ayrı not konusudur” ifadesi kullanılmıştır.

1956 yılında Türk Dili ve Edebiyatı programı tekrar değiştirilmiştir. 1956 yılında, liselerin kesin olarak üç yıla döndürülmesi sebebiyle yeni bir program

hazırlanmış ve bu program 1957 Türk Dili ve Edebiyatı Müfredat Programı'nın temelini teşkil etmiştir.

Esas itibarıyla 1957'de hazırlanan ve 976 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanarak uygulamaya konulmuş olan "Türk Dili ve Edebiyatı Müfredat Programı" daha önce hazırlanmış ve uygulanmış olan bütün programların olgunlaşmış şeklidir. Bu müfredat programına göre, Türk Dili ve Edebiyatı dersi lise birinci sınıflarda haftada 3 saat Okuma, 2 saat Kompozisyon; ikinci sınıflarda 3 saat Okuma, 1 saat Kompozisyon; üçüncü sınıf edebiyat kolunda haftada 5 saat okuma, 1 saat Kompozisyon, Fen kolunda 2 saat Okuma, 1 saat Kompozisyon olarak okutulmuştur.

Türk Dili ve Edebiyatı Müfredat Programları içinde en uzun ömürlü olanı bu programdır. Programda konu adlarıyla beraber, Türk Dili ve Edebiyatı öğretimi ile ilgili çok geniş açıklamalar da yapılmıştır. Bu programda derslerin bölünüşü Okuma ve Kompozisyon olarak esas alınmış Dil bilgisi arada kaynamıştır. 33 yıl uygulanan bu program da diğerleri gibi modern program tekniğinden uzaktır ve yalnız edebiyat tarihi esas alınarak hazırlanmıştır.

1987-1988 öğretim yılından sonra lise üçüncü sınıflarda şube adları değiştirilmiş "Fen" şubesi aynı adla devam ederken "Edebiyat" şubesinin adı "Sosyal Bilimler ve Edebiyat" olmuştur. Bu uygulamanın içinde, bu şubelere ilave olarak bir de "Matematik" şubesi açılmış ve Fen şubesi gibi Türk Dili ve Edebiyatı dersi 4 saat (3 saat Okuma, 1 saat Kompozisyon) olarak okutulmuştur.

20.11.1991 tarih ve 304 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararı ile uygulamaya konulan programda Türk Edebiyatı, Dil Bilgisi, Kompozisyon üç ayrı ders olarak kabul edilmiş ve programlar da ayrı ayrı hazırlanmışken 1992-1993 öğretim yılında uygulamaya konulan programla tekrar birleştirilmiş, "Açıklamalar"ın dördüncü maddesinde "Kompozisyon ayrı, edebiyat ve dil çalışmaları ayrı not konusu olmakla birlikte, dönem notu olarak Türk Dili ve Edebiyatı dersi için bir not verilir." Şeklinde ifade edilen mantığa ters ve eski programlardaki gibi bir uygulamaya geçilmiştir.

Dr. İdris Karakuş'un "Türkçe- Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi" adlı eseri de gösterir ki Türk Dili ve Edebiyatı dersinin müfredat programı, öğrencilerin becerilerini

geliştirebilmek amacıyla, geçmişten günümüze pek çok kez yenilenmiş ve değiştirilmiş olmasına rağmen yine de öğrencilere kazandırılan becerilerin istenilen seviyede olmadığı gözlemlenmektedir.

Bundan başka olarak “Ortaöğretimin Yeniden Yapılandırılması” çerçevesinde Talim ve Terbiye Kurulunun 07.06.2005 tarih ve 184 sayılı kararı ile liselerin öğrenim süresi 2005-2006 Öğretim yılından itibaren kademeli olarak 4 yıla çıkartılmıştır. Bu doğrultuda hazırlanan orta öğretim kurumları Haftalık Ders Çizelgeleri de 2005-2006 Öğretim yılından itibaren 9. sınıfta başlamak ve kademeli olarak uygulanmak üzere Talim ve Terbiye Kurulunun 14.07.2005 tarih ve 193 sayılı Kararıyla kabul edilmiştir. Bu çerçevede hazırlanan ve 14.07.2005 tarih ve 197 sayılı Kararıyla Dil ve Anlatım ile Türk Edebiyatı dersi 27.12.2005 tarih ve 13417 sayılı makam onayı ile; Tanıtım ve Yönlendirme , (akademik, spor ve sanat eğitim alanları tanıtım modülü)dersi öğretim programları ve eğitim araçları 2005-2006 öğretim yılından itibaren 9. sınıftan başlamak üzere denenip geliştirmek ve kademeli olarak uygulanmak üzere kabul edilmiştir.

1.4. Öğretim Yöntemleri

Geçmişten günümüze daha iyi ve kaliteli eğitim verebilmek amacıyla eğitim uzmanları tarafından pek çok öğretim yöntemi geliştirilmiştir. Doç. Dr. AYTEKİN İŞMAN ve Yrd. Doç. Dr. AHMET ESKİCUMALI'nın “Eğitimde Planlama ve Değerlendirme” adlı eserinde en sık kullanılan öğretim yöntemleri olumlu ve olumsuz yönleriyle şu şekilde sıralanmıştır:

1.4.1. Anlatım Yöntemi

A. İçeriği ve Önemi

Anlatım yöntemi, öğretmenin bilgilerini, pasif bir şekilde dinleyen öğrencilere doğrudan anlatmasıdır. Bu yöntem çoğu okulumuzda kullanılan klasik bir yöntemdir. Anlatım yöntemi, sözlü anlatıma dayalı birçok dersin ve özellikle de sosyal derslerin öğretiminde çok sıkça kullanılır.

B. Olumlu Yönleri

- Bilgilerin kalabalık gruplara kolaylıkla iletilmesini sağlar.
- Öğrencilere kısa zamanda çok bilgi verir.
- Bilgiler düzenli bir biçimde sunulduğundan öğrenciler konuyla ilgili organize bir görüş kazanırlar.
- Öğrencilerin temel kavramları, tanımları, teorileri ve genellemeleri öğrenmelerinde oldukça faydalı bir yöntemdir.
- Uygulaması kolay ve ekonomiktir.

C. Olumsuz Yönleri

- Öğretmen merkezli olup, öğrenciler pasif kalırlar.
- Uzun ve sık tekrara yer veren bir anlatım sıkıcı olabilir.
- Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını çoğunlukla dikkate almaz.
- Öğrencilerin katılımına ve soru sormasına imkân vermediği için tek yönlü bir iletişim esastır. Geri dönütü ortadan kaldırır.
- Daha çok bilişsel alana yöneliktir. Duyuşsal ve psiko- motor alanlardaki hedefleri gerçekleştirmede etkisizdir.
- Öğrenci aktif olarak öğrenmeye katılmadığı için yüksek düzeyde öğrenme gerçekleşemez.

D. Kullanırken Dikkat Edilecek Noktalar

- Anlatım daha önceden planlanmalı, laf kalabalığından çok, kısa ve net açıklamalar yapılmalı.
- Anlatım yapılırken öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmalı.
- Konunun ana başlıkları belirlenmeli ve sunu mantıksal bir sıra izlemeli.
- Ses tonu iyi ayarlanmalı, anlatım esnasında jest ve mimiklere sıkça yer verilmelidir.

- Anlatılan konu ile ilgili şekil, kroki, grafik, resim gibi görsel araçlara da yer verilmelidir.
- Anlatım esnasında öğrencilere de zinde tutmak için öğrencilere de sorular yöneltilmelidir.
- Öğretmen konuyu anlatırken bazen de espri, şakalara yer vermeli; hatta kendi tecrübelerinden de bahsetmelidir.
- Öğrencilerin tecrübe ve yaşantılarına ilişkin örnekler vermelidir.
- Öğrencilerden not tutmalarını istemeli ve öğrenciler not tutarken onlara yardımcı olmalıdır.

1.4.2. Soru- Cevap Yöntemi

A. İçeriği ve Önemi

Soru- cevap yöntemi, öğretmenin öğrencilere ve öğrencilerin de öğretmene sorduğu soruları kapsayan, karşılıklı iletişime dayanan bir öğretim yöntemidir. Soru – cevap yöntemi çoğunlukla anlatım yöntemiyle birlikte kullanılır. Bu yöntem öğretmenin işlenen konu ile ilgili olarak öğrencilerin bilgilerini yoklamaktan çok, öğrencileri düşündürmek, önemli noktalara öğrencinin dikkatini çekmek, cevapları öğrencilere buldurtmak amacını taşır. Öğretmenin öğrencilere güzel sorular sorması, öğrencilerin hatırlama, düşünme, muhakeme, analiz, sentez, değerlendirme yeteneklerini geliştirir.

B. Olumlu Yönleri

- Derse başlarken veya ders esnasında öğrencilere sorular sorulması öğrencilerde derse karşı bir istek uyandırır; onları derse motive eder.
- Öğrencileri analitik ve yaratıcı düşünme yeteneklerini geliştirir.
- Öğrencilerin derse aktif olarak katılmalarını sağlar.
- Öğrencilere sorulacak sorular, öğrenmeleri ölçme amacı da taşıyabilir.

- Öğretim sürecinde öğretmene dönüt – düzeltme olanağı sağlar.

C. Olumsuz Yönleri

- Soru- cevap yöntemi anlatım yöntemine göre daha fazla zaman alıcıdır.
- Bu yöntemi kalabalık sınıflarda uygulamak güçtür.
- Soru- cevap yöntemine başvurulması öğrencilerde heyecan ve tedirginlik yaratır.
- Öğrencilere soru sorma fırsatını tanımak bazen konunun dışına çıkılmasına ve dersin gerçek amaçlarından uzaklaşmaya sebep olabilir.

D. Kullanırken Dikkat Edilecek Noktalar

- Sorular sorulduktan sonra öğrencilere düşünmeleri için yeteri kadar zaman tanınmalıdır.
- Sorular hep aynı öğrencilere yöneltilmemeli, mümkün olduğunca değişik öğrencilere de imkan verilmelidir.
- Sorulara verilecek cevapların hep bir ağızdan verilmesi engellenmeli, parmak kaldırılarak cevap verilmesi istenilmelidir.
- Soruların cevapları sadece parmak kaldıran öğrencilerden değil, derse ilgisiz olan veya parmak kaldırmaya çekinen öğrencilerden de istenmelidir.
- Sorular daha önceden hazırlanmalı, açık ve net bir şekilde sorulmalıdır.
- Sorular istenilen cevaba göre şekillendirilmemelidir.
- Öğrencilere sorulan her bir sorunun amacı olmalı, soru sormuş olmak için öğrencilere soru sorulmamalıdır.
- Öğrencilere sorulan sorular bilişsel alanın sadece bilgi ve kavrama düzeyinde kalmamalı, analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey zihinsel süreçleri de kapsamalıdır.
- Sorulan sorular öğrencilerin düzeylerine uygun olmalıdır.

- Sorulan sorulara verilen doğru cevaplar pekiştirilmeli, yanlış cevaplar ise anında düzeltilmeli ve eksik kalan yönler öğretmen tarafından tamamlanmalıdır.
- Öğrencilere soru sorarken mutlaka yumuşak bir dil kullanılmalı, öğrenciler tedirgin edilmemelidir.
- Öğrenciler soru sormaya cesaretlendirilmeli ve isteklendirilmelidir. Ders öğretmenin sorularından ziyade öğrencilerin sorularıyla yoğunlaşırsa öğrencilerin derse daha aktif katılmaları sağlanmış olur.

1.4.3. Tartışma Yöntemi

A. İçeriği ve Önemi

Tartışma yöntemi, bir konu veya bir sorun üzerinde öğretmen ve öğrencilerin yoğunlaşarak görüşler öne sürmelerini içeren bir öğretme- öğrenme tekniğidir. Yöntemin esası grup etkinliğine dayanır. Tartışma yönteminin amacı, ele alınan problem veya konu ile ilgili olarak öğrencileri düşündürmek, fikirlerini ve çözüm önerilerini almaktır. Bu yöntem daha çok ele alınan konunun daha iyi kavranması için başvurulan bir yoldur. Ele alınan konu ile ilgili olarak öğrenciler daha detaylı bilgiler elde ederler, konu enine boyuna öğretmen ve öğrenciler tarafından tartışılır, çözüm önerileri getirilir.

Tartışma yönteminin birçok değişik biçimleri vardır: Büyük grup tartışması, münazara, panel, forum ve seminer, vızıltı grupları ve fikir taramasıdır.

Büyük Grup Tartışması: Bu tip tartışmalarda öğretmen konuyu bütün sınıfa açar, öğrencilere sorular sorar, öğrencilerin görüşlerini söylemelerini ister. Kendisi de bu görüşlere kendi görüşlerini katarak yorumlar ve değerlendirmeler yapar. Bu yöntemde tartışmanın yürütücüsü öğretmenin kendisidir.

Münazara: Belli bir konunun lehte ve aleyhte iki ayrı grup tarafından tartışılmasıdır. Münazara konusu öğretmen tarafından öğrencilere önceden verilerek onlardan konu ile ilgili olarak hazırlık yapmaları istenir. Gruplar verilen süre içerisinde

konu ile ilgili kendi görüşlerinin haklılığını savunurlar. Diğer grubun fikirlerini çürütmeye çabalarlar. Münazara, öğrencilerde bir fikri çürütmeyi veya savunmayı hedeflediği için çabuk ve tutarlı düşünmeyi ve etkili söz söylemeyi gerektirdiği için öğretim açısından oldukça faydalıdır.

Panel: Grup üyelerinin bir konu veya bir sorun hakkında görüş ve düşüncelerini açıklamaları esasına dayanır. Panelde amaç bir fikri savunmak veya çürütmekten çok dinleyicilere konu ile ilgili kapsamlı ve bilimsel bilgiler sunmaktır. Panel üyeleri genellikle panelden önce bir ön hazırlık yaparlar ve panel başkanın yönetiminde konu ile ilgili bulgularını ve görüşlerini açıklarlar.

Forum: Panelde olduğu gibi bir grup konuşmacının bir konu ile ilgili olarak dinleyicilere bilgiler vermesini içerir. Forumun panelden farkı dinleyicilerin konuşmacılara sorular sormasıdır. Soru kime yöneltilirse, o konuda konuşan konuşmacı yetkili kişi olarak açıklamalarda bulunur.

Seminer: Belli bir konunun veya problemin grupça veya sınıfça tartışılmasıdır. Daha çok doktora ve yüksek lisans düzeyinde kullanılan seminer yöntemi bir tez, kitap veya bir araştırmanın ders öncesi grubun bütün üyeleri tarafından okunarak ders esnasında birlikte tartışılmasını öngörür.

Vızıltı Grupları: Bu yöntem bir grup öğrencinin aynı konu üzerinde belli bir süre tartışarak, tartışma sonunda varılan kararları açıklamasıdır.

Fikir Taraması : Beyin fırtınası olarak da bilinir. Fikir taraması yönteminde 5-10 öğrenciden oluşan gruplar belli bir konu üzerinde 5-10 dakika konuşurlar. Burada amaçlanan, grup üyelerinin konu ile ilgili değişik fikir ve bakış açıları üretilmesidir.

B. Olumlu Yönleri

- Demokratik bir yöntemdir. Fikirlerin serbestçe söylenmesine ve eleştirilmesine imkan sağlar.
- Öğrencilerde sorumluluk ve grup bilincini oluşturur. İşbirliği duyguları gelişir.

- Öğrenci etkileşimi en yüksek olan öğretim yöntemidir.
- Öğrencileri başkalarının fikirlerine hoşgörü ile bakmayı öğrenirler.
- Belli bir konu ile ilgili olarak başka bakış açılarının ve çözüm yollarının olduğunun farkına varırlar.
- Öğrencilerin sözlü anlatım ve kendini ifade etme becerileri gelişir.
- Sınıfın içindeki çekingen öğrencileri cesaretlendirir, kendilerine güven kazandırır.

C. Olumsuz Yönleri

- Çok zaman alıcıdır.
- Kalabalık sınıflarda uygulanması zordur.
- Grup tartışması bazen amacından uzaklaşabilir. Tartışmalar uzayabilir, kişisel münakaşalar dönüşebilir.
- Grup tartışmalarını yönetmek öğretmenin bilgi ve becerisini gerektirir.
- Sınıfın düzenini devam ettirmek zaman zaman zorlaşabilir.

D. Uygulamada Dikkat Edilecek Noktalar

- Tartışma konularının ve öğrenci gruplarının oluşturulmasında özen gösterilmelidir.
- İyi bir ön hazırlık yapılmalıdır.
- Tartışmayı yönetecek kişi kontrolü elden bırakılmamalıdır.
- Tartışmanın mutlaka bir amacı olmalı ve bu amaç her zaman göz önünde bulundurulmalıdır.
- Tartışma esnasında ortaya çıkan önemli noktalar tahtaya yazılmalıdır.
- Öğretmen tartışma konusunu ve tartışmanın sınırlarını başlangıçta öğrencilere duyurmalı, tartışmaların sıcak, samimi bir hava içerisinde geçmesini sağlayıcı önlemler almalıdır.

- Öğretmen tartışmanın konu dışına taşınmasına engel olmalıdır.
- Tartışma sonunda elde edilen bilgiler ve görüşler öğretmen tarafından özetlenmelidir.

1.4.4. Problem Çözme Yöntemi

A. İçeriği ve Önemi

Problem çözme yöntemi bir problemin değişik boyutlarıyla ele alınması, formüle edilmesi, problemin çözümü için gerekli verilerin değerlendirilmesi, eldeki imkan ve araçların problemin çözümünde etkili olarak kullanılması gibi süreçleri içeren bir öğretim yöntemidir.

Bu yöntemin fikir babası John Dewey'dir. Dewey gerçek öğrenmelerin bir problemin çözümüne aktif olarak katılan bireyin tecrübe ve deneyimlerine dayalı olduğunu ifade etmiştir. Dewey'e göre hayat değişik biçim ve yapıda birçok problemlerle doludur. İnsan, hayatının her döneminde problemlerle karşı karşıya kalmakta, problemlerin üstesinden gelmek için çıkış yolları aramaktadır. Bu halde okulun görevlerinden biri de öğrencilerin hayatta karşılaşacakları problemlerin çözümünde öğrencilere yardımcı olmaktır. Okul, öğrencilerin problem çözme yeteneklerini geliştirirse, öğrencilerin sosyal hayat uyumları kolaylaşacaktır. Dewey bir problemin çözümünü 5 aşamada formüle etmiştir:

1. Problemi tanıma
2. Geçici çözüm yolları (hipotezler) formüle etme
3. Veri toplama, verileri organize etme ve değerlendirme
4. Sonuca ulaşma
5. Sonuçları test etme

B. Olumlu Yönleri

- Öğrenciler aktif olarak öğrenmeye katılır.
- Öğrencileri üst düzey zihinsel süreçleri geliştirir.
- Öğrencilerde ilgi ve güdülenmeyi artırır.
- Öğrenciler gelecekte karşılaştıkları sorunları tanıma ve çözüm yolları üretme imkanları elde ederler.
- Öğrenciler ders kitabının dışındaki gerçek hayat problemleri ile karşı karşıya gelirler.
- Öğrenciler bilimsel düşünme ve araştırma metodunu öğrenirler.

C. Olumsuz Yönleri

- Fazla zaman gerektirir.
- Öğrenciler problemin çözümünde gerekli verilerin toplanmasında ve araç gereçlerin temininde zorlanabilirler.
- Öğrencilerin sosyal problemlerin ve bu problemlerin çözülmesinde yoğunlaşmaları sebebiyle diğer önemli eğitim hedeflerinden uzaklaşabilirler.
- Öğretmenin bu yöntemi kullanırken çok iyi yetişmiş olması gerekir.
- Bu yöntem neticesinde elde edilen öğrenmelerin ölçülmesi güçtür.

D. Uygulamada Dikkat Edilecek Noktalar

- Öğrencilere verilecek problemleri iyi seçmek gerekir.
- Problemler öğrencilerin seviyelerine uygun olmalıdır.
- Problemler ve etkinlikler öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmelidir.

- Öğrencilere problemin önemi ve çözüme aşamaları iyi bir şekilde anlatılmalıdır.
- Öğretmen öğrenciye rehberlik etmeli, yol göstermelidir.

1.4.5. Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi

A. İçeriği ve Önemi

Gösteri yöntemi, öğretmenin öğrencilerin gözlerinin önünde bir şeyin nasıl yapılacağını göstermesi veya bir prensibi açıklamak üzere yaptığı deneyleri içeren bir yöntemdir. Gösteri yöntemi daha çok görsel iletişime dayanır. Aynı zamanda bir etkinliği açıklamak için sözlü anlatıma da başvurulur. Gösteri yönteminde, etkinliği önce öğretmenin kendisi yapar. Sonra gösterildiği şekilde öğrencilerin yapması istenir. Bu özelliği ile gösteri yöntemi hem öğrenciye öğretilen bilgilerin kalıcı olması hem de bu bilgilerin beceriye dönüşmesi sağlanır. Bu yöntem daha çok uygulama düzeyindeki davranışların öğrencilere kazandırılmasında etkilidir.

B. Olumlu Yönleri

- Öğrenilenlerin daha kalıcı olmasını sağlar.
- Öğrenciler hem görerek hem de işiterek öğrenme imkanı elde ederler.
- Bir gösteri esnasında öğrencilerin ilgi ve dikkatleri yüksek düzeydedir.
- Öğrenciler, bir deneyin veya olayın oluşumu hakkında birinci el bilgiler ve deneyimler elde ederler.
- Öğrenciler yaparak ve yaşayarak elde ederler.

C. Olumsuz Yönleri

- Öğretmen tarafından iyi bir hazırlık yapılması zorunludur.

- Gösterinin veya deneyin yapılacağı fiziksel ortam her okulda bulunmayabilir.
- Kalabalık sınıflarda gösteri yöntemini uygulayabilmek zordur.
- Gösteri yöntemi oldukça zaman alıcıdır.

D. Uygulamada Dikkat Edilecek Noktalar

- Yapılacak deney ve gösteriler daha önceden öğretmen tarafından planlanmalıdır.
- Gösteri esnasında kullanılacak araç ve gereçler önceden hazırlanmalıdır.
- Öğrencilere yapılacak gösteriler basitten zora doğru bir sıra ile aşama aşama yapılmalıdır.
- Dershane, atölye ve laboratuvarında gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır.
- Yapılan her işin veya deneyin ana hatları ve neticeleri tahtaya yazılmalıdır.

1.4.6. Rol Oynama Yöntemi

A. İçeriği ve Önemi

Rol oynama yönteminde bir olay, durum veya bir sorun öğrencileri gözü önünde bir grup öğrenci tarafından dramatize edilir. Öğrenciler dramtizasyonu izledikten sonra olayı enine boyuna tartışırlar. Rol oynama yöntemi özellikle duyguların kazandırılmasında etkilidir. Örneğin bir oyun esnasında öğrenciler kendilerini bir başkasının yerine koyar, onların duygu ve düşüncelerini ifade etmeye çalışırlar. Bunları yaparken de rol oynama sanatını öğrenirler.

B. Olumlu Yönleri

- Öğrenciler bir olayı veya durumu bizzat kendileri canlandırdıkları için yaratıcılıkları gelişir.

- Öğrenciler duygu ve düşüncelerini sözlü olarak açıklama imkanı bulurlar.
- Öğrenciler sosyal beceri kazanırlar.
- Öğrenciler yaparak- yaşayarak öğrenme imkanı elde ederler.
- Sadece bilişsel alanda değil, duyuşsal ve psiko- motor alan ile ilgili birçok öğrenmeler elde ederler.
- Öğrencilerin içinde buldukları psiko- sosyal durum hakkında bilgi sahibi olmuş oluruz.
- Öğrenciler sözsüz iletişim becerilerini (beden dili) öğrenirler.

C. Sınırlılıkları

- Kalabalık sınıflarda uygulanması zordur.
- Çok fazla zaman alıcıdır.
- Bazı öğrenciler bir olayı anlatmakta veya bir karakteri canlandırmakta güçlük çekebilirler.
- Yetenekli öğrenciler daha fazla görev alırlar. Bu konuda yeteneği olmayan öğrenciler daha fazla seyirci kalmak zorunda kalır.
- Yapılan etkinliklerle derslerin ilgisini kurmak bazen zorlaşabilir. Çoğu zaman dersin amaçlarından uzaklaşılabilir.
- Öğretmen rol oynama yöntemini kullanırken öğrencileri kontrol etmekte zorlanabilir.

D. Uygulamada Dikkat Edilecek Noktalar

- Dersten önce yapılacak etkinliklerin ayrıntılarını belirlemek ve görev alacak öğrencileri iyi seçmek gerekir.
- Rol oynama düzenini hazırlamak gereklidir. Bu herkesin görebileceği, işitebileceği ve rahatlıkla izleyebileceği bir yer olmalıdır.

- Öğrencilere canlandırabilecekleri roller hakkında yeterli bilgiler ve zaman verilmelidir.
- Öğrencilerin karakter ve kişisel özelliklerine göre rol seçimleri yapılmalıdır.
- Öğrencilerin rahat olmaları ve kendilerine güven duymaları ve doğal hareket etmeleri önerilmelidir.
- İzleyenleri neleri gözlemeleri ve nelere dikkat etmeleri gerektiği açıklanmalıdır. Gerekirse not tutmaları teşvik edilmelidir.
- Oyunun sonunda tüm sınıfça bir tartışma yapılmalıdır. Öğrencilere sahnelenen oyunun güçlü ve zayıf yönleri sorulmalı, verilmek istenen mesajların neler olduğu sorulmalıdır.

1.4.7. Grup Çalışması Yöntemi

A. İçeriği ve Önemi

Grup çalışması yöntemi, 2-8 öğrencinin bir araya gelerek bir problemi veya bir konuyu araştırmak ve rapor etmek amacıyla yürüttükleri çalışmalardır. Grup çalışmalarının en çok bilineni ilköğretim düzeyinde uygulanan küme çalışmalarıdır. Bu yöntemin amacı, öğrencilerin bir araya gelerek sosyal bir etkileşime girmeleri ve birlikte çalışma alışkanlığı kazanmalarınıdır. Örneğin bu maksatla bu maksatla oluşturulan kümeler grup üyelerinin birlikte düşünmesini, karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmalarını, birlikte iş görmelerini ve problemlere çözüm aramalarını öğörmektedir.

B. Olumlu Yönleri

- Öğrenciler aktif olarak öğrenme sürecine katılırlar.
- Öğrencilere birlikte çalışma alışkanlığı kazandırır.
- Öğrenciler kendilerini sosyal yönden geliştirme imkanı elde ederler.

- Öğrenciler kendi görüş ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilme şansını elde ederler.
- Öğrenciler demokratik tutum ve davranışlar kazanırlar.
- Öğrenciler ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda öğrenme imkanı elde ederler.
- Öğrenciler öğretmenden bağımsız olarak öğrenme süreci içine girerler.

C. Olumsuz Yönleri

- Grup çalışmalarına yer vermek fazla zaman alır.
- Öğrencileri kontrol etmek zaman zaman güçleşebilir.
- Öğretmen grup çalışmalarını iyi bir şekilde planlamaz ise eğitim ve öğretim amaçlarından uzaklaşabilir.
- Grup çalışmalarında her öğrenci üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmeyebilir.
- Grup birkaç öğrencinin kontrolünde kalabilir.

D. Kullanılırken Dikkat Edilecek Noktalar

- Grup çalışmaları öğretmen tarafından iyi bir şekilde planlanmalıdır.
- Gruplara öğrenci seçerken özen gösterilmelidir.
- Grup üyelerinin işbirliği içerisinde çalışması sağlanmalıdır.
- Grup çalışmasının amaçları sürekli göz önünde bulundurulmalıdır.
- Grup çalışmaları için seçilecek konular öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap vermelidir.
- Grup üyelerinin serbestçe çalışabilmeleri için gerekli ortam ve imkanlar sağlanmalıdır.

1.4.8. Benzetişim Yöntemi

A. İçeriği ve Önemi

Benzetişim yöntemi sınıf ortamında bir olayın, durumun veya problemin gerçeğe yakın şartları oluşturarak öğrenmenin gerçekleştirilmesidir. Örneğin, bir savaş ortamı yaratılarak sivil savunmaya ilişkin bilgilerin öğretilmesi veya bir yangın olayının gerçekmiş gibi canlandırılarak yangın esnasında alınacak tedbirlerin ve kurtuluş çarelerinin öğretilmesi gibi.

B. Olumlu Yönleri

- Öğrencilere gerçek olay, durum ve problemlerle ilgili birinci el bilgi ve tecrübeler kazandırır.
- Öğrencilerin ilgi ve motivasyonları oldukça yüksektir.
- Öğrencileri aktif olarak öğrenmelerini sağlar.
- Eğitim- öğretimi monotonluktan kurtarır, değişik bir öğrenme etkinliği sağlar.
- Öğrencileri özellikle analiz, sentez ve değerlendirme yeteneklerinin gelişmesine katkıda bulunur.

C. Olumsuz Yönleri

- Bazı gerçek durumların benzerlerinin oluşturulması mümkün olmayabilir.
- Kalabalık sınıflarda uygulamak zordur.
- Çok fazla zaman ve maliyet gerektirebilir.
- Öğrenciler yapay durumun etkisine kapılıp durumdan psikolojik olarak etkilenebilirler.

D. Uygulamada Dikkat Edilecek Noktalar

- Sınıf içinde uygulanacak benzetişim tekniğinin kullanılması sırasında öğretmen de öğrencilerle birlikte rol almalıdır.
- Canlandırılacak konu veya durum eğitimin amaçlarını gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır.
- Öğretmen, uygulamaya başlamadan önce öğrencilere neler yapmaları gerektiği ve nelere dikkat etmeleri gerektiğini açıklamalıdır.
- Öğrencilerin doğal olarak hareket etmelerini söylemeli, çok fazla kural koyulmamalıdır.

1.4.9. Beyin Fırtınası ve Yöntemi

A. İçeriği ve Önemi

Bu yöntem probleme çözüm aramak için birlikte kullandıkları bir yöntemdir. Öğretmen problem ile ilgili olarak öğrencilere çeşitli sorular sorar. Öğrencilerin problemin çözümü ile ilgili görüş ve düşünceleri alınır. Bu yöntemin amacı öğrencilerin problem çözme yeteneklerini, karar verme süreçlerini ve hayal güçlerini geliştirmektir. Öğrenciler bir problemin çözümü için çeşitli gruplara ayrılırlar. Kendi aralarında problemi tartışarak mümkün olduğunca çok sayıda fikir ve düşünce üretilir. Ortaya çıkan her düşünce yazılır. Fikirlerin yanlış veya doğru olması öğretmen tarafından değerlendirilmez. Sadece bir problemin çözümünde öğrencilerin akıllarına gelen tüm fikirlerin söylenmesi istenir. Sonra bütün bu fikir ve görüşler hep birlikte değerlendirilir.

B. Olumlu Yönleri

- Öğrencileri yaratıcı düşüncelerini geliştirir.
- Öğrencilerin aktif bir şekilde öğrenme sürecine katılmalarına imkan sağlar.
- Kısa zamanda çok sayıda fikrin ve düşüncenin üretilmesine imkan sağlar.

- Öğrencilerden ortaya attıkları fikirleri savunmaları istenmediği için her öğrenci rahatlıkla aklından geçeni söyleyebilir.
- Öğrencilerin bir konu ile ilgili bir çok görüşün olduğunu görmelerini sağlar.
- Öğrenciler bilimsel düşünceye alıştırlırlar.

C. Olumsuz Yönleri

- Öğrencilerin söyledikleri fikirleri her yönüyle değerlendirme fırsatı yoktur.
- Ortaya atılan her fikrin yazılması zaman alıcıdır.
- Öğrenciler problemle hiç ilgisiz fikirler söyleyebilirler.
- Problemin gerçek çözüm yollarından uzaklaşılabilir.
- Tartışmaları aynı öğrenciler yönlendirebilir.

D. Uygulamada Dikkat Edilecek Noktalar

- Öğrencilere fikirlerini rahatlıkla söyleyebilecekleri bir ortam hazırlanmalı.
- Öğrencilerin ortaya attıkları fikirler doğru ya da yanlış diye yargılanmamalı.
- İleriye sürülen her fikir kaydedilmelidir.
- Öğrenciler fikir üretmeye teşvik edilmelidir.
- Hep aynı öğrencilerin söz almaları engellenmeli, konuşmayan öğrencilerin de fikirleri sorulmalıdır.
- Bir problemin çözümüne ilişkin görüşler alındıktan sonra sınıfça tartışılmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI BAKALORYA ORGANİZASYONU, ULUSLARARASI BAKALORYA TÜRKÇE A1 DİL PROGRAMI

2.1. Uluslararası Bakalorya Organizasyonu

Uluslar arası Bakalorya Organizasyonu'yla ilgili her türlü bilgiye www.ibo.org adlı internet sitesinde ulaşılabilir.

2.1.1. IB Tarihi

Uluslar arası Bakalorya Organizasyonu 1968 yılında Cenevre'de kâr amacı gütmeyen eğitimsel bir kurum olarak kurulmuştur. Şu anda 124 ülkede 1850 okulda 3-19 yaş arası 200000 öğrenciye üç farklı program sunulmaktadır. Bu organizasyonun kurulma amacı, belli bazı sebeplerden dolayı dünyanın pek çok yerini gezmek durumunda olan uluslar arası öğrencileri dünyada bulunan üniversitelere hazırlamaktır. Organizasyonun misyonu zamanla genişlemiş ve şimdi de her yaştaki öğrenciler için uygun olan bir eğitim geliştirmektedir.

2.1.2. IB Diploması

IB diploması Uluslar Arası Cenevre Okulu'ndaki öğretmenler tarafından hem İngilizce hem Fransızca olarak hazırlanmıştır. Dünya okullarındaki öğrencilerin diplomalarını almaları için uygulanan program; üniversite öncesi genel bir müfredat programından ve okul dışında değerlendirilen sınavlardan oluşmaktadır. Diploma Programı diye de adlandırılan bu program, öğrencilerin tamamıyla uluslar arası bir eğitim görmelerini sağlamaktadır. Uluslar arası eğitimle kastedilen; diğer kültürleri, dilleri, bakış açılarını anlama, onlara saygı duymanın teşvik edilmesidir.

Diploma Programını ilk olarak okutmaya başlayan okullar, özel uluslar arası okullardı; bu durum zamanla değişti ve şu anda Diploma Programını uygulayan okullardan % 43'ü devletlere bağlı okullardır.

2.1.3. IB Sermayesi

UBO ilk kurulduğunda 1976'ya kadar UNESCO, 20. y.y. Vakfı ve Ford Vakfı tarafından desteklenmiştir. 1977 yılında Heads Standing Conference (HSC) da Diploma Programı uygulayan okullar UBO'ya yıllık aidat yatırmaya başlamışlardır. Diploma Programı uygulayan bazı devlet okullarının aidatlarının bir kısmı ise kendi devletlerince karşılanmıştır. UBO, bu aidatlar karşılığında UBO, okullara Diploma Programının yerine getirilmesinde ve uygulanmasında yardım etmiş, öğretmenler için çalıştaylar ve eğitimler düzenlemiş, IB öğretmenleri için öğretim materyalleri ve IB diploma adayları için okul dışında değerlendirilen bir sınav sistemi geliştirmiştir.

2.1.4. Üniversitelerin IB Diplomasını Tanıması

(IB Diplomasının Denkliği)

İlk başlarda IB diplomasının tanınması, eğitim liderleri olan John Goormaghtigh (uluslar arası barış için çalışan Carnegie Müessesesinin Avrupa Direktörü) ve Alec Peterson (Oxford Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Direktörü) tarafından gerçekleştirilmiştir.

1980'lerin başlarında, bölgesel UBO ofisleri kendi bölgelerinde bulunan okulların da desteğiyle IB diplomasını hükümet ve üniversitelere teşvik etmektedirler. Bazı hükümetler, iyi öğrencilerinin kendi ulusal programlarından çok IB okullarının önerdiği programı çekici görmeleri sebebiyle, ilk başta tereddüt ettilerse de sonradan Diploma Programının kendi eğitim sistemlerini tamamladığını ve ulusal okulların gelişimine katkıda bulunduğunu gözlemlemeye başlayınca, yükselen bir artışla IB Diploma Programını kabul etmeye başladılar. Bugün ise IB diploması, belli akademik

başarıya sahip dünya üniversiteleri tarafından kabul görmektedir. (Kuzey Amerika, Birleşik Krallık, Avrupa kıtası, Avustralya)

2.1.5. IB Bölgesel Ofisleri

UBO 1970 ortalarından 1980 başlarına kadar 4 bölgesel ofis açtı. İlki, 1977'de New-York'ta kurulan IB Kuzey Amerika Ofisi (IBNA); Amerika Birleşik Devletleri, Karayipler ve Kanada'daki okullarla çalışmaktadır. UBO, ABD'nin devlet okullarında popülerdir; çünkü ABD kendi ulusal eğitiminin kalitesinin düşüşünün farkına varmıştır. Aynı zamanda, UBO'nun uluslar arası odaklanması ABD okullarında okuyan uluslar arası öğrenci nüfusunun da artması sebebiyle ABD UBO'dan bu şekilde de yararlanmaktadır.

1982 yılında, Uruguay'da bulunan uluslar arası bir okulun önderliğinde, UBO Buenos Aires'te Latin Amerika'daki Diploma Programını desteklemek için IB Latin Amerika'yı (IBLA) kurdu. Aynı yıl Singapur'da da IB Asya Pasifik (IBAP) bölge ofisi kuruldu. UBO'nun Afrika, Avrupa, Orta Doğu Bölge Ofisi (IBAEM) 1978 yılında Londra'da açıldı. IBAEM son olarak 1994 yılında Cenevre'de konuşlandırıldı.

Ayrıca UBO genel başkanı ve yönetim kurulu Cenevre, İsviçre'de bulunmaktadır. Araştırma aktiviteleri Bath, İngiltere'de yapılır. Müfredat programları ve değerlendirmeler, finansal operasyonlar ve basımlar Cardiff, Galler'de gerçekleştirilmektedir.

Yukarıda belirtilen UBO'nun bölgesel ofisleri kısaca şu şekildedir:

- IB Kuzey Amerika (IBNA), New York, ABD
- IB Latin Amerika (IBLA), Buenos Aires, Arjantin
- IB Afrika, Avrupa ve Orta Doğu, (IBAEM), Cenevre, İsviçre
- IB Asya Pasifik, (IBAP), Singapur, Singapur Cumhuriyeti

2.1.6. IB Misyonu

Uluslar arası Bakalorya Organizasyonu; sorgulayan, merak eden, bilgili, daha barışçıl bir dünya için kültürler arası anlayışa ve saygıya sahip, her zaman daha iyiyi hedefleyen gençler yetiştirmeyi amaçlar.

2.1.7. UBO'nun Sunduğu Programlar

- Diploma Programı (DP)
Öğrencilerin üniversiteye gitmeden önce okullarında, son iki sene uygulanan bir program.
- Orta Yaş Programı (MYP)
11-16 yaş arası öğrenciler için uygulanan bir program.
- İlk Yaş Programı (PYP)
3- 12 yaş arası öğrenciler için uygulanan bir program.

2.1.8. UBO'nun Sunduğu Servisler

UBO, IB dünya okullarına şu servisleri sunar:

- Her bir program ve konu alanı için detaylı bir müfredat rehberi
- Öğretmen eğitim faaliyetleri
- 3000 eğitim- öğretim kaynağına çevrimiçi ulaşma imkânı
- Bütün okulların katıldığı öğretmenler arası çevrimiçi tartışma oturumları
- Diploma Programı öğrencilerinin sınavlarının, ödevlerinin, denemelerinin okul dışında değerlendirilmesi
- Öğrenci yapıtlarının, okul içi değerlendirme izleklerinin verilmesi

2.2. Uluslararası Bakalorya Türkçe A1 Dil Programı

IB Türkçe A1 Dil Programı ile ilgili her türlü bilgi, detaylı bir şekilde, IBO'nun 1999 yılında hazırladığı ve ilgili olan her okula gönderdiği IB Türkçe A1 Dil Programı Kitapçığı'nda yer alır.

Uluslararası Bakalorya Organizasyonu

A1 Dili

2.2.1. Giriş

Uluslararası Bakalorya Diploma Programı, 16 ve 19 yaş arası, yüksek motivasyonlu orta öğretim öğrencilerinin gereksinimlerine yönelik, sınavla değerlendirilen, yoğun bir üniversite- öncesi eğitim programıdır. Mezunlarının, değişik ulusal eğitim sistemlerinin gerekliliklerini yerine getirebilmelerine olanak tanıyan, iki yıllık, kapsamlı bir müfredat programı olarak tasarlanmış olan Diploma modeli, tek bir ülkeyi örnek almaz; tam tersine birçok ülkenin eğitim sistemlerinin en iyi yönlerini bünyesinde toplar. Program Dili İngilizce, Fransızca veya İspanyolcadır.

Müfredat programı, bir çekirdek etrafında altı akademik alan birleştiren bir altıgen şeklinde gösterilebilir. Konuların hepsi eşzamanlı olarak işlenir ve öğrenciler iki temel alanda ders görürler: sosyal bilimler ve fen bilimleri.

(Çekirdek)

Uzun düzyazı (extended essay)

Bilgi Kuramı

Yaratıcılık, Eylem, Hizmet

A1 Dili (1. Grup)

A2 Dili, B, başlangıç düzeyi (ab initio) (2. Grup)

Bireyler ve Toplumlar (3. Grup)

DeneySEL Bilimler (4. Grup)

Matematik (5. Grup)

Sanat ve Seçmeli dersler (6. Grup)

Diploma almak için eğitim gören adaylar, altı grubun her birinden bir konu seçmek zorundadırlar. Seçilen konulardan en az üç, en fazla dört tanesi Yüksek Düzey'de olmalıdır. Diğerleri Standard Düzey'de seçilir. Yüksek Düzey (YD) konulan 240 ders saati, Standard Düzey (SD) dersleri ise 150 ders saati öğretim gerektirir. Öğretimin iki yıllık süre içinde bu şekilde düzenlenmesiyle, öğrenciler bazı konulan ayrıntılı, bazılarını ise daha genel işlemek olanağına sahip olurlar. Böylece, bazı ulusal eğitim sistemlerinde yeğlenen erken uzmanlaşma ile diğer sistemlerde yeğlenen genel bilgi verme yaklaşımları arasında bir uzlaşma sağlanmıştır.

Dağılım gereklilikleri, fen birimlerine ilgi duyan bir öğrencinin bir yabancı dil öğrenmesini, öte yandan yabancı dile ilgi duyan öğrencinin de deney laboratuvarlarında kullanılan metotları tanınmasını sağlar. Programın genel bütünlük ve dengesinden vaz geçmeden, Yüksek Düzey konularını seçmekte tanınan esneklik, öğrencinin kendi özel ilgi alanları doğrultusunda ve üniversiteye girişte beklenen bazı özel bilgileri kazanarak yetişmesine olanak tanır.

Diplomaya hak kazanmak için adaylar, altı konuya ek olarak üç koşulu daha yerine getirmek durumundadırlar.

Disiplinlerarası bir konu olan Bilgi Kuramı (Theory of Knowledge: TOK) dersi, akademik alanları aşarak onları bütünleştirir. Bu ders, akademik alanları birleştiren, diğer kültürel bakış açılarını takdir etmeye öğrenciyi yüreklendiren, tutarlı bir öğrenim anlayışı geliştirmek amacıyla tasarlanmıştır. Ortalama 4000 sözcük uzunluğunda yazılan Uzun Düz Yazı (Araştırma makalesi: Extended Essay) öğrencinin kendi özel ilgi alanında bir konuyu araştırması için olanak yaratır. Adaylar, kendilerinden üniversitede beklenen bağımsız araştırma ve yazma becerileri ile tanışır. Okulun Yaratıcılık, Eylem, Hizmet (CAS) programı, adayların sanat, spor, ve toplum hizmetleri ile uğraşmalarını sağlar.

2001 yılında yapılacak sınavlarda uygulanacaktır.

I. Grup

IB Diplomasının gerekliliklerini yerine getirebilmek için, bütün öğrencilerin I. Grup derslerinden bir tanesini, A1 Dil dersini, almaları gerekir.

A1 Dil programı öğrencinin "birinci dilinde" veya en iyi bildiği dilde okutulan edebiyat dersidir. Bu genellikle öğrencinin küçük yaştan itibaren veya içinde uzun bir zaman yaşadığı ortamın dilidir. (Bu dile 'ana dili', 'öğrencinin kendi dili', veya 'ev ortamında kullanılan dil' de denebilir).

Uluslararası Bakalorya Organizasyonu şimdiye kadar uluslararası başvurularla 'ana dili' başlığı altında sekseni aşkın A1 Dili'nde sınav vermiştir. İnsanların ana dilleri ile ilgili haklarına saygı gösteren bu tutum, öğrencinin sözlü ve yazılı iletişim becerilerinin geliştirilmesi, ve öğrencinin birinci dilinin edebiyatsal birikimine saygıyı ön plana çıkartırken, aynı zamanda Dünya Edebiyatının çalışmasıyla da öğrenciye uluslararası bakış açılan kazandırmayı hedefler.

Bu amaca yönelik olarak, A1 Dil Programı, sadece yeterli miktarda basılı edebiyat eseri olan dillerle kısıtlı olsa bile, sözlü sanat biçimlerinin de çalışılmasına olanak tanır. Bu, A1 Dilinde çok sayıda sözlü edebiyat ürünü olan öğrencilerin durumunu gözetmek içindir. Böyle öğrencilerin sözlü edebiyat metinlerini çalışmalarına izin verilir. Bu metinlerin takdire değer olması ve güvenilir biçimde yazıya geçirilmiş olmaları veya güvenilir metotlarla kaydedilmiş olmaları şarttır.

A1 Dili hem Yüksek hem de Standart düzeylerde çalışılabilir. Öğretmen olmadığı takdirde, öğrenci A1 Dilini sadece Standard Düzeyde, 'Kendi Basma Çalışan Aday' statüsünde alabilir.

İşlenen eserlerin sayısı ve sınanan beceriler bütün A1 dilleri için aynıdır. A1 dillerinin öğretimi ve değerlendirilmesi yine bu dilde yapılır.

2.2.2. Konuyla İlgili Bilgiler

A1 Dil Programı, öncelikle, üniversite öncesi edebiyat dersidir. Hem üniversitede edebiyat veya edebiyatla ilgili konularda öğrenim görmek isteyen öğrencileri, hem de edebiyat eğitiminin bu düzeyden öteye taşımayacak olan öğrencileri hedefler. İlk gruba giren öğrenciler Üst Düzey Programını, ikinci gruba girenler ise Standard Düzey programını izlerler.

Edebiyat, dünyaya ilişkin kavram, yorum ve deneyimlerimizle ilgilidir. Bu nedenle de edebiyat eğitimi, insanın gündelik yaşamında karşılaştığı bütün karmaşık uğraşı, endişe, sevinç ve korku durumlarına ilişkin bir eğitim olarak görülebilir. İnsan yaratıcılığının ve estetik dehasının en kalıcı alanlarından birini keşfetmemizi sağlar. Bağımsız, özgün, eleştirel ve net düşünebilmeyi besleyecek eşsiz fırsatlar sunar. Bunun yanı sıra, düş gücüne saygıyı ve,, edebiyat eserlerinin anlaşılması ve yorumlanmasında algıya dayalı bir yaklaşımın önemini vurgular. Edebiyatın tartışılması, düşüncelerin sözlü ve yazılı olarak açık bir biçimde ifade edilmesini gerektiren, başlı başına bir sanattır.

A1 Dil Programı, öğrencilerin, edebiyat eserlerini sanat ürünleri, onların yazarlarını ise, üretme yöntemleri değişik biçimlerde ve çeşitli düzeylerde çözümlenebilecek 'zanaatkarlar' olarak görmelerini sağlar. Bu, okutulan eserlerde farklı yazarların konulan işlerken kullandıkları yöntemlere verilen önemle sağlanır. Programın bütün aşamalarında, söz konusu eserler öğretilirken, karşılaştırmalı bir çerçeve kullanılmak yoluyla da bu desteklenir.

Programın esnek yapısı, öğretmenlerin ellerindeki kaynakların içinden öğrencilerinin özel gereksinimleri ve ilgilerine uygun eserleri seçmelerine olanak verir. Ayrıca, öğretmenlerin kendilerinin değerlendirdikleri 'sözlü beceri' unsuru sayesinde, öğrencilerinin genel değerlendirilmesinde önemli oranda söz sahibi olmalarını sağlar.

Dünya Edebiyatı

"Farklı kültürlerin insanların birbirlerinin deneyim ve ilgilerine ulaşabilmelerinin en etkili ve insanca yollarından biri edebiyatsal değere sahip eserlerden geçer."

(Salma Jayyusi, The Literature of Modern Arabia)

UBO'nun uluslararası niteliğine uygun olarak A1 Dil Programı, edebiyat eğitimini tek bir kültür veya bir dilin içerdiği kültürlerin ürünleriyle kısıtlı tutmaz. Dünya Edebiyatı dersi, küresel bakış açısı getirdiği için IB öğrencileri için önemlidir. Kültürün, insanların ortak yaşam deneyimlerini etkileyip şekillendirdiği çeşitli yolların takdir edilmesine yönelik eşsiz fırsatlar sunarak' dünya ruhu'nun oluşmasında büyük rol oynayabilir.

A1 Dil programındaki Dünya Edebiyatı unsurunun amacı, edebiyat tarihini ya da insanlık tarihinin "büyük eserleri"ni işlemek değildir. Öğrencilere diğer kültürleri çok iyi öğretme amacını da gütmeyiz. Dünya Edebiyatı, IB öğrencilerinin uluslararası bilincini zenginleştirebilecek; onlarda, kendilerinininkinden farklı bakış açılarına hoşgörü, anlayış ve içtenlikle saygı gösterme gibi tavırları geliştirebilecek potansiyele sahip bir unsur olarak tasarlanmıştır.

2.2.3. A1 Dil Programının Amaçları

A1 Dili programının Yüksek ve Standart Düzeyler için amaçları şunlardır:

- bireysel bir edebiyat beğenisi oluşmasına yardım etmek ve edebiyat eleştirisinde kullanılan tekniklerle ilgili bir anlayış geliştirmek,
- öğrencilerin sözlü ve yazılı iletişimde ifade güçlerini geliştirmek, çeşitli dil kullanım biçimleri ve durumlarında, yazma ve konuşma için gerekli becerilerin oluşması ve gelişmesi için olanaklar sağlamak,
- öğrencilere farklı devir, metin türü, biçem ve bağlamlarda yaratılmış eserden tanıtmak,

- başka kültür ve dillerin eserlerinin incelenmesi yoluyla öğrencilerin ufkunu genişletmek,
- öğrencilere yazma yaklaşma ve inceleme yollarını göstererek onların farklı eserler arasındaki ilişkileri anlamalarını ve değerlendirebilmelerini sağlamak
- yazılı bir metni yakından ve ayrıntılı bir biçimde çözümleyebilme yeteneğini geliştirmek,
- öğrencilerin edebiyattan tat almalarını ve yaşam boyu edebiyat ile ilgilenmelerini sağlamak.

2.2.4. A1 Dil Programının Hedefleri

2.2.4.1. Yüksek Düzey

A1 Dil Programına Yüksek Düzeyde devam etmiş olan adaylardan sergilemeleri beklenen davranışlar şunlardır.

- yazma bireysel bir tepki gösteren biçimde bağımsız edebiyat eleştirisi yapabilme
- hem yazılı hem de sözlü iletişimde, düşünceleri açık, tutarlı, özlü, belgin (sarih) ve akıcı biçimde ifade yeteneğine sahip olma
- edebiyat çalışması yapmaya uygun bir dil donanımına sahip olma; hem yazılı hem de sözlü iletişimde etkili "durum dili" ve biçim seçimine olan gereksinimi titizlikle takdir edebilme
- işlenen eserler aracılığı ile yazma bilinçle yaklaşma
- hem işlenen eserleri, hem de işlenen eser grupları arasındaki ilişkileri iyi bilme
- farklı çağ ve/veya kültürlerin edebiyat eserleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları takdir edebilme

- hem bilinen, hem de yeni karşılaşılan metinler üzerinde bağımsız metin eleştirisi yapabilme
- yazarların kullandıkları yapı, teknik ve biçimleri ve bunların okur üzerindeki etkilerini takdir edebilme
- yazılı ve sözlü anlatımda düşünceleri ve savları, mantıklı, tutarlı ve inandırıcı bir biçimde kurgulayarak, bunları belgin ve konuyla ilgili örneklerle destekleyebilme

2.2.4.2. Standart Düzey

A1 Dil Programına Standart Düzeyde devam etmiş olan adaylardan sergilemeleri beklenen davranışlar şunlardır:

- yazma bireysel bir tepki gösteren biçimde edebiyat eserlerine bağımsız yaklaşabilme
- hem yazılı hem de sözlü iletişiminde, düşünceleri açık, tutarlı, özlü, belgin (sarih) ve akıcı biçimde ifade yeteneğine sahip olma
- edebiyat çalışması yapmaya uygun bir dil donanımına sahip olma; hem yazılı hem de sözlü iletişiminde etkili bir 'durum dili' ve biçim seçimine olan gereksinimi takdir edebilme
- işlenen eserler aracılığı ile edebiyata bilinçle yaklaşma
- hem işlenen eserleri tek başlarına, hem de işlenen eser grupları arasındaki ilişkileri iyi bilme
- farklı çağ ve/veya kültürlerin edebiyat eserleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları takdir edebilme
- hem bilinen, hem de yeni karşılaşılan metinlerin dili, içerikleri, yapıları, anlamları ve önemleri üzerinde yorum yapabilme
- yazarların kullandıkları yapı, teknik ve biçimlerin etkilerinin farkında olma

- yazılı ve sözlü anlatımda düşünceleri ve savları, mantıklı ve tutarlı bir biçimde kurgulayarak, bunları belgin ve konuyla ilgili örneklerle destekleyebilme

2.2.5. İzence Planı (Yüksek Düzey)

Yüksek Düzey izlencesi dört zorunlu bölümden oluşur.

İşlenecek toplam eser sayısı: 15

1. Bölüm Dünya Edebiyatı: 3 eser

- Üç Dünya Edebiyat eseri bir grup olarak işlenir.
- Eserler, IB'nin önerdiği Dünya Edebiyat Listesinden seçilir.
- Bütün eserler kültür, metin türü, tema, dönem, biçem, yazım çalışması türü, yöntem, (metodoloji) gibi unsurlardan bir ya da birden fazlası açısından ilişkili olmalıdır.
- Her eserin aslının çalışılan A1 Dili dışında bir dilde yazılmış olması gerekir.
- Her eser farklı bir yazar tarafından yazılmış olmalıdır.

2. Bölüm Ayrıntılı İnceleme: 4 eser

Dört A1 Dili eseri ayrıntılı olarak incelenir.

IB'nin söz konusu A1 Dili için verdiği Öngörülen Kitaplar Listesi metin türlerine ayrılmıştır. Seçilen her eser değişik bir metin türünden olmalıdır.

Her eser farklı bir yazar tarafından yazılmış olmalıdır.

3. Bölüm Eser Grupları: 4 eser

- Üç A1 Dili eseri ve bir Dünya yazım eseri bir grup olarak işlenir
- Her dört eser da aynı metin türünden seçilmelidir.

- A1 Dili eserlerinin her üçü de çalışılan A1 Dili'nin ÖKL'sinden seçilir
- Dünya Edebiyatı eseri serbest seçim'dir ve en azından metin turu açısından A1 dili eserleriyle ilişkili olmalıdır.
- Her eser farklı bir yazar tarafından yazılmış olmalıdır.

4. Bölüm Okulun Serbest Seçimi:

4 eser

- Üç A1 Dili eseri ve bir Dünya Edebiyatı eseri bir grup olarak islenir.
- Dört eser da okulun serbest seçimidir
- Dünya Edebiyatı eseri, A1 Dili eserleriyle kültür, metin tura, tema, dönem, biçem, edebiyat çalışması turu, yöntem gibi unsurlardan biri ya da birden daha fazlası açısından ilişkili olmalıdır.
- Her eser farklı bir yazar tarafından yazılmış olmalıdır.

2.2.5.1. Gereklilikler

Yazarlar ve Eserleri

- Bazı ÖKL'lerin (Öngörülen Kitap Listesi) tamamında veya bazı yerlerinde eserlerin değil yazarların adları verilmiştir. Bu durumlarda eserler öğretmen tarafından seçilir.
- İzlenenin aynı bölümünde bir yazar birden fazla kez okutulamaz, ama aynı yazar izlenenin iki farklı bölümünde istenebilir.
- Toplam on beş farklı eser işlenir. Hiç bir eser birden fazla kez işlenemez.

Metin Türleri

- İzlenice söz konusu A1 Dili'nin ÖKL'sinde verilen metin türlerinden en az dördünü kapsamalıdır.

Dönem

- Her ÖKL'de farklı dönemlere ait eserlere yer verilir. Okulun izlencesinde (ilgili OKL'deki yönergelere bağlı olarak) en az iki veya üç döneme ait eserlere yer verilmelidir.

Yer

- Bazı ÖKL'lerde eserler için 'yer' belirtilmemiştir, bu nedenle 'yer' gerekliliği yoktur.
- Eğer kullanılan ÖKL'de 'yer' belirtilmişse, izlencede en az iki 'yer'den örnek bulunmalıdır.

Dil

- A1 Dili: Bütün eserlerin asılları çalışılmakta olan A1 Dilinde yazılmış olmalı ve eserler ilgili ÖKL'den seçilmiş olmalıdırlar.
- Dünya Edebiyatı 1. bölüm: Bütün eserlerin asılları A1 Dili dışında bir dilde yazılmış olmalıdır. Bu eserler genelde çevirilerinden işlenir. Bütün eserler DEL'den seçilmelidir.
- Dünya Edebiyatı 3. ve 4. bölüm: Kullanılan ÖKL'de eserler için 'yer' belirtilmemişse, yukarıda 1. Bölüm için verilen kurallar geçerlidir. Eğer ilgili ÖKL, eserleri 'yer'e göre ayırmışsa, 3. ve 4. Bölüm'deki eserlerden biri a da her ikisi, çalışılmakta olan A1 dilinde yazılmış olabilirler. Ama bu durumda, seçilen eserlerin daha önce seçilmiş A1 Dili eserlerinin dışında bir 'yer'den olması şarttır.

2.2.5.2. Genel Bilgi

- Herhangi bir A1 Dili için belirlenen gereklilerin kural dışı durumları, o dilin ÖKL'sinde verilmiştir.

- 'Serbest seçim', eserleri, ÖKL, DEL veya başka bir yerden seçmek demektir.
- 'Yer', geniş anlamıyla, il, ülke, kıta gibi coğrafi kültürel bölgeleri tanımlar. Kültürel açıdan farklı bölgeleri kapsayan A1 Dilleri açısından, kültürel farklılıkları yansıtmak üzere değişik 'yer'ler verilmiştir.
- ÖKL'si olmayan A1 Dilleri: Okul UBO'ya kendi seçtikleri eserlerin listesini vermelidir.
- Kendi Başına Çalışan Adaylar A1 Dili sınavını Yüksek Düzey'de alamazlar.

2.2.6. İzlençe Planı (Standart Düzey)

Standart Düzey izlençesi dört zorunlu bölümden oluşur.

İşlenecek toplam eser sayısı: 11

1. Bölüm: Dünya Edebiyatı: 3 eser

- Üç Dünya Edebiyatı eseri bir grup olarak işlenir.
- Eserler IB'nin önerdiği Dünya Edebiyatı Listesinden seçilmelidir.
- Bütün eserler kültür, metin türü, tema, dönem, biçem, edebiyat çalışması türü, yöntem (metodoloji) gibi unsurlardan bir ya da birden fazlası açısından ilişkili olmalıdır.
- Her eserin aslının çalışılan A1 Dili dışında bir dilde yazılmış olması gerekir.
- Her eser farklı bir yazar tarafından yazılmış olmalıdır.

2. Bölüm: Ayrıntılı İnceleme: 2 eser

- İki A1 Dili eseri ayrıntılı olarak incelenir.
- IB'nin söz konusu A1 Dili için verdiği Öngörülen kitaplar listesi metin türlerine ayrılmıştır. Seçilen her eser değişik bir metin türünden olmalıdır.

- Her eser farklı bir yazar tarafından yazılmış olmalıdır.

3. Bölüm: Eser Grupları:

3 eser

- İki A1 Dili eseri ve 1 Dünya Edebiyatı eseri bir grup olarak işlenir.
- Her üç eser da aynı metin türünden seçilmelidir.
- A1 Dili eserlerinin her ikisi de çalışılan A1 Dili'nin ÖKL'sinden seçilir.
- Dünya Edebiyatı eseri 'serbest seçim'dir ve en azından metin turu açısından A1 dili eserleriyle ilişkili olmalıdır.
- Her eser farklı bir yazar tarafından yazılmış olmalıdır.

4. Bölüm: Okulun Serbest Seçimi:

3 eser

- İki A1 Dili eseri ve bir Dünya Edebiyatı eseri bir grup olarak veya üç A1 Dili eseri bir grup olarak incelenir.
- Üç eser da okulun serbest seçimidir.
- Dünya Edebiyatı eseri, A1 Dili eserleriyle kültür, metin türü, tema, dönem, biçem, edebiyat çalışması türü, yöntem gibi unsurlardan bir ya da birden daha fazlası açısından ilişkili olmalıdır.
- Her eser farklı bir yazar tarafından yazılmış olmalıdır.

2.2.7. İzlenenin Ayrıntıları

Aşağıdaki ayrıntılı bilgiler YD ve SD izlenceleri içindir.

Eser Seçimi

2.2.7.1. Eser Nedir?

A1 Dil programında 'eser' genel olarak tanımlanmıştır ve aşağıdakileri içerir:

- Önemli, temel bir metin
- İki veya ikiden fazla kısa metin

- Kısa öykü seçkisi
- Şiir seçkisi
- Deneme seçkisi
- Mektup seçkisi

Kısa öykü, şiir, deneme ve mektup türlerinde, kaç metnin bir 'eser' sayılabileceği ilgili ÖKL'de belirtilmiştir.

'Eser' olarak birden fazla metnin incelendiği durumlarda, öğrencinin bu metinleri incelerken harcayacağı zamanın bir oyunun veya romanın tamamını okurken harcayacağı zamanla eş değerli olması gerekir. Öğretmenlerin her metnin karmaşıklık ve zorluklarını bilmeleri ve seçilen metinlerin bir 'eser' oluşturup oluşturmayacağına karar verirken kendi uzmanlıklarını kullanmaları gerekir.

2.2.7.2. ÖKL ve DEL

İzlençe Planı'nda izlenenin her bölümü için işlenecek eserlerin nereden seçilecekleri belirtilmiştir.

- Çalışılan A1 Dili için IB'nin Öngörülen Kitap Listesi (ÖKL)
- IB'nin Dünya Eserleri Listesi (DEL)
- Serbest seçim'de ÖKL, DEL veya başka yerden

Öngörülen Kitap Listeleri (ÖKL'ler)

Bütün A1 Dillerinin ÖKL'nde, sadece, asılları o dilde yazılmış eserlere yer verilmiştir. Genelde, öğretmenlerden, öğrencileri için ders hazırlarken, ilgili ÖKL'den eser seçmeleri istenir.

Bazı ÖKL'lerin tamamında, veya bir kısmında sadece yazar adı verilmiştir. Bu durumda öğretmenler, hem işlenecek yazarları hem de her yazardan eser seçerler.

Eğer A1 Dili'nin ÖKL'si yoksa, öğretmenler, izlenice gerekliliklerine uyacak biçimde, kendileri eserleri seçerek, listeyi UBO'ya gönderirler.

Öngörülen Dünya Edebiyatı Listesi (DEL)

DEL bütün A1 dilleri için ortak listedir, dil ve metin turu olarak sınıflandırılmış çok çeşitli eserleri kapsar. Her eser, IB dilleri olan İngilizce, Fransızca ve İspanyolca dillerinden en az bir tanesine çevrilerek yayınlanmıştır.

DEL yazar değil eser önerir. Bir yazarın sadece listede verilen eserleri istenebilir, aynı yazarın listede olmayan diğer eserleri seçilemez.

Serbest Seçim

İzlenice eser seçimini serbest bıraktığı zaman, öğretmenler ÖKL'den, DEL'den veya diğer kaynaklardan eser seçebilirler. Bütün durumlarda seçilen eser ciddi olarak incelemeye değer bir eser olmalıdır ve izlencenin o bölümünün gerekliliklerine uymalıdır.

Yazar Seçimi

Seçilen bir yazar izlencenin aynı bölümünde tekrar işlenemez ama aynı yazar izlencenin değişik iki bölümünde işlenebilir. Bu kurala uymayan durumlar ilgili A1 Dili ÖKL'nde belirtilmiştir. Ne var ki, öğretmenler, incelenecek yazar sayısını sınırlı tutmanın A1 Dili programının ruhuna aykırı olduğunu unutmamalıdır.

A1 Dil Dersini Hazırlarken

Öğretmenler dengeli ve tutarlı bir ders hazırlamayı amaçlamalıdır. Her bölümde ve bir ölçüde dersin tamamında, ilişkiler kurmayı düşünmelidirler. Öğretmenler, kendi öğrencilerinin gereksinimlerine en uygun ders programını hazırlarlarken değişik yaklaşımlar kullanabilirler. Ne var ki, eser seçimindeki nedenler her ne olursa olsun, seçim öğrencinin aşağıdaki unsurları tartışabilecekleri, eserler arasındaki benzerlik ve zıtlıkları bulabilecekleri şekilde yapılmalıdır.

- İçerik
- Tema
- Biçem ve teknik
- Değişik yazarların yaklaşımları

Öğretmenler, dersi hazırlarken, izlencenin her bölümü için, metin türleri, dönemler ve 'yer' ile ilgili gerekliliklere uymalıdır.

2.2.7.3. Metin Türleri

ÖKL ve DEL'de eserler metin türlerine göre ayrılmışlardır. Bunlar hemen hemen bütün edebiyat geleneklerinde olan oyun, şiir ve roman gibi türlerdir.

Metin türlerine göre düzenleme, tema, biçem ve teknik gibi unsurların içinde tartışılabileceği çatıyı verir. Bu yaklaşım, edebiyat metinlerinin sanat eserleri olarak çalışılmasını sağlar ve edebiyata değişik yaklaşımlara olanak tanır.

Yüksek Düzey dersinde en az dört, Standart Düzey dersinde en az üç metin türünden seçilmiş eserler olmalıdır.

2.2.7.4. Dönemler

A1 Dili Programında 'dönem' kavramı genel anlamda kullanılmıştır: eserin çalışılan A1 diline uygun olarak ait olduğu edebiyatsal veya tarihsel zaman dilimidir.

Bu nedenle dönemler, öğrencilerin o edebiyat geleneğinin zaman içindeki gelişimi hakkında fikir edinmelerini sağlayacak sınıflar olarak görülür.

Her ÖKL'nde eserler döneme göre sınıflandırılmışlardır. İlgili ÖKL'ndeki yönergelere bağlı olarak, ED veya SD'de hazırlanan dersler, en az iki veya üç dönemden esere yer vermelidir.

2.2.7.5. Yer

'Yer' geniş anlamıyla, çalışılan dilin kullanıldığı geniş alanın içindeki il, ülke, kıta gibi coğrafi kültürel bölgeleri tanımlar. Değişik kültürel alanları içeren A1 dilleri için, OKL' de ve DEL'nin ilgili bölümlerinde kültürel farkları göstermek üzere 'yer' belirtilmiştir.

Eğer çalışılan A Dilinin OKL' sinde eserler veya yazarlar 'yer' göre ayrılmışsa, hem ED hem de SD' de, okulun izlencesinde, verilen 'yer'lerden en az iki tanesi temsil edilmelidir.

2.2.7.6. İzlencenin 1. 3. ve 4. Bölümleri: Dünya Edebiyatı (DE)

Bütün A1 dili öğrencileri, kültürel, politik ve dil sınırlarını asarak, ifade, görüş ve düşüncelerdeki farklılıkları gösteren ve insanların uğraşlarındaki birliği inceleyen elerleri karşılaştırmalıdır.

1. Bölümdeki eserleri seçmekte kullanılan DEL, 3. ve 4. bölümlerdeki Dünya Edebiyatı 'serbest seçim'lerinde de kullanılabilir. Öğretmenler, tek başlarına ve bir grup olarak izlence gerekliliklerini yerine getiren ve A1 Dil programının Dünya Edebiyatı unsurunun amaçlarına ulaşmaya yardımcı olacak eserleri seçmelidirler. Bu nedenle Del, listedeki her eser için şu bilgileri verir:

- Eserin aslının yazıldığı dil
- Metin türü

- 'yer'
- Yazarın adı ve cinsiyeti
- Eserin yazıldığı dildeki ve çevrildiği dildeki adı
- Eserin aslının yayınlandığı yıl
- Eserle diğer eserler arasında ilişki kurmaya yardımcı olacak bazı önemli unsurları

Öğretmenlerden, insan olma deneyiminin evrensel unsurlarının incelenebileceği özel kültürel bakış açıları veren eserleri dahil istenir.

Dünya Edebiyatı Eserlerinin Sayısı

- YD öğrencileri, çalıştıkları A1 Dilinde yazılmış olan bertilen sayıda esere ek olarak, dünya Edebiyatından beş eser çalışmak zorundadırlar.
- SD öğrencileri için, izlencenin 4. kısmındaki DE gerekliliği seçilidir. Bu nedenle toplam olarak dört veya beş Dünya Edebiyatı eseri çalışabilirler. 4. bölümde Dünya Edebiyatı eseri okumayan SD öğrencileri, onun yerine A1 dilinden bir eser okurlar.

2.2.7.7. İzlencenin 3. ve 4. Bölümleri: Dünya Edebiyatı Eserleri

Programın 3. ve 4. kısmında ki Dünya Edebiyatı eserleri aslında öğrencinin çalıştığı A1 Dilinden başka bir dilde yazılmış olmalıdırlar ve genellikle bu eserlerin çevirileri okunur. Ama, dersin diğer bölümlerinde temsil edilmeyen bir 'yer'den kaynaklandıkları durumda bu eserlerin birinin veya ikisinin de asılları öğrencinin çalıştığı A1 dilinde yazılmış olabilir. Bu durum sadece eğer çalışılan A1 dilinin ÖKL'sinde eserler için 'yer' belirtilmişse geçerlidir.

Aşağıda esasları çalışılan A1 dilinde yazılmış olan Dünya Edebiyatı eserlerinin kullanılabilceği durumların örnekleri verilmiştir.

- A1 dili İngilizce olan bir öğrenci eğer okulun izlencesinin başka hiçbir yerinde Karayipler'den bir eser kullanılmamışsa, Dünya Edebiyatı eseri olarak 3. veya 4. bölümde Karayiblerden bir eseri inceleyebilir.
- A1 dili Fransızca izlencesinde, 3. veya 4. bölümde Dünya Edebiyatı olarak Fransızca DEL'de, yazıldığı 'yer' Magrep (Kuzey Afrika) olarak verilen ama aslı Fransızca yazılmış bir eser olabilir. Ama okulun izlencesinin diğer bölümlerinde Fransızca Magrep edebiyatına yer verilmemişse bu yapılabilir.

Eğer A1 Dili DEL'de eserler 'yer'e göre ayrılmamışsa, 3. ve 4. bölümler için seçilen Dünya Edebiyatı eserlerinin asıllarının, çalışılan A1 dilinin dışında bir dilde yazılmış olmaları gerekir.

2.2.7.8. İzlencenin 2. Bölümü: Ayrıntılı İnceleme

2. Bölümde öğrenciler, çalıştıkları A1 dilinin belirgin metin türlerinde yazılmış en önemli eserlerin veya en önemli yazarların bazılarını ayrıntılı olarak incelerler. Bu inceleme, söz konusu eserlerin önemli unsurlarının derinlikli çözümlenmesini ve dikkatle okunmasını sağlayacak yaklaşımların kullanılmasıyla başarılabilir.

Öğretmenler öğrencilerine, bu eserlerle ilgili değişik yorum ve eleştirel bakış açılarını tanıtmalıdır. Ayrıca, öğrencilere, eserlere olan bireysel tepkilerini şekillendirmekte ve seslendirmekte yol göstermelidirler.

İzlencenin bu kısmı sözlü sınavla değerlendirileceği için, öğretmenler öğrencilerin değişik edebiyat hakkında uygun biçimlerde konuşabilmelerini sağlayacak yetenekler kazanmaları için her fırsattan yararlanmalıdır. Öğretmenler eser seçerken, hem tek tek hem de grup olarak değişik sözlü etkinliklere yatkın eserleri seçmeleri iyi olur.

2.2.7.9. İzlencenin 3. Bölümü: Eser Grupları

3. Bölümde aynı metin türünden seçilmiş bir grup eser derinlemesine incelenir. Eserlerin metin türlerine göre sınıflandırılması, seçilen eserlerin çeşitli bütünlük içinde incelenmesini sağlayan bir çatı sağlar.

Öğretmenler, 3. Bölümde seçilen A1 Dili eserlerinin ve Dünya Edebiyatı eserlerinin, bir grup olarak aralarında metin türü birliğinin dışında karşılaştırmaya uygun başka benzerlikler de olmasına dikkat etmelidirler. Seçilen eserler, içerik, tema, biçim, teknik ve değişik yazarların çeşitli yaklaşımları gibi unsurlar açısından karşılaştırılmaya uygun olmalıdırlar.

3. Bölümde seçilen A1 dili eserleri ile aynı metin türünden seçilen Dünya Edebiyatı eseri, gruptaki diğer eserlerde de incelenen herhangi bir ortak konuya yararlı bir kültürler-arası bakış açısı sağlamalıdır.

2.2.7.10. İzlencenin 4. Bölümü: Okulun Serbest Seçimi

Programın bu bölümü öğretmenlere, derslerine öğrencilerinin özel ilgi veya gereksinimlerini karşılayacak eserler katabilmelerini sağlamak üzere tasarlanmıştır. Bu bölümde işlenecek bütün eserleri öğretmenler kendi kaynaklarını kullanarak seçebilirlerse de, seçilen eserler iyi tanınmayan veya edebiyatsal değeri belli olmayan eserleri seçerlerse öğrencilerine iyilik etmiş olmazlar.

Öğretmenler 4. Bölüm için eser seçerlerken aşağıda verilen yaklaşımlardan birini kullanabilirler:

- Öğretmenin önemli olduğuna inandığı fakat programın diğer bölümlerinde verilmeyen eserlerin işlenmesi (örneğin A1 Dili edebiyatına giriş)
- Programın diğer bölümlerindeki seçimleri dengelemesi için belirli bir metin türü veya dönemde yazılmış eserlerin işlenmesi
- Karşılaştırmalı incelemeye olanak tanıyacak yakından ilişkili eserler (örneğin: aynı temayı işleyen eserler)

- Programın diğer bölümlerinde işlenmiş yazarların başka eserleri
- Bölgesel veya ulusal gereklilikleri yerine getirecek olan metinler
- Dünya Edebiyatı gerekliliği o bölgedeki bir azınlık dilinde veya o bölgenin ikinci bir dilinde yazılmış eserler karşılanarak, yerel edebiyatının işlenmesi

2.2.8. Değerlendirme Planı (Yüksek Düzey)

Yazılı ve sözlü bütün yanıtlar çalışılan A1 Dili'nde verilmelidir.

Okul Dışından Yapılan Değerlendirme %70

Yazılı Sınav Bileşeni %50

Okul dışından hazırlanan ve değerlendirilen iki yazılı sınav

1. Sınav Eleştiri 2 Saat %25

Edebiyat eleştirisi tekniklerinin uygulanabileceği bir şiir veya başka bir metin üzerine eleştiri yazılır.

Eleştiri için daha önce işlenmemiş/görülmemiş iki metin verilir, yönlendirici sorular yoktur. Metinlerden bir tanesi üzerine eleştiri yazılır.

2. Sınav Makale 2 saat %25

3. Bölümde verilen her metin türü için iki, eser grupları için iki ve genel nitelikte dört soru verilir.

3. Bölümde işlenen eserlere ve eğer uygunsa aynı metin türünde olmak şartıyla

2. Bölümde işlenen eserlere dayanılarak sadece bir soruya yanıt verilir.

Dünya Eserleri Ödevleri %20

Her biri 1000-1500 sözcük uzunluğunda olan iki ödev yazılır, bu ödevler okul dışından değerlendirilir.

1. Ödev %10

1. bölüm eserlerinden en az iki tanesinin karşılaştırılması

2. Ödev %10

1. Ödevde kullanılmamış eserlere dayanılarak aşağıdaki konulardan

Birinde yazılabilir.

Ödev konusu 2a: Karşılaştırmalı İnceleme (1 DE ve 1 A1 Dili eseri kullanılır)

Ödev konusu 2b: Düş gücüne veya Yaratıcılığa dayalı bir ödev (1 DE eseri veya

1 DE eseri ve 1 A1 Dili eseri kullanılır)

Ödev konusu 2c: Ayrıntılı çalışma (sadece 1 DE eseri kullanılır)

Okulda Yapılan Değerlendirme %30

Sözlü Sınav Bileşeni

Öğretmen tarafından okulda değerlendirilip, UBO tarafından dolaylı olarak izlenen iki zorunlu sözlü etkinlik.

Bireysel Sözlü Eleştiri 15 dakika %15

İkinci Bölümde işlenen eserlerden birinden öğretmen tarafından seçilecek bir parça üzerine eleştiri yapılır. Parçayla ilgili yönlendirici sorular verilir.

Bireysel sözlü Sunu 10-15 dakika %15

4. Bölümde çalışılan eser(ler)e dayanarak, adayın kendisi tarafından seçilen bir konunun sunulması.

2.2.9. Değerlendirme Planı (Standart Düzey)

Yazılı ve sözlü bütün yanıtlar çalışılan A1 Dili'nde verilmelidir.

Okul Dışından Yapılan Değerlendirme %70

Yazılı Sınav Bileşeni %50

Okul dışından hazırlanan ve değerlendirilen iki yazılı sınav

1. Sınav Eleştiri 1,5 Saat %25

Edebiyat eleştirisi tekniklerinin uygulanabileceği bir şiir veya başka bir metin üzerine eleştiri yazılır.

Eleştiri için daha önce işlenmemiş/görülmemiş iki metin verilir, yönlendirici sorular yoktur. Metinlerden bir tanesi üzerine eleştiri yazılır.

2. Sınav Makale 1,5 saat %25

3. Bölümde verilen her metin türü için iki, eser grupları için iki, ve genel nitelikte dört soru verilir.

3. Bölümde işlenen eserlere, ve eğer uygunsa aynı metin türünde olmak şartıyla

2. Bölümde işlenen eserlere dayanılarak sadece bir soruya yanıt verilir.

Dünya Eserleri Ödevleri %20

1000-1500 sözcük uzunluğunda olan iki ödev yazılır, bu ödev okul dışından değerlendirilir. 1. Bölüm eserlerinden en az iki tanesi karşılaştırılır.

Okulda Yapılan Değerlendirme %30

Sözlü Sınav Bileşeni

Öğretmen tarafından okulda değerlendirilip, UBO tarafından dolaylı olarak izlenen iki zorunlu sözlü etkinlik.

Bireysel Sözlü Eleştiri 15 dakika %15

İkinci Bölümde işlenen eserlerden birinden öğretmen tarafından seçilecek bir parça üzerine eleştiri yapılır. Parçayla ilgili yönlendirici sorular verilir.

Bireysel sözlü Sunu 10-15 dakika %15

4. Bölümde çalışılan eser(ler)e dayanarak, adayın kendisi tarafından seçilen bir konunun sunulması.

2.2.10. Değerlendirme Hakkında Ayrıntılı Bilgi

Genel

A1 Dili'nin değerlendirme modeli, okul dışından ve okul içinde eserler değerlendirme yöntemlerinin bileşimiyle, adayların programın genel hedefleri doğrultusunda başarılarını ölçmek amacıyla düzenlenmiştir. Okul dışından yapılan değerlendirme bileşeni, Dünya Edebiyatı ödevleri ve iki yazılı sınavdır. Bunların A1 Dili değerlendirmesi içinde toplam ağırlıkları %70'dir. Okul içinde değerlendirme bileşeni, toplam değerlendirmenin %30'unu oluşturur ve iki zorunlu sözlü etkinliği içerir.

İzlenenin bütün bölümleri değerlendirilir. Her bölümün değerlendirme bileşeni ile ilgisi Değerlendirme Planlarında verilmiştir, bu bölümde de ayrıntıları verilmektedir.

- Öğretmenler adaylara hangi değerlendirme bileşenlerinin izlenenin hangi bölümlerini değerlendirmekte kullanılacağını açıklamalıdır. Özellikle okul dışında değerlendirilecek olan 2. Yazılı sınavı almadan önce öğrencilere hangi eserlerin, Eser Gruplarının izlenenin 3. Bölümünde işlenmiş olduklarını hatırlatmaları gerekir. Öğrencilerin sınavda hangi soruları yanıtlayacaklarını bilmeleri için bu gereklidir.
- Adayların yanıtlarının odağı, izlenenin belirtilen bölümlerinde çalışılan eserler olmakla beraber, adayların programın başka bölümlerinde işlenen eserlere veya dışardan başka eserlere ve yazarlara gerekli oldukça gönderme yapmaları kabul edilir.
- Değerlendirmenin bazı bileşenlerinde, adaylardan, eserler arasındaki ilişkilerin farkında olduklarını göstermeleri istenebilir. Başka bileşenlerde ise soru ya da ödevin konusu tek bir eserin ayrıntılı olarak ele alınmasını gerektirebilir. Her bileşen için izlenmesi gereken yol bu bölümde anlatılmaktadır.

Not: Yazılı ya da sözlü bütün yanıtlar, sınavın alındığı A1 dilinde verilmelidir.

2.2.10.1. Okul Dışından Yapılan Değerlendirme

1. Sınav eleştirisi (YD ve SD) %25

* 1. sınavda üzerine eleştirisi yazılması için daha önce işlenmemiş/görülmemiş iki metin verilir.

* Metinlerden bir tanesi şiir türündedir, öbürü ise edebiyat eleştirisi tekniklerinin uygulanabileceği yazılı bir metin olup, aşağıdaki türler arasından seçilebilir.

- roman ya da kısa öykü

- deneme

- biyografi

- edebiyatsal değeri olan bir gazete yazısı

- * Eleştiri için sunulan metin, uzunluğuna bağlı olarak ya bir eserin tamamı veya uzun bir metinden alınmış bir parça olabilir.
- * Eleştiri için sunulan metin UBO KL'ndeki eserlerin arasından seçilmez. Mümkünse KL'ndeki yazarlar tarafından yazılmamış eserler seçilir.
- * Adaylar eleştiri için sunulan iki metinden bir tanesini seçerler.
- * Adayların yanıtlarından tema, içerik, biçem, yapı ve dil gibi unsurlara değinmeleri gerekmektedir. Eğer uygunsa, seçtikleri metin ve çalıştıkları eserler arasında ilişki kurabilirler.
- * Bütün eleştiriler akıcı ve bir plan dhilinde yazılmış olmalıdır. Birbiriyle ilgisi olmayan paragraflar içeren eleştireler yüksek başarı düzeyine erişemezler. Eleştiri yazmanın kabul edilebilir birçok yolu vardır, bu bileşen için verilen değerlendirme ltleri bu konuda öğretmenlere yol göstermelidir.
- * Yalnızca Standart düzey'de, eleştiri için sunulan her metin için üç ya da dört yönlendirici soru verilir. Bu soruların amacı adaylara eleştirilerini düzenlerken yararlanabilecekleri ipuçları vermektir. Adayların bu soruları doğrudan yanıtlamaları gerekli değildir, ama adaylar bu sorulardan yararlanmak isterlerse, sorulara verdikleri yanıtları, eleştiri metni ile bütünleştirmeleri gerekir.

2. Sınav Makale (ED ve SD)

%25

- * 2. sınav şunları içerir:
- * Çalışılan A1 Dili için KL'ndeki metin türü sınıflarının her biri hakkında iki makale sorusu ve
- * Genel nitelikte dört makale sorusu

Soruların niteliği kültürel geleneklere bağlı olarak biraz farklılık gösterebilir. Örneğin bazı sorularda alıntı verilebilir.

- * Adaylar yazdıkları makalede en az iki esere gönderme yapmalıdırlar. Yanıtların temel odağı 3. Bölümde işlenen eserler olmalıdır, 2. Bölüm'de işlenmiş olan aynı metin türündeki bir esere da, eğer ilgiliyse, değinilebilir. Ama bu ancak 3. Bölümde işlenmiş olan en az iki esere gönderme yaptıktan sonra olabilir. Bütün sorular adayın 3. Bölümde işledikleri Dünya Edebiyatı eserini uygun bir biçimde tartışabilmelerine olanak verecek biçimde düzenlenmiştir.

Başka eser ve yazarlara değinmeler yalnızca destekleyici kaynak olarak verilmelidir.

Dünya Edebiyatı Ödevleri %20

Yüksek Düzey İki Ödev (1. ve 2. Ödevler)

Standard Düzey Bir Ödev (1. Ödev)

- * Her aday bir öğretmenin gözetiminde kendi başına çalışarak ödevlerini (veya ödevini) okul dışından yapılan değeriendirme için teslim eder.
- * Ödevin türünü ve adını (başlığını) aday belirler, ama bu seçimi yaparken öğretmenine danışabilir. Aday, okulun programı çerçevesinde Dünya Edebiyatı altında işlenen eserlerin her hangi bir yönünü ele alabilir.
- * Aynı konu birden fazla aday tarafından seçilmişse, adaylar birbirlerinden bağımsız çalışmak zorunda oldukları için ödevlerinin içerikleri farklı olacaktır.
- * Her ödevi çalışılan A1 dilinde yazılmak zorundadır.
- * Her ödev 1000-1500 kelime uzunluğunda olmalıdır. Ödevde kullanılan kelime sayısı ödevin sonunda belirtilir. Eserlerden yapılan alıntılar sözcük sayısına dahildir, ancak dipnotları ve kaynakçalar bu sayımın dışında tutulur.

Yalnızca Yüksek Düzey için

- * Her dünya Edebiyatı eseri sadece bir ödevde kullanılabilir.
- * 2. Ödev'in türü açıkça belirtilmelidir. (Örneğin: karşılaştırmalı çalışma, düş gücüne dayalı ya da yaratıcı bir parça, bir eserin ayrıntılı incelenmesi gibi).
- * Adayların yaptıkları her ödevde değişik bir unsuru ele almaları yeğlenir. Adayın her iki ödevde de, örneğin karakter çalışması, toplum betimlemesi, sembol kullanımı gibi aynı unsurları ele alması programın ruhuna aykırıdır.

Dünya Edebiyatı I. Ödev

I. Ödev, programın 1. Bölümünde işlenen üç Dünya Edebiyatı eserinden en az iki tanesine dayanan karşılaştırmalı bir çalışmadır. 1000-1500 sözcük uzunluğunda olmalıdır.

Konu

Her aday 1. Bölüm Dünya Edebiyatı eserlerinin bir unsurunu konu olarak seçer. Seçilen unsur, ödevde kullanılacak olan iki veya üç eser arasındaki önemli ilişkilerden birisini ele alır ve adayın kendi ilgi alanını yansıtabilir. Fakat kurulan ilişki eserlerin bir grup olarak işlenmelerinin altında yatan mantığı göstermek zorunda değildir.

Örneğin, adaylar ödevleri için aşağıdaki unsurlardan birisini odak noktası olarak alan konular seçebilirler.

- Anlatım tekniği
- Karakter çalışması
- İşlenen eserde toplum imgesi
- İnsanlığın ortak sorunlarıyla ilgili uluslararası bakış açıları
- Sanatçının toplum içindeki rolüyle ilgili kültürler arası bakış açıları

Yöntem

- Ödev çalışılan A1 dilinin yazım kurallarına uygun olarak giriş ve sonuç bölümleri olan, güçlü bir metin olmalıdır.
- Metnin gelişme bölümünde düşüncelerin formel olarak sunulup geliştirilmesi gerekmesede nedenleri verilen bir savı içermesi gerekir.

Yapı

- Giriş bölümü, örneğin ödevin amaçlarının kısaca dile getirilmesinden oluşabilir.
- Gelişme bölümü adayın eserleri bildiğini ve eserler arasında seçilen ilişkiyi anladığını göstermelidir. Sokratçı Diyalog, yöntemi, görüşme veya bir makalede olduğu gibi düşüncelerin formel olarak geliştirilmesi de dahil, pek çok yöntem kabul edilebilir.
- Sonuç bölümü, örneğin, kısa bir özet ve tartışmanın bireysel olarak değerlendirilmesi veya edebiyatının neyi başardığının anlatılması olabilir.

Dünya Edebiyatı 2. Ödev (Yalnızca ED için)

(Adaylar 2a, 2b, 2c seçeneklerinden birini seçerler.)

DE Ödevi 2a: Karşılaştırmalı Çalışma

(Eserler: 1 DE ve 1 A1 Dili Eseri)

- 2a ödevi okul izlencesinin herhangi bir bölümünden seçilmiş bir Dünya Edebiyatı eseri ve bir A1 Dili eserinin belli bir unsuru yapılmış karşılaştırmalı bir çalışmadır. Ödev iki eser arasındaki tutarlı/sağlam bir ilişkiyi ele almalıdır.
- Adaylar uygun durumlarda eserlerin temsil ettiği çeşitli kültürel benzerlik ve farklılıkları ele alabilirler. Ancak bu çalışmanın amacı kültürlere ilişkin genellemelerde bulunmak değildir.

Yöntem

- Ödev çalışılan A1 dilinin yazım kurallarına uygun olarak giriş ve sonuç bölümleri olan, güçlü bir metin olmalıdır.
- Metnin gelişme bölümünde düşüncelerin formel olarak sunulup geliştirilmesi gerekmesede nedenleri verilen bir savı içermesi gerekir.

Yapı

- Giriş bölümü, örneğin ödevin amaçlarının kısaca dile getirilmesinden oluşabilir.
- Gelişme bölümü adayın eserleri bildiğini ve eserler arasında seçilen ilişkiyi anladığını göstermelidir. Sokratçı Diyalog yöntemi, görüşme, veya bir makalede olduğu gibi düşüncelerin formel olarak geliştirilmesi de dahil, pek çok yöntem kabul edilebilir.
- Sonuç bölümü, örneğin, kısa bir özet ve tartışmanın bireysel olarak değerlendirilmesi veya edebiyatının neyi başardığının anlatılması olabilir.

DE Ödevi 2b: Düş gücüne dayalı ya da yaratıcı bir çalışma

(Eserler: 1 DE veya 1 DE + 1 A1 Dili)

- 2b ödevi izlencenin herhangi bir bölümünden seçilmiş bir Dünya Edebiyatı eseri ya da bir Dünya Edebiyatı eseriyle bir A1 Dili eserini üzerine birlikte yazılmış düş gücüne dayalı ya da yaratıcı bir metindir.
- Düş gücüne dayalı ya da yaratıcı bir ödev, geleneksel eleştirel makale veya yorumdan farklı olarak, adayın edebiyat eleştirisi ve beğenisinin ilke veya tekniklerini, bilgili ve yaratıcı bir biçimde sergilediği ödev olarak tanımlanır.

DE Ödevi 2b: Amacın belirtilmesi

Bu tür ödevde gelişme bölümünden önce ödevin amacını belirten bir bölüm olmalıdır. Amaç bölümünde aşağıdaki noktalar kısaca açıklanmalıdır.

- Ödevin hangi eserler üzerine hazırlandığı
- Ödevin ne olduğu: kimin için yazıldığı, kullanılan durum dili, biçim gibi özelliklerini de içeren bir açıklama
- Eserlerin adayın üzerinde odaklaşacağı özellikleri veya unsurları
- Adayın bu özellik ve unsurları nasıl ele almayı planladığı.

Amacın belirtildiği bölüm sözcük sayımına dâhildir. Bu bölümün uzunluğu yazılan metnin özelliklerine bağlı olup normalde 500 sözcüğü geçmemelidir. Ama metin kısa şiir gibi tek parça bir metinse, bu bölüm ödevin gelişme bölümünden uzun olabilir ve 500 sözcüğü aşabilir. Ödevin uzunluğu ne olursa olsun, toplam sözcük sayısı 1000 ile 15000 arasında olmalıdır.

DE Ödevi 2b: Öneriler

DE ödevlerine, adaylara düş güçlerini ve dehalarını kullanma fırsatı tanırken, onları işlenen eserleri daha derinden anlamaya ve yazarları daha iyi takdir etmeye olanak tanıyan pek çok yaratıcı yaklaşım geliştirilebilir. Aşağıdaki öneriler listesi kapsamlı olmamakla birlikte ödev konuları için bir fikir verebilir:

- Eserdeki bir kişinin güncesi ve adayın eleştirel yorumu
- Belli bir rol ya sahneyi oynayan bir oyuncuya yönetmenin yazdığı mektup
- Adayın öyküyü' veya öykünün bir bölümünü, iç konuşma, kutsal kitap anlatısı, halk öyküsü ya da söylene (mit) gibi başka bir anlatı biçimine dönüştürmesi
- Bir tiyatro oyununun/yorumunun bir eleştirmen tarafından yazılmış gibi eleştirisi
- Bir eserin okulun izlencesine alınmamasını ya da sansür uygulanmasını eleştiren bir gazete makalesi

- Bir yayıncıya yayınlanacak bir eserin iyi özelliklerini ve yayınlanmasının gerekliliğinin anlatan bir mektup
- Eserdeki kişilerin, kendileri hakkında, başka kişilerin veya yazarın görüşlerine karşı kendileriyle ilgili düşüncelerini dile getirdikleri iç konuşmalar yazmak.
- Yazarla söz konusu eser üzerine hayali bir görüşmenin ya da iki yazarın eserleri üzerine yaptıkları bir sohbetin metnini yazmak
- Bir romana yazım sonrası notlar ya da ek bir bölüm yazmak
- Bir oyuna ek bir sahne yazmak
- Postis yazmak (yayınlanmış bir eserin taklidi veya yeniden yazımı). Bu ödevde adaylardan bir eserin biçimini kullanarak özgün bir metin oluşturmakla o eserle ilgili duyarlılıklarını, bilgilerini sergilemeleri istenir.

DE Ödevi 2c: Ayrıntılı çalışma (1 DE eseri)

2c ödevi izlencenin 1., 3. ve 4. bölümlerinde işlenmiş Dünya Edebiyatı eserlerinden birinin bir özelliği (unsuru) üzerine yapılacak ayrıntılı bir çalışmadır.

Çözümleme veya eleştiri için metin kullanılmışsa, bunlar sözcük sayımının dışında tutulur, ama ödev değerlendirme için teslim edilirken bu bölümlerin fotokopileri ödevin arkasına eklenmelidir.

Yöntem

Bu ödev birkaç biçimde yapılabilir.

- Formel makale: mantıksal tutarlılığı olan formel bir yazı
- Anahtar bir bölümün çözümlemesi: burada en önemli sözcük 'anahtar' sözcüğüdür. Ele alınacak bölüm, paragraf, sayfa, bölüm veya şiirden bir alıntının, adayın yapacağı çeşitli incelemeler, örneğin: düz yazı biçimi ya

da şiirsel biçem, kişi çözümlemesi, olay örüntüsünün gelişmesi veya tema, açısından önemli özellikler taşıması gerekir. Adayın o bölümü neden seçtiği kısaca açıklanmalı, ödevin gelişme bölümünde de seçilen bölümün içinden alındığı eserin bütünü açısından önemine değinilmelidir.

- İki anahtar bölümün çözümlemesi: aynı eserden iki anahtar bölüm, örneğin düz yazı biçemlerinin karşılaştırması, betimleme yöntemi, kişilerin sunumu ve başka çeşitli yönlerden incelenmek amacıyla, seçilir. Adayın seçilen bölümlerin neden önemli olduğunu kısaca açıklayarak, ilginç bulduğu benzerlik ya da farklılıkları göstermesi gerekir.
- Bir parça üzerine eleştiri: Bu ödevde, bir eserden ayrıntılı olarak çözümlenmek amacıyla bir bölüm seçilir. Seçilen parça, düz yazıda 30 satır, tiyatro oyunu ya da şiirden yapılan seçim de buna eş bir uzunlukta olacaktır. Adaylar bu bölümü seçme gerekçelerini kısaca anlatarak, ödevin gelişme bölümünde de seçilen parçada dil, imgelem, düşüncelerin sıralanması, biçem ve tema gibi özelliklerin etkisini ele alırlar.

Öğretmen Gözetimi (DE Ödevleri)

Dünya Edebiyatı ödevleri A1 Dili değerlendirmesinin bir parçasını oluşturur, öğretimin bir parçasını oluşturmaz. Bu nedenle ödevler adayların bağımsız alışmaları olmalıdır. Yine de adayların Dünya Edebiyatı ödev(ler)ini bütünüyle kendi başlarına yazmaları beklenmez. Bağımsız; ancak öğretmen gözetiminde çalışmalıdırlar. Adaylara ödev(ler)le ilgili bütün çalışmaları kendi başlarına yapmaları gerektiği önceden söylenir. Ödevin gerekliliklerini, Dünya Edebiyatı konularının değerlendirme ölçütlerini bilmeleri gerekmektedir.

DE Ödevlerinin Planlanması

Öğretmenler adayların ödevleri için, işlenen Dünya Edebiyatı eserlerinin uygun ve iyi odaklanmış bir unsurunu seçmelerine yardımcı olmalıdırlar. Adayların aşağıdaki noktalara kısaca değinen bir veya iki paragraf yazmaları iyi olur.

- Hangi ödev turunun seçildiği 81, a, 2b, 2c)
- Ödevin hangi eserleri konu aldığı
- Ödevin kapsamı ve odağı, seçilen konu
- Ödevin başlığı
- Düş gücüne dayalı veya yaratıcı ödevler için: ödevin turu (şiir, günlük, mektup vs.)
- Adayın gerektiğinde yararlanmayı düşündüğü ikincil kaynaklar

Öğretmenler ilk taslak metin yazılmadan önce adaylarla ödevin planını tartışmalıdırlar. Dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Öğrencinin tasarladığı ödevin ödev gerekliliklerine uyması
- Tasarı uygun olmadığı takdirde (örneğin seçilen alan çok genişse) değişik önerilerin getirilmesi
- Tasarlanan ödevin değerlendirme ölçütlere uygun olup olmadığının ayrıntılı olarak tartışılması

DE Ödevlerinin İlk Taslakları

Öğretmenler ödevlerin ilk taslaklarıyla ilgili genel bazı yorumlarda bulunabilirler; ama ödevleri düzeltmemeli ve yorumlarını taslağın üstüne yazmamalıdırlar. Yorumlar sözlü olabilir, yazılı olması durumunda ayrı bir kağıda yazılmalıdırlar.

Ödevlerin ilk taslaklarıyla ilgili genel yorumlarda bulunduktan sonra, aday tasarladığı ödevden vazgeçip yeni bir ödevde başlamadıkça, öğretmenler kendisine başka bir yardımda bulunmamalıdırlar. Değişik durumda öğretmenler, yeni taslağın yazımında da öncekinde olduğu gibi adayın ödev planı hazırlamasını sağlayıp ilk taslak üzerine genel yorumlar yaparak yardım ederler.

Özgünlük

Öğretmenler ödevlerin adayların kendileri tarafından hazırlanmış olmasına dikkat etmelidirler. Bir kuşku doğması durumunda adayla teslim ettiği ödevlerin içeriği konusunda konuşulup, aşağıdaki noktalardan biri ya da daha fazlası göz önüne alınarak ödevin özgünlüğü kontrol edilir.

- Adayın ilk yaptığı ödev önerisi ve planı
- Ödevin ilk taslağı
- Varsa adayın kullandığı kaynaklar ve ödevin kaynakçası
- Bariz tutarsızlıklar olması durumunda ödev metninin biçimi (üslubu)

Adaylara her ödevin teslimi sırasında ödevin kendilerine ait olduğuna dair yazılı bir belge imzalayacakları söylenmelidir. Ayrıca adaylar, öğretmenlerinin de bu belgede yazılanların doğruluğuna kefil olup imzalayacaklarını bilmelidirler.

2.2.10.2. Okul İçinde Yapılan Değerlendirme

Giriş

Okul içinde yapılan sözlü sınav bileşeninin hedefleri şunlardır:

- Okulun izlencesinde bütün bölümlerinin değerlendirilmesini sağlamak,
- Ders süresince öğretmen tarafından yapılan değerlendirmelerde gösterdiği başarıyı ve okul dışından değerlendirilen sınav bileşenlerinde gösterdiği başarıyı birlikte göz önüne alarak, adayın konuda yeterli olup olmadığını bütünüyle ve dengeli bir biçimde değerlendirmek,
- Okul dışından yapılan değerlendirme bağlamında uygulanamayacak sınıf bağlamına uygun yöntemleri de değerlendirmede kullanmak,
- Adayın sözlü becerilerini çeşitli bağlamlarda değerlendirebilmek.

Gerekli

- Bütün A1 Dili adayları iki zorunlu etkinliği yapmak zorundadırlar. Bireysel Sözlü Eleştiri ve Bireysel Sözlü Sunu. Bunlardan ilki izlencenin 2. Bölüm'ünde işlenen eserlere ikinci ise 4. Bölüm'ünde işlenen eserlere dayanır.
- İki etkinlik de çalışılan A1 Dilinde yapılır.
- Her etkinliğin yapılış yeri ve zamanı öğretmen tarafından belirlenir, ancak bu seçimin IB sürelendirmelerine ve kurallarına uygun olması gerekir. Öğretmenler, dilerlerse, Bireysel Sözlü Eleştiri'lerin tamamını bir gün içinde veya birkaç günde yapabilirler. Adaylara her etkinliğin zamanı yeterli zaman tanınarak önceden haber verilir.
- Bireysel sözlü Eleştiri ancak YD' de 2. bölümünden en az iki eser işlendikten sonra, SD' de 2. bölümün her iki eseri de işlendikten sonra yapılır.

2.2.11. Bireysel Sözlü Eleştiri

Eserden Bir Bölüm Seçme

- Öğretmenler, eserin belirgin bir yönüne ışık tutan bir bölümü seçmelidirler. Bölüm seçimi adaylar tarafından yapılamaz.
- Seçilen bölümün uzunluğu karmaşıklığına bağlıdır ama normalde 40 satırı geçmemesi uygundur. Şiir türünde, eğer olanak varsa, tek ve bütün bir şiir ya da uzun bir şiirden bir bölüm kullanılmalıdır. Seçilen bölümler başka edebiyat türlerinden yapılan seçimlere denk güçlükte olmalıdır.
- Öğretmenler yönlendirici soru hazırlamakta güçlük çekiyorlarsa, bu, seçilen bölümün veya şiirin uygun olmadığına işaret edebilir.

Yönlendirici Sorular

- Öğretmenler seçilen her bölüm ya da şiir için bir ya da iki soru hazırlamalıdır. Yönlendirici soruların amacı, adaylara, eleştiri metnini oluştururken bir başlangıç noktası vermektir.
- Yönlendirici sorular seçilen bölümün en temel özelliklerinden bazılarını içermeli ve adayların eleştirilerinde belli bir odak üzerine yoğunlaşmalarını sağlamalıdır. Sorular adayların aşağıdaki türden noktaları dile getirmelerine olanak vermelidir.
  - Karakter(ler)in sunumu ve önemi
  - İlişkiler
  - Tema(lar)
  - Dil kullanımı
  - Eserin bütününde konu akışı açısından seçilen bölümün önemi
  - Yapı, biçem ve teknik özelliklerin etkileri

Ama, Yönlendirici sorular.

- İnce ayrıntıya girmemeli, ya da seçilen bölümün belirli bir eleştirisinden söz etmemelidir.
- Adayın seçilen bölümde yer alan bütün önemli özellikleri özgürce dile getirmesini engellememelidir.

Yönlendirici Soru Tipleri

Aşağıdaki yönlendirici sorular yalnızca örnek niteliğinde olup her durum için uygun olmayabilirler. Öğretmenler seçilen bölümlere uygun başka sorular geliştirebilirler.

ED ve SD

- Sizce bu bölüm hangi yönlerden (bölümde bir karakter olan) X'in rolünü sergiliyor?
- Bu Bölüm X'in ruh durumuyla ilgili ne gibi ipuçları veriyor?
- Bu giriş pasajında verilmek istenen nedir? Bu hangi yollarla başarılmıştır?
- Bu pasajın X ile Y arasındaki ilişkiyle ilgili bilgimize katkısı nedir?
- Bu pasajın en önemli özelliği nedir?

Yalnızca ED

- Bu şiirde (ya da şiirden yapılan alıntıda) yazara özgü olan şiirsel teknikler hangileridir? Bu bölümde kullanılan temel imgelerin etkileri nelerdir?
- Bu şiirde (ya da şiirden yapılan alıntıda) kullanılan şiirsel teknikleri tanımlayınız. Bunların içerikle olan ilişkisini açıklayınız.

Yalnızca SD

- Sizce bu bölümdeki önemli temalar nelerdir?

Odak ve Yapı

Bir eleştirinin kalitesi ve üzerinde yoğunlaştığı nokta büyük ölçüde seçilen bölüme bağlıdır. Ne olursa olsun adayların amacı verilen bölümün bütün önemli özelliklerini tanımlayıp ele almak olmalıdır. Bu özellikler şunları kapsar:

- Bölümü elden geldiğince kısa bir biçimde içinden alındığı eserin bağlamına yerleştirmek
- Yazarın kullandığı tekniklerin etkili olma derecesi ve YD'de, bölümde kullanılan biçimsel araçlar ve okur üzerinde yarattıkları etkilerin anlatılması

Ancak bölüm adayın söz konusu eserle ilgili bildiği her şeyi anlatmak için kullandığı bir sıçrama tahtası olarak kullanılmamalıdır. Eleştiri bölümle ilgili olmalı, o bölümü, gerekli yerlerde (örneğin pasajın ya da şiirin farklı bazı özelliklerini ve önemini bağlam içinde açıklamak gerekiyorsa) eserin bütünüyle ilişkilendirmelidir.

Eleştiri iyi tasarlanmalıdır. Ne birbirinden bağımsız noktalar ardı ardına getirilmeli, ne de bölümün açıklaması veya satır satır anlatımına dönmelidir.

Hazırlık: ED ve SD (20 dakika)

Bu süre içinde adayların gözetim altında şunları yapmaları gerekir.

- Bölümü ve yönlendirici soruları dikkatle okumak
- Bölümün bütün önemli özelliklerini ayrıntılı olarak tanımlayıp çözümlmek
- Eleştiri için notlar almak
- Eleştirinin yapısını düzenlemek

Sunuş ve Tartışma (ED ve SD 15 dakika)

Hazırlık süresi bittikten sonra

- Adaylar eleştirilerini hiç kesintiye uğratılmadan yapmalıdırlar.
- Öğretmenler adayların dikkatini dağıtmamalı veya eleştirilerini yeniden düzenlemeye çalışmamalıdırlar.
- Öğretmenler yalnızca aday paniğe kapıldığında ve yüreklendirici desteğe ihtiyacı olduğunda, ya da aday hedeften çok uzaklaştığında veya eleştiriye sürdürmekte zorlandığı zaman araya girebilirler.

Eleştiri Bittikten Sonra

- Öğretmenler adaylara eser ya da konuyla ilgili bilgi ve anlama düzeylerini daha iyi ortaya serebilmek için tartışma başlatırlar.
- Öğretmenler kendine güveni daha az olan adaylara, yönlendirici soruları yanıtlarken kuşkulu oldukları veya yetersiz oldukları noktaları tamamlamaya da açma olanağı verirler.
- Öğretmenler adayların özel sözcükleri, sözcük kalıplarını ve benzetmeleri anlayıp, o bölüm içindeki önemlerini kavradıklarına kanaat getirmelidirler.
- Öğretmenler, adayların o bölümün eserin bütünü içindeki önemini, bütün bir şiir verilmişse, adayların o şiirler işlenen obur şiirler arasındaki ilişkiyi anladıklarına kanaat getirmelidirler.
- Öğretmenler ED adaylarının yazarın tekniğini anladıklarına ve eleştirebileceklerine kanaat getirmelidirler.
- Eğer uygun görülürse, sunuyu takip eden tartışmaya diğer öğrenciler de katılabilirler.

2.2.12. Bireysel Sözlü Sunu

Bireysel Sözlü Sunu izlencenin 4. Bölümünde işlenen bir eser ya da eserleri konu alır. Bu etkinlikte her aday öğretmene danışarak bir konu seçer.

Konu Seçimi

Adaylar kendi bireysel ilgilerini yansıtan konular seçebilirler. İşlenen eserlerin her hangi bir özelliği (özellikleri) ele alınabilir.

- Eserlerin kültürel konumu ve buna ilişkin konular
- Karakter çalışması
- Teknik ve biçem

- Yazarın eserlerinde karakter(ler), konu gibi çeşitli unsurlarını işlerken takındığı tavır
- Elli bazı unsurların farklı bakış açılarından yorumu

Etkinlikler (Bireysel Sözlü Sunu)

Aşağıdaki liste Bireysel Sözlü Sunu olarak kabul edilen etkinlikleri göstermektedir. Bu örnekler listesi ne kapsamlı ne de kesinlikle uyulması gereken bir listedir.

Liste yalnızca öneriler getirmekte olup, öğretmenler, ya da öğretmenlerin onayıyla adaylar tarafından eklemeler yapılabilir. Adaylar konularına en uygun etkinliği seçmelidirler.

Yapısı Önceden Tasarlanmış Olan Tartışma

- Adaya belli sorumlulukların (örneğin adayın önceden hazırlanması, bir konuyu önceden seçmesi, kısa bir rapor sunması, münazarada önceden tesbit ettiği bir tarafı tutması, gibi) verildiği sınıf içi tartışmalar. Bütün sınıfın katıldığı bu tartışmalarda yalnız sunuyu yapan aday değerlendirilir.
- Sınıf içinde tartışmaya uygun tartışma yaratacak bir malzemenin sunulması. Örneğin, aynı eserin farklı okumaları. (sunuyu yapan adaya sınıf arkadaşları sorular sorarlar)
- Öğretmen adayla önceden kararlaştırılan bir konu ya da eser(ler)le ilgili görüşme (mülakat) yapar.

Sergileme (expose)

- Bir yazarı, bir eser ya da metni tanıtmak
- Bir yazarın belli bir eserinin bir özelliğini açıklama

- Bir eserin belli bir özelliğinin özelliğini açıklama
- Bir eserin belli bir yorumunu inceleme
- Belli bir yazarın eserlerini bir çevreye yerleştirerek, başka verilerin ışığı altında örneğin toplumsal artalan veya (o dönemdeki) politik görüşleri ele alma
- Bir metinde ya da bir yazarın bir eserinde kullanılan belli bir imgenin, düşüncenin ya da simgenin (sembol) yorumlanması
- İşlenen bir şiirin taklidinin yazılması. Bu etkinliğin ardından aday yapmaya çalıştığı şeyi açıklamalı ve konuyu tartışmaya açmalıdır.
- İki pasajın, iki karakterin, ya da iki eserin karşılaştırılması
- Sınıfta işlenmiş bir eserin bir bölümü üzerine evde hazırlanacak bir eleştiri
- Adayın, bir eserin kendisi üzerinde bıraktığı etkiyi dile getirmesi

Canlandırma

- Eserin önemli bir yerindeki bir karakterin monologu
- Bir karakterin yaşamının ilerleyen bir döneminde geriye bakarak anımsadıkları
- Bir yazarın, belli bir bağlamda, kendi eserinin bazı özellikleri konusunda yapılmış olan yorumlara tepkisi. Örneğin, eserin sansur kurulunda yıkıcı, ahlaksal açıdan uygunsuz olduğu suçlamalarına karşı eserini savunması.

Canlandırmayı seçen adaylar yaptıklarını rasyonel bir biçimde açıklayabilmelidirler.

Bireysel Sözlü Sunu'nun Odağı

Her bireysel sözlü sununun odağı seçilen konunun özelliği ve kapsamına göre değişecektir. Yapılacak edebiyat eleştiriden beklenen düzey okul içinde yapılan değerlendirme ölçütlerinin belirleyicileriyle tanımlanmıştır. ED'deki sunu düzeyinin SD'den daha ileri olması gerekir. Seçilen konu ve sunu türü ne olursa olsun, adaylardan şunları sergilemeleri beklenir:

- Eserleri bilme ve anlama
- Ele alınan özelliği derinlemesine bilme ve değerlendirme
- Sunu türüne uygun 'durum dili' kullanımı 'durum dili', adayın ödeve uygun sözcük, ton, tümce yapısı ve deyim kullanmaya özen göstermesi demektir.
- Yüksek düzey'de, gerektiğinde, yazar(lar)ın söz konusu özelliği dile getiriş yollarının yarattığı etkiye de değinme.

Bireysel Sözlü Sunu'nun Yapısı

Her bireysel sözlü sununun yapısı, büyük ölçüde, o konu için belirlenen etkinlik türüne bağlı olacaktır. Bazı etkinlikler, örneğin yapısı önceden tasarlanmış olan tartışma, ve sözlü sergileme, mantıksal bir akışı olan formel tartışmalara uygunken, örneğin canlandırma, buna uygun olmayabilir. Seçilen konunun hedeflerini en etkili biçimde dile getiren sunu türünü belirlemek adayın sorumluluğudur. Seçilen etkinlik ne olursa olsun bütün sunularda tutarlı bir yapı aranır.

Bireysel Sözlü Sununun Hazırlanması

Adayların bireysel sözlü sunularına ders saatleri dışında hazırlanmaları beklenir. Adaylar sunuları için bir konu seçtikten sonra, aşağıdakilerden sorumludurlar.

- Sunuda kullanmak üzere uygun malzemenin seçimi
- Malzemeye tutarlı bir yapı vermek

- Sunuya uygun (durum dili'ni seçmek ve sunudan önce prova yaparak çalışmak

Sunu ve Sunu Sonrası Tartışma (ED ve SD 10-15 dakika)

Öğretmenler adayların sunularını herhangi bir biçimde araya girme ve yardım olmadan yapmalarına olanak vermelidirler.

Sunu bitince öğretmenler, adayların eserlerle ya da konuyla ilgili bilgi ve kavrama düzeylerini daha iyi anlamak için adaylarla tartışmalıdırlar. Öğretmenler adayların

- Sunuda kullanılan malzeme
- Konuyu sundukları etkinlik
- Sununun gerektirdiği 'durum dili'

seçimlerinin nedenlerini iyice anlatabildiklerine kanaat getirmelidirler.

2.2.13. Diğer Sözlü Etkinlikler (isteğe bağlı)

Aşağıda öğretmenlerin öğretim amacıyla kullanabilecekleri etkinlik örnekleri verilmiştir. Bu etkinlikler adayların okul içinden değerlendirmeden alacakları notu etkilemezler. Bireysel sözlü eleştiri ve bireysel sözlü sunu'ya hazırlanmalarını kolaylaştırır. Öğretmenler, dilerlerse, programın başka ölümlerinde yer alan, daha iyi işlemeyi istedikleri eserleri de bu etkinliklerde kullanabilirler.

Dramatik Sunu

- Bir tiyatro oyunundan bir sahnenin ya da bazı sahnelerin belli bir amaç ya da yorum doğrultusunda oynanması
- Bir şiirin ya da bir romandan bir bölümün tiyatro oyunu biçiminde sergilenmesi

- Belirli bir tiyatro yazarının biçemiyle yazılmış bir diyalog
- Bir oyun ya da bir roman için ek bir sahnenin yazılıp oynanması
- Bir oyunun son perdesinden sonra olanların canlandırılması
- Yirminci yüzyıl öncesi yazılmış bir oyundan bir sahnenin çağdaş dili kullanılarak oynanması

Canlandırma

- Farklı eserlerden iki karakter arasında geçen ve ikisinin farklı davranış biçimlerini konu alan bir diyalog
- Aynı eserden eser içerisinde bir araya gelmeyen iki karakter arasında geçen bir diyalog
- Aynı eserden iki karakterin birbirlerine kendi davranışlarının nedenlerini açıkladıklarını bir diyalog
- Farklı dönemlerin farklı eserlerden alınmış iki karakterin belli bir konuyu tartıştıkları bir diyalog
- Aday tarafından sorulan soruları yanıtlayan bir yazar
- Yarattığı karakterlerden birisi tarafından sorulan soruları yanıtlayan bir yazar
- Suç işleyen bir karakterin jüri önünde yargılanması

IBO'nun IB Türkçe A1 Dil Programı Kitapçığı'nda yer alan bu kurallara ve uygulama tarzlarına IB programlarını uygulayan her okul uymak zorundadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNDE ÖĞRENCİLERİN BECERİ DÜZEYLERİNİN NASIL GELİŞTİRİLEBİLECEĞİ HAKKINDA YAPILAN ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı IB Türkçe A1 Dil Programıyla öğrenim gören öğrencilerin Türk Dili ve Edebiyatı dersi becerileriyle, Türk Dili ve Edebiyatı dersini klasik müfredatla gören öğrencilerin Türk Dili ve Edebiyatı dersinin becerilerinin karşılaştırılmasıdır.

3.1.1. Hipotezler

1. IB Türkçe A1 programını gören öğrenciler, Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programını gören öğrencilere göre dünya edebiyatından okudukları iki eserin karşılaştırmasını daha iyi yaparlar.

2. IB Türkçe A1 programını gören öğrenciler, Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programını gören öğrencilere göre okudukları bir dünya edebiyatı ve bir Türk edebiyatına ait eserlerin karşılaştırmasını daha iyi yaparlar.

3. IB Türkçe A1 programını gören öğrenciler, Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programını gören öğrencilere göre okudukları bir eser üstüne daha iyi bir yaratıcı yazı yazarlar.

4. IB Türkçe A1 programını gören öğrenciler, Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programını gören öğrencilere göre okudukları bir dünya edebiyatı eserinin detaylı teknik özelliklerini, karakter yorumunu, olay örgüsü incelemesini daha iyi yaparlar.

5. IB Türkçe A1 programını gören öğrenciler, Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programını gören öğrencilere göre okudukları herhangi bir eserin kısa metnini ele alarak karakterlerin sunumu, karakterlerin metin içindeki ilişkileri, metinde kullanılan temalar, yazarın kullandığı dil, eserin bütününe bakıldığında seçilen metnin eser içindeki önemi, biçim ve teknik özelliklerin metne olan etkisi gibi unsurları 10- 12 dakikalık hazırlıksız konuşma çalışması olarak daha iyi yaparlar.

6. IB Türkçe A1 programını gören öğrenciler, Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programını gören öğrencilere göre okudukları Türk edebiyatına ait bir eserin içinde yer alan temalardan birini / eserin karakterlerini / yazarın kullandığı teknik ve biçim özelliklerini / yazarın ele aldığı konuya ve/veya karakterlerine olan yaklaşımını / eserin kültürel konumu ve buna ilişkin durumların ele alındığı 10- 12 dakikalık hazırlıklı konuşma çalışmasını daha iyi yaparlar.

7. IB Türkçe A1 programını gören öğrenciler, Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programını gören öğrencilere göre çeşitli yazı türleri üzerine (hikâye, deneme, makale, biyografi vb.) yazacakları bir eleştiri yazısını daha iyi yazarlar.

3.2. Araştırmanın Metodolojisi

3.2.1. Yöntem

Bu araştırmada kullanılan veriler IB eğitimi alan 93 öğrenci ve IB eğitimi almayan 105 öğrenciye uygulanan anket sonuçlarından elde edilmiştir. Bu anket sonuçları genel grubun aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları alınarak incelenmiştir. Puan ortalamalarındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup-olmadığı Bağımsız Grup t-testi ile sınanmıştır. IB eğitimi alan ve almayan grupların, her alt boyuta ilişkin kendilerini değerlendirme dereceleri ve bunların yüzdelik dağılımları incelenmiştir.

3.2.1.1. Evren Örneklem

Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak kullanılan ankete İstanbul ili Tuzla, Beşiktaş, Ümraniye ilçelerinde bulunan Özel Koç Lisesi, Özel Robert Koleji ve Özel Eyüboğlu kurumlarında, lise son sınıflarında okuyan toplam 198 öğrenci cevap vermiştir. IB Türkçe A1 Dil programını Türkiye’de sadece özel okullar uyguladığından ve araştırmanın amacı IB Türkçe A1 dil programı ile klasik programın öğrencilerin becerilerini ne kadar geliştirdiğini karşılaştırma olduğundan anket de sadece özel okullarda okuyan öğrencilere uygulanabilmiştir. Bu sayede anket verilerinde eşgüdüm sağlanabilmiş; aynı okulda okuyup IB Türkçe A1 Dil programını alan ve bu programı almayıp sadece klasik Türk Dili ve Edebiyatı dersi gören öğrenciler arasında, kazanılan beceriler konusunda, bir neticeye ulaşılmıştır. Bundan başka olarak “Ortaöğretimin Yeniden Yapılandırılması” çerçevesinde Türk Dili ve Edebiyatı dersinde bazı değişikliklere gidilmiştir. Bu çerçevede hazırlanan ve 14.07.2005 tarih ve 197 sayılı kararıyla Dil ve Anlatım ile Türk Edebiyatı dersi 27.12.2005 tarih ve 13417 sayılı makam onayı ile; Tanıtım ve Yönlendirme , (akademik, spor ve sanat eğitim alanları tanıtım modülü)dersi öğretim programları ve eğitim araçları 2005-2006 öğretim yılından itibaren 9. sınıftan başlamak üzere denenip geliştirmek ve kademeli olarak uygulanmak üzere kabul edilmiştir. Fakat bu araştırmada edebiyat becerilerinin karşılaştırılmasında anketlere cevap veren öğrencilerin bu yeni programın dışında kaldıklarından, temel olarak Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programı baz alınmıştır.

3.3. Bulgular - Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Tablo 1: Genel Grubun Tüm Alt Boyutlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

	Dünya Edebiyatı Karşılaştırmalı Yazı	Türk ve Dünya Edebiyatı Karşılaştırmalı Yazı	Yaratıcı Yazı	Dünya Edebiyatı Detaylı Yazı	Hazırlıksız Konuşma	Hazırlıklı Konuşma	Yazı Çalışması	Memnuniyet
N	198	198	198	198	198	198	198	198
M	18,77	3,95	3,77	18,46	3,43	22,40	18,43	4,10
SS	2,802	,888	,999	3,228	1,091	3,167	2,376	,837

Tablo 1’de görüldüğü gibi, IB eğitimi almayan 105 ve bu eğitimi alan 93 kişi olmak üzere toplam 198 kişiye ilişkin, genel grubun aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları şöyledir: “Dünya edebiyatı karşılaştırmalı yazı çalışması” için aritmetik ortalama 18,77, standart sapması 2,802; “Türk ve dünya edebiyatından eserlerin karşılaştırılarak yapılan yazı çalışması” için aritmetik ortalama 3,95, standart sapması 2,802; “Yaratıcı yazı yazma çalışması” için aritmetik ortalama 3,77, standart sapması, 999; “Dünya edebiyatı detaylı yazı yazma çalışması” için aritmetik ortalama 18, 46, standart sapması 3,228; “Hazırlıksız Konuşma” için aritmetik ortalama 3,43, standart sapması 1, 091; “Hazırlıklı Konuşma” için aritmetik ortalama 22,40, standart sapması 3,167; “Çeşitli yazı türleri üzerine yazı çalışmaları” için aritmetik ortalama 18,43, standart sapması 2,376; “Öğrencilerin gördükleri edebiyat dersinden memnun olup olmadıkları”na ilişkin aritmetik ortalama 4,10, standart sapması, 837’dir.

Genel grubun aritmetik ortalamaları ve standart sapmalarının yanı sıra IB eğitimi alan ve almayan grupların da ortalamaları ve standart sapmaları incelenmiş, sonuçlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 2: IB Eğitimi Alan ve Almayan Grubun Tüm Alt Boyutlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

		Dünya Edebiyatı Karşılaştırmalı Yazı	Türk ve Dünya Edebiyatı Karşılaştırmalı Yazı	Yaratıcı Yazı	Dünya Edebiyatı Detaylı Yazı	Hazırlıksız Konuşma	Hazırlıklı Konuşma	Yazı Çalışması	Memnuniyet
IB Eğitimi Almayanlar	N	105	105	105	105	105	105	105	105
	M	16,86	3,52	3,38	16,18	3,27	20,12	16,75	3,76
	SS	1,934	,845	,984	1,680	,933	1,685	1,610	,827
IB Eğitimi Alanlar	N	93	93	93	93	93	93	93	93
	M	20,94	4,43	4,22	21,03	3,62	24,98	20,32	4,48
	SS	1,916	,666	,819	2,551	1,224	2,373	1,526	,669

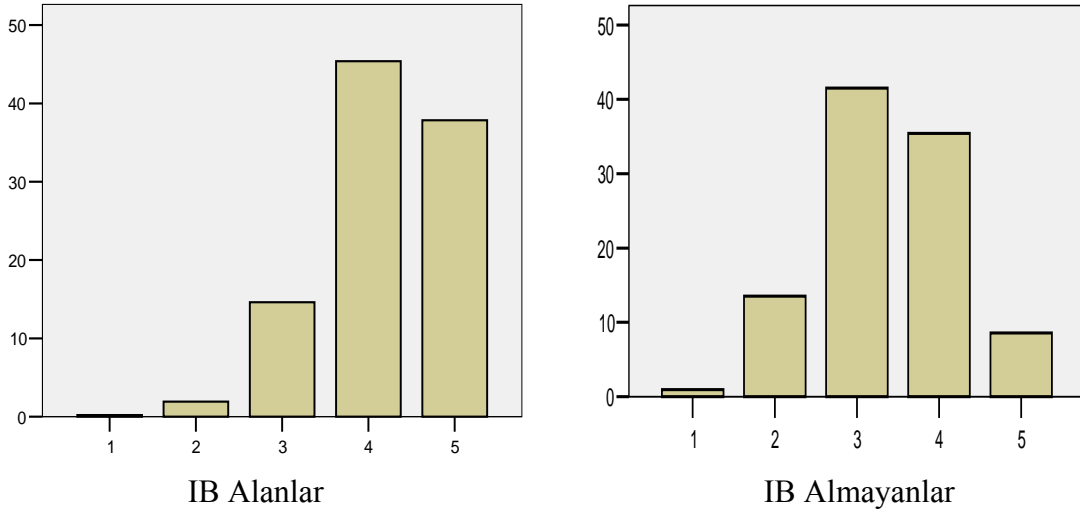
IB eğitimi almayan 105 kişi ve bu eğitimi alan 93 kişinin aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 2’de verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, IB eğitimi alan grubun alt boyutlardan aldıkları puanların ortalamaları, IB eğitimi almayanlardan yüksek çıkmıştır. Puan ortalamalarındaki bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup-olmadığı t-testi ile sınanacaktır.

IB eğitimi alan ve almayan grupların, her alt boyuta ilişkin kendilerini değerlendirme dereceleri ve bunların yüzdeler dağılımları incelenmiştir. Dağılımlar, grafikler halinde aşağıda sunulmuştur.

Yüzdeler Göre, Her Alt Boyutun Grafiksel Dağılımları:

- Dünya Edebiyatı Karşılaştırmalı Yazı Çalışması

Dünya edebiyatından iki eseri karşılaştırmalı yazı çalışmasında IB eğitimi alan grubun puanları 15 ile 24 arasında değişirken, IB eğitim almayan grubun puanları 13-21 arasında değişmektedir. Her iki grubun kendi yeterliliklerine ilişkin derecelmeleri şöyledir:

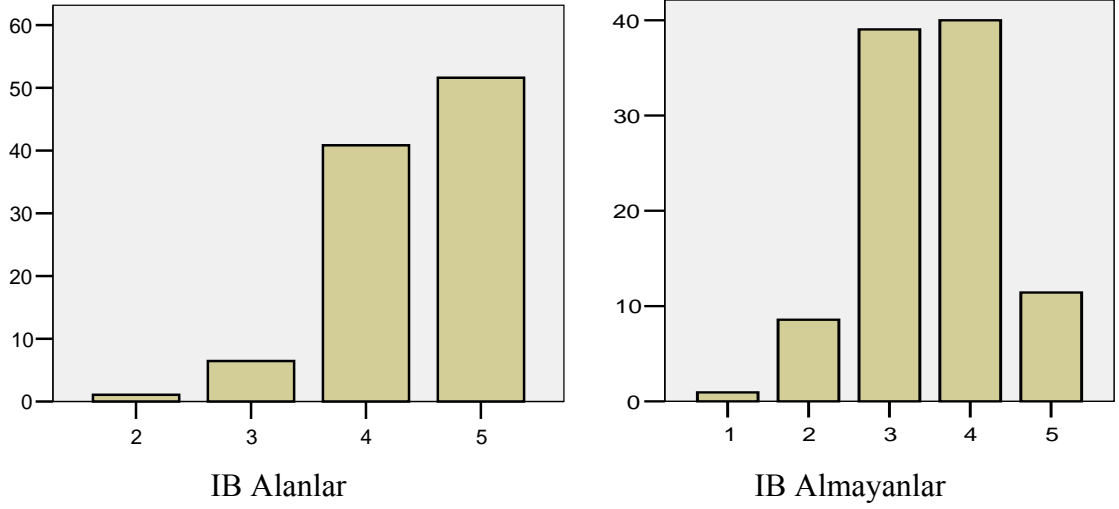
Grafik 1: Dünya Edebiyatında İki Eserin Karşılaştırmalı Yazı Çalışması

“Dünya edebiyatından işlediğiniz iki eserde, yazarın kullandığı anlatım tekniklerini, iki eserdeki önemli karakterleri, alınan toplumsal konuları, insanların ortak sorunları ile ilgili uluslar arası bakış açılarını, yazarların toplum içindeki rolleriyle, kültürler arası bakış açılarının karşılaştırıldığı 1000-1500 kelimelik bir yazı çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?” sorularına IB eğitimi alan grubun % 46’sı “iyi”, % 38’si de “çok iyi” seviyesine göre yapabileceği cevabı vermişlerdir. Buna karşın IB eğitimi almayan grubun % 41’i “orta”, % 37’i “iyi”, % 10’nu “çok iyi” ve % 1’i de “hiç” cevabını vermişlerdir.

- Türk ve Dünya Edebiyatından Eserlerin Karşılaştırılarak Yapılan Yazı Çalışması

“Dünya ve Türk edebiyatından işlediğiniz birer eseri, birbirleriyle ilgili herhangi bir unsuru (karakterler, anlatım tekniği, insanlığın ortak sorunları vb.) temel alarak 1000-1500 kelimelik karşılaştırma çalışması yaptığınız bir yazıyı hangi seviyede yazabilirsiniz?” sorusu ile yazı becerileri kıyaslanmıştır. IB eğitimi alan ve almayan verdikleri cevapların dağılımı şöyledir:

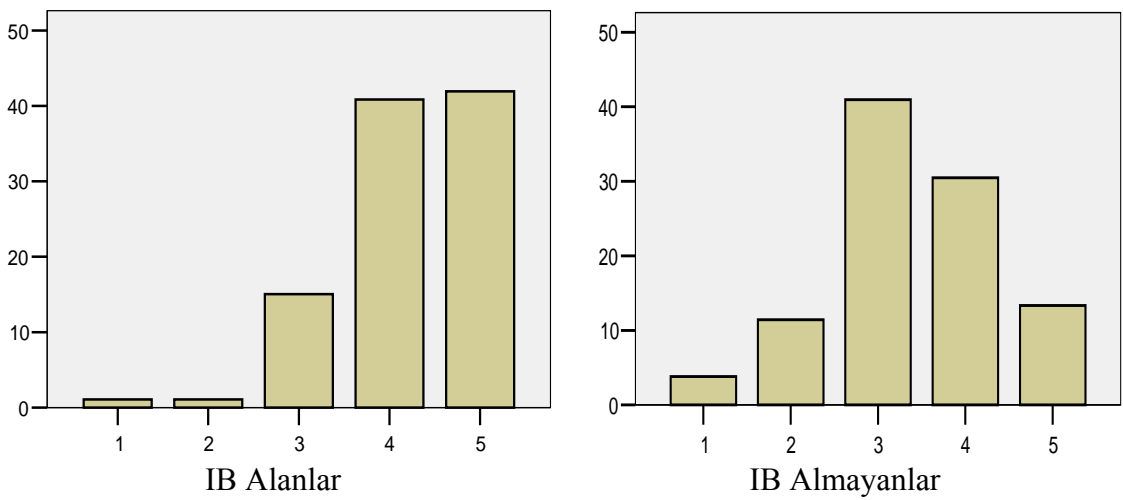

Grafik 2: Dünya Edebiyatında Karşılaştırmalı İki Eserin Yazı Çalışması

Türk ve dünya edebiyatından eserlerin karşılaştırılarak yapılan yazı çalışması alt boyutuna göre IB eğitimi alan grubun % 52'si “çok iyi” derecede, % 40'ı da “iyi” derecede bir karşılaştırma yazısı yazabileceklerini belirtirken, sadece %1'i böyle bir şeyi “hiç” yapamayacaklarını işaretlemişlerdir. IB almayan grubun ise % 39'u “orta” derecede, % 40'ı “iyi” derecede ve % 11'de “çok iyi” derecede yapabileceklerini işaretlemişlerdir.

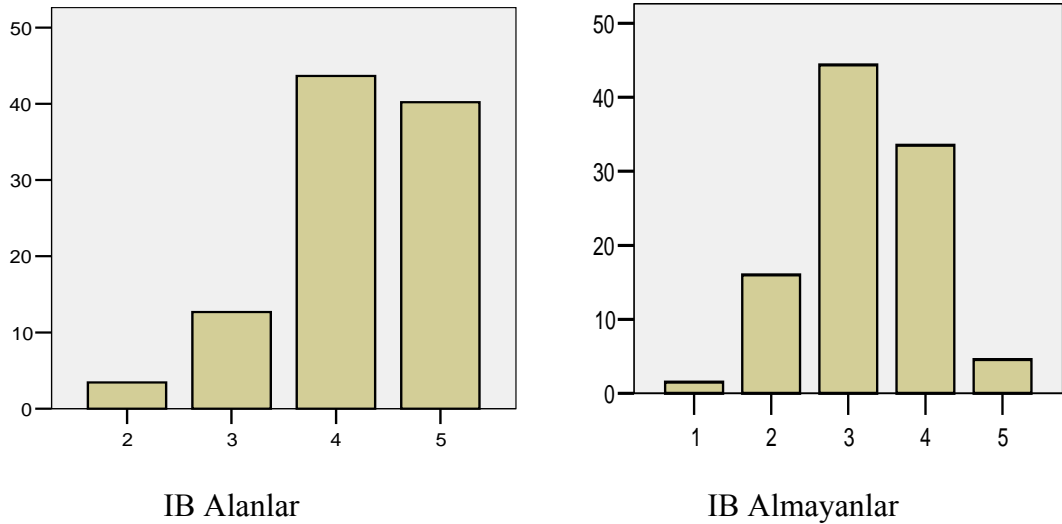
• Yaratıcı Yazı Yazma Çalışması

Grafik 3: Yaratıcı Yazı Yazma Çalışması

Yaratıcı yazı yazma, “Dünya edebiyatından işlediğiniz bir eser hakkında; eserin karakterinin yazmış olduğu bir günlük, yönetmenin oyuncuya bir sahne veya rol için yazmış olduğu bir mektup, bir esere ekstra olarak bir bölüm yazılması gibi yaratıcı çalışma gerektiren 1000-1500 kelimelik bir yazı çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?” soruları ile sınanmıştır. Sorulara verilen cevaplara göre IB eğitimi alan grubun % 41’i “iyi” , % 42’si de “çok iyi” cevabını vermişlerdir. Bu grupta “hiç” ve “zayıf” derecede cevabı oldukça düşük yüzdelerde çıkmıştır. Öte yandan IB eğitimi almayan grubun % 4’ü “hiç”, % 42’si “orta” düzeyde, sadece % 12’si “çok iyi” derecede cevabını vermişlerdir.

• Dünya Edebiyatı Detaylı Yazı Yazma Çalışması

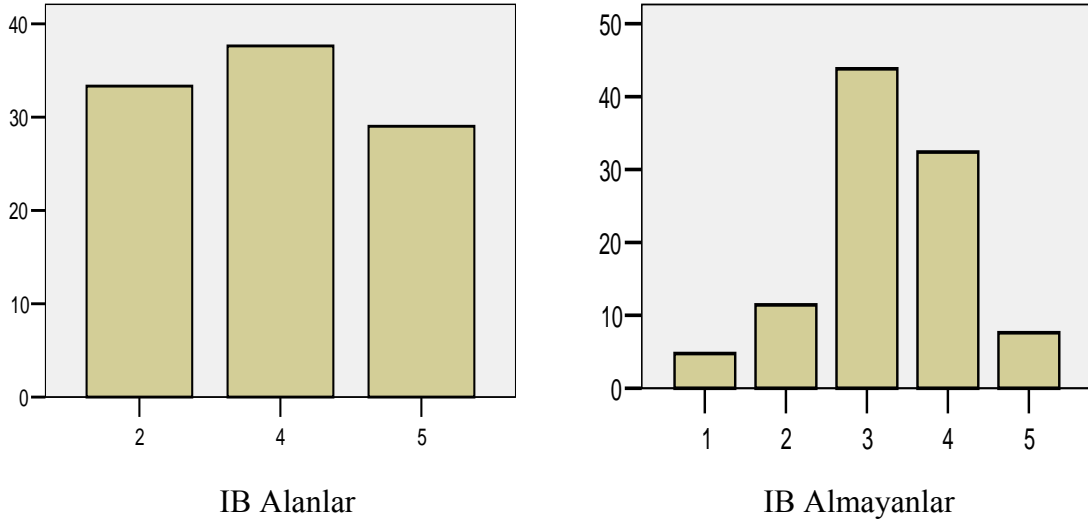
Grafik 4: Dünya Edebiyatı Detaylı Yazı Yazma Çalışması

“Dünya edebiyatından okuduğunuz bir eserin, anahtar pasajının, teknik ve biçim özelliklerini, detaylı karakter yorumunu, olay örgüsünü, teknik ve biçim özelliklerini, karakter sunumunun karşılaştırıldığı ele aldığınız 1000-1500 kelimelik detaylı yazı çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?” sorularına IB eğitimi alan ve almayan grubun cevaplarının dağılımı arasında da farklılıkla çıkmıştır. Grupların sorulara göre dereceleri ve yüzdeleri dağılımları şöyledir:

Grafikte de görüldüğü gibi, IB eğitimi alanlardan hiçbir öğrenci bu sorulara “hiç” bir şekilde yapamam cevabı vermezken, IB eğitimi almayan 8 kişi “hiç” cevabı

vermiştir. IB eğitimi alanların % 42’si “iyi” derecede, % 40’ı da “çok iyi” derecede detaylı yazı yazabilecekleri cevabını vermiştir. IB eğitimi almayan öğrencilerin % 46’sı “orta”, % 31’i “iyi”, ancak % 4’ü de “çok iyi” yazabilecekleri cevabını vermişlerdir.

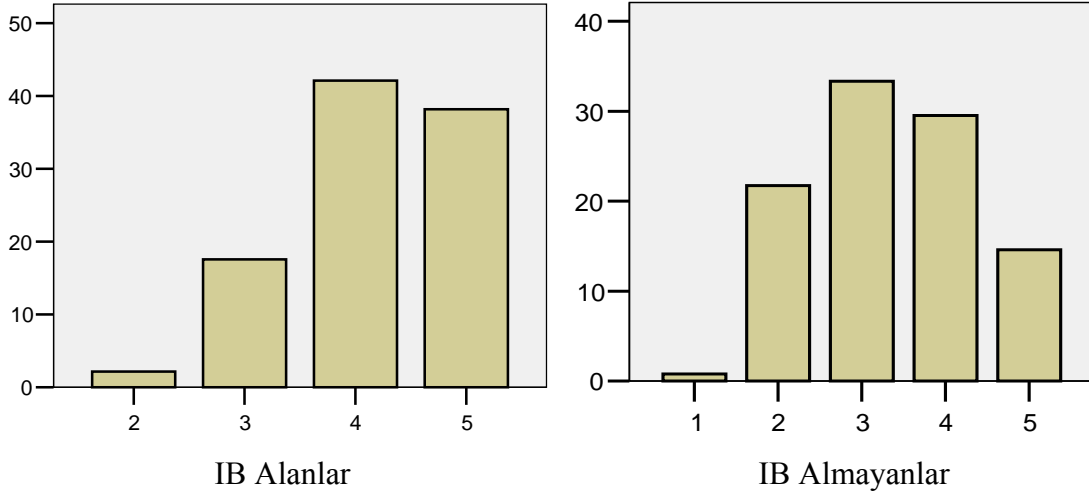
• Hazırlıksız Konuşma

Grafik 5: Hazırlıksız Konuşma

“Türk edebiyatından işlediğiniz bir eserin 40 satırlık metniyle ilgili olarak; karakterlerin sunumu, karakterlerin metin içindeki ilişkileri, metinde kullanılan temalar, yazarın kullandığı dil, eserin bütününe bakıldığında seçilen metnin eser içindeki önemi, biçim ve teknik özelliklerin metne olan etkisi gibi unsurlara değinerek 10-12 dakikalık hazırlıksız konuşma çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?” sorusu ile hazırlıksız konuşma becerisi ölçülmek istenmiştir. Grafik 5’den de anlaşılacağı üzere, sonuçlara bakıldığında, IB eğitimi alanlardan “hiç” cevabı veren olmazken, IB eğitimi almayanların % 5’i “hiç” bir şekilde hazırlıksız konuşma çalışması yapamayacaklarını belirtmişlerdir. IB eğitimi alanların % 33’ü “zayıf” şikkını işaretlerken, % 38’i “iyi” ve % 29’u da “çok iyi” derecede hazırlıksız konuşma çalışması yapabileceklerini belirtmişlerdir. IB eğitimi almayan grupta ise, % 45’i “orta” cevabı verirken, % 33’ü “iyi”, % 7’si de “çok iyi” cevabı vermişlerdir.

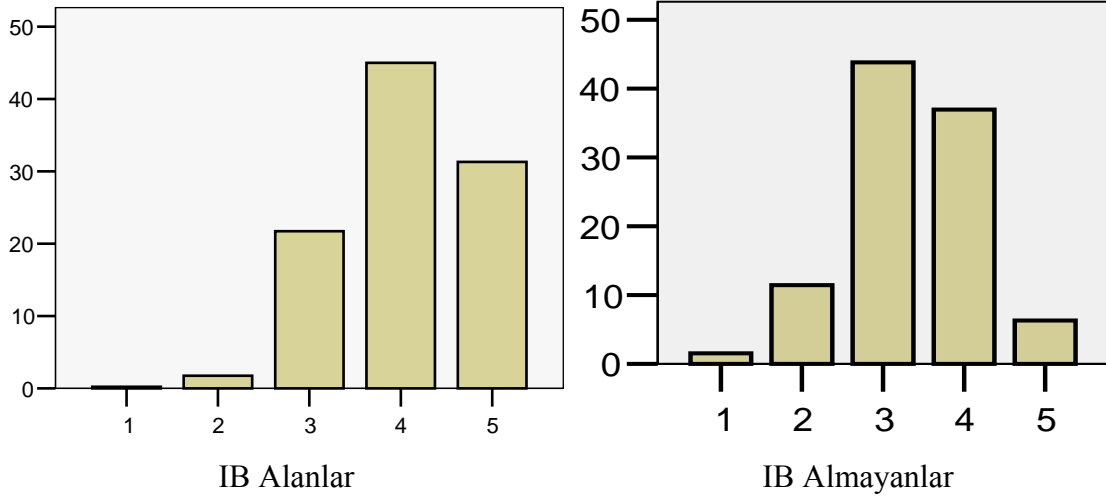
• Hazırlıklı Konuşma

Grafik 6: Hazırlıklı Konuşma

Hazırlıklı konuşma çalışmaları, “Türk edebiyatından işlediğiniz bir eserin içinde ele alınan temalardan (kuşak çatışması, aile ilişkileri, aşk, bireysellik, toplumsal sorunlar vb.) birisini, işlediğiniz bir eserin kültürel konumu ve buna ilişkin konuları detaylı olarak aktardığınız, belli bazı unsurlara farklı bakış açılarından bakarak yorumladığınız, işlediğiniz bir eserin karakterini/ karakterlerini detaylı bir şekilde aktardığınız ve yazarın ele aldığı konuya ve/veya karakterlerine olan yaklaşımını değerlendirdiğiniz 10-12 dakikalık bir hazırlıklı konuşma çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?” soruları ile sınanmıştır. Grafik 6’da da görüldüğü gibi, IB eğitimi alan grubun sadece % 2’si “zayıf” derecede cevabı verirken, % 18’i “orta”, % 42’si “iyi” ve % 38’i de “çok iyi” derecede böyle bir çalışma yapabileceklerini belirtmişlerdir. IB eğitimi almayan grupta ise, 5 kişi böyle bir çalışmayı “hiç” yapamayacaklarını, % 22’si “zayıf”, % 33’ü “orta”, % 29’u “iyi” ve kalan % 15’i de “çok iyi” derecede yapabileceklerini belirtmişlerdir.

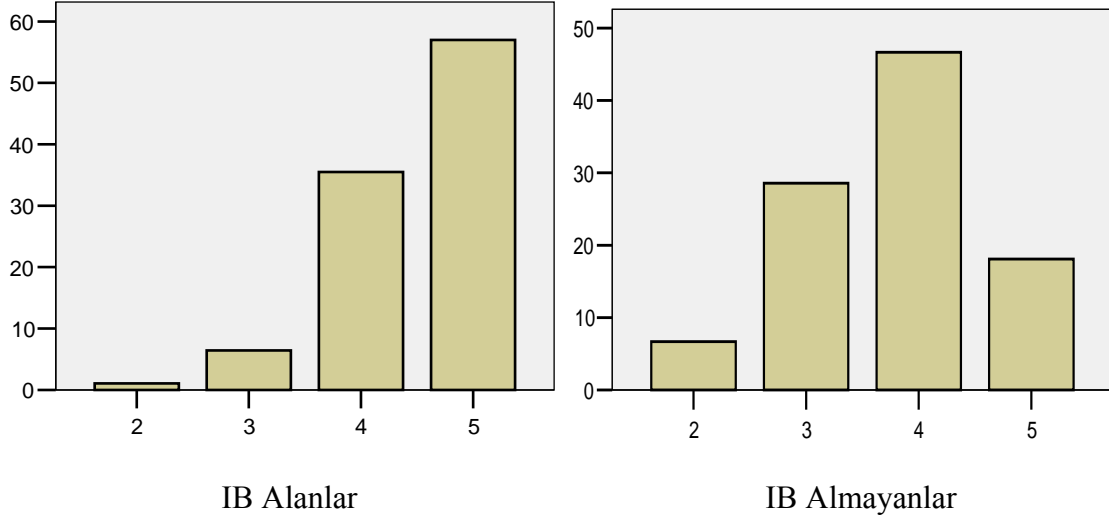
• Çeşitli Yazı Türleri Üzerine Yazı Çalışmaları

Grafik 7: Çeşitli Yazı Türleri Üzerine Yazı Çalışması

“Önceden işlemediğiniz bir eserden alınmış bir pasajın; ele aldığı konu, konunun içeriği, yazarın kullandığı biçim ve teknik özellikleri, işlemediğiniz bir hikayeden alınmış bir bölümü ele aldığı konu, içerik, yazarın kullandığı biçim ve teknik özellikleri gibi unsurlara dikkat ederek edebi bir eleştiri yazısını, bir deneme yazısını; ele aldığı konu, içerik, yazarın kullandığı biçim ve teknik özellikleri gibi unsurlara dikkat ederek edebi bir eleştiri yazısını, bir makaleyi; ele aldığı konu, içerik, yazarın kullandığı biçim ve teknik özellikler gibi unsurlara, bir biyografiyi; ele aldığı konu, içerik, yazarın kullandığı biçim ve teknik özellikler gibi unsurlara dikkat ederek edebi bir eleştiri yazısını hangi derecede yazabilirsiniz?” soruları ile çeşitli yazı türleri üzerine yazı çalışmaları sınanmak istenmiştir. Sonuçlardan elde edilen grafiklere göre IB eğitimi alan grubun sadece % 2’si “zayıf” derken, % 46’sı “iyi” ve % 32’si de “çok iyi” düzeyde yazı çalışması yapabileceklerini belirtmişlerdir. IB almayan grupta ise, %1’i “hiç” derken, sadece % 6’sı “çok iyi” derecede cevabını vermişlerdir. Yığılma % 45 ile “orta” cevabında görülmektedir. % 38’i de “iyi” cevabını vermişlerdir.

• Öğrencilerin Gördükleri Edebiyat Dersinden Memnun Olup Olmadıkları

Grafik 8: Edebiyat Dersinden Memnuniyet

Öğrencilerin edebiyat dersinden memnun olup-olmadıklarına dair veri, “İşlediğiniz edebiyat dersinin, herhangi bir konu hakkında yapacağınız sözel ve yazınsal yorumlama becerileriniz için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu ile toplanmıştır. Elde edilen grafiklere göre IB eğitimi alanlardan sadece 1 kişi “zayıf” cevabı verirken, IB eğitimi almayanlarda 7 kişi “zayıf” cevabını vermişlerdir. IB eğitimi alan grubun % 57’si “çok iyi”, % 35’i de “iyi” derecede memnun olduklarını belirtmişlerdir. Buna karşın IB eğitimi almayan grubun % 29’u “orta”, % 47’si “iyi” ve % 18’i de “çok iyi” derecede memnun olduklarını yazmışlardır.

Araştırmanın temel amacı, IB eğitimi alan ve almayan öğrencilerin, dünya edebiyatı eserlerinde karşılaştırmalı yazı çalışması, Türk ve dünya edebiyatından eserlerin karşılaştırılarak yapılan yazı çalışması, yaratıcı yazı yazma çalışması, dünya edebiyatı detaylı yazı yazma çalışması, hazırlıksız konuşma, hazırlıklı konuşma, çeşitli yazı türleri üzerine yazı çalışmaları ve öğrencilerin gördükleri edebiyat dersinden memnun olup olmamalarında bir farklılığın olup-olmadığını incelemektir.

Bu amaca yönelik olarak, IB eğitimi alan ve almayan grubun cevapları arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olup-olmadıklarını sınamak için, her

alt boyuta ilişkin bağımsız grup t-testi uygulanmıştır. Sonuçlar aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

• Dünya edebiyatı karşılaştırmalı yazı çalışmasının, IB eğitimi alıp almamaya göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere t-testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Dünya Edebiyatı Karşılaştırmalı Yazı Çalışmasının Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Puan	Değişken	N	x	ss	t Testi	
					sd	t
IB Eğitimi	Alan	93	20,94	1,916	196	14,885***
	Almayan	105	16,86	1,934		

*p<.05

** p<.01

*** p<.001

Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB alan ve almayan grubun dünya edebiyatı karşılaştırmalı yazı çalışmasında istatistiksel olarak .001 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Grupların ortalamalarına bakıldığında, farklılığın IB eğitimi alan grubun lehine olduğu görülmektedir. Bir başka ifade ile IB eğitimi alan grup “Dünya edebiyatı karşılaştırmalı yazı çalışmasında”, IB eğitimi almayanlara göre kendilerini daha başarılı olarak değerlendirmişlerdir.

• Türk ve dünya edebiyatındaki eserlerin karşılaştırılarak yapılan yazı çalışmasının IB eğitimi alıp almamaya göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t- testi sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Türk ve Dünya Edebiyatından Eserlerin Karşılaştırılarak Yapılan Yazı Çalışması Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Puan	Değişken	N	x	ss	t Testi	
					sd	t
IB Eğitimi	Alan	93	4,43	,666	196	8,429***
	Almayan	105	3,52	,845		

*p<.05

** p<.01

*** p<.001

Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB alan ve almayan grubun Dünya ve Türk edebiyatı eserlerinin karşılaştırılarak yapılan yazı çalışmasında istatistiksel olarak .001 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Grupların ortalamalarına bakıldığında, farklılığın IB eğitimi alan grubun lehine olduğu görülmektedir. Bir başka ifade ile, IB eğitimi alan grup “Dünya ve Türk edebiyatı karşılaştırmalı yazı çalışmasında”, IB eğitimi almayanlara göre istenen beceriyi, çalışmayı daha fazla yapacakları inancında olduklarını belirtmişlerdir.

• Yaratıcı yazı çalışmasının, IB eğitimine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere t-testi uygulanmıştır. Yapılan t- testi sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5 : IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Yaratıcı Yazı Yazma Çalışmasının Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Puan	Değişken	N	x	ss	t Testi	
					sd	t
IB Eğitimi	Alan	93	4,22	,819	196	6,506***
	Almayan	105	3,38	,984		

*p<.05

** p<.01

*** p<.001

Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB alan ve almayan grubun yaratıcı yazı çalışmasında istatistiksel olarak .001 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Grupların ortalamalarına bakıldığında, farklılığın yine IB eğitimi alan grubun lehine olduğu görülmektedir. IB eğitimi alan öğrenciler, yaratıcı yazı yazma becerisinde, IB eğitimi almayanlardan daha başarılı olacaklarını cevapları ile belirtmişlerdir.

- IB eğitimine göre “Dünya edebiyatı detaylı yazı” çalışmasının gruplar arasında farklılık yaratıp yaratmadığı sınınanmıştır. Elde edilen t- testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Dünya Edebiyatı Detaylı Yazı Yazma Çalışmasının Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Puan	Değişken	N	x	ss	t Testi	
					sd	t
IB Eğitimi	Alan	93	21,03	2,551	196	15,586***
	Almayan	105	16,18	1,680		

*p<.05
 ** p<.01
 *** p<.001

Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB alan ve almayan grubun dünya edebiyatında detaylı yazı çalışmasında istatistiksel olarak .001 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Grupların ortalamalarına bakıldığında, IB eğitimi alan grubun daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bir başka ifade ile IB eğitimi alan öğrenciler, dünya edebiyatında detaylı yazı yazmada, IB eğitimi almayan öğrencilerden daha fazla başarı elde edeceklerine inandıklarını cevapları ile ifade etmişlerdir.

- IB eğitimine göre “Hazırlıksız Konuşma” çalışmasının gruplar arasında farklılık yaratıp yaratmadığı sınınanan bir başka değişkendir. Yapılan t- testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Hazırlıksız Konuşmanın Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Puan	Değişken	N	x	ss	t Testi	
					sd	t
IB Eğitimi	Alan	93	3,62	1,224	196	2,285***
	Almayan	105	3,27	,933		

*p<.05
 ** p<.01
 *** p<.001

Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB alan ve almayan grubun “Hazırlıksız Konuşma” çalışmasında istatistiksel olarak .001 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Grupların ortalamalarına bakıldığında, farklılığın IB eğitimi alan grubun lehine olduğu görülmektedir. Bir başka ifade ile, IB eğitimi alan grup ““Hazırlıksız Konuşma” çalışmasında, IB eğitimi almayanlara göre kendilerini daha başarılı değerlendirmişlerdir.

• “Hazırlıklı Konuşma” çalışmasının, IB eğitimi alma durumuna göre farklılık yapıp yapmadığı incelenmiştir. Yapılan t- testi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8 : IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Hazırlıklı Konuşmanın Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Puan	Değişken	N	x	ss	t Testi	
					sd	T
IB Eğitimi	Alan	93	24,98	2,373	196	16,404***
	Almayan	105	20,12	1,685		

*p<.05

** p<.01

*** p<.001

Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB alan ve almayan grubun “Hazırlıklı Konuşma” çalışmasında istatistiksel olarak .001 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Ortalamalardan da anlaşıldığı üzere farklılık, yine IB eğitimi alan grubun lehine olduğu görülmektedir. IB eğitimi alan grup ““Hazırlıklı Konuşma” çalışmasında, IB eğitimi almayanlara göre kendilerini daha başarılı değerlendirmişlerdir.

• Çeşitli yazı türleri üzerine yazı çalışmasının, IB eğitimine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere t-testi uygulanmıştır. Yapılan t- testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9 : IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Çeşitli Yazı Türleri Üzerine Yazı Çalışmalarının Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Puan	Değişken	N	x	ss	t Testi	
					sd	t
IB Eğitimi	Alan	93	20,32	1,526	196	16,009***
	Almayan	105	16,75	1,610		

*p<.05

** p<.01

*** p<.001

Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB alan ve almayan grubun çeşitli yazı türleri üzerine yazı çalışmalarında istatistiksel olarak .001 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Grupların ortalamalarına bakıldığında, IB eğitimi alan grubun daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bir başka ifade ile IB eğitimi alan öğrenciler, çeşitli yazı türleri üzerine yazı çalışmalarında, IB eğitimi almayan öğrencilerden daha fazla başarı elde edeceklerine inandıklarını cevapları ile ifade etmişlerdir.

• Gördükleri edebiyat dersinden memnun olup olmamada verilen IB eğitiminin etkisi olup-olmadığı da sınıanmıştır. Yapılan t- testi sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: IB Eğitimi Alıp Almamaya Değişkenine Göre Öğrencilerin Gördükleri Edebiyat Dersinden Memnun Olup Olmadıklarının Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Puan	Değişken	N	x	ss	t Testi	
					sd	t
IB Eğitimi	Alan	93	4,48	,669	196	6,784***
	Almayan	105	3,76	,827		

*p<.05

** p<.01

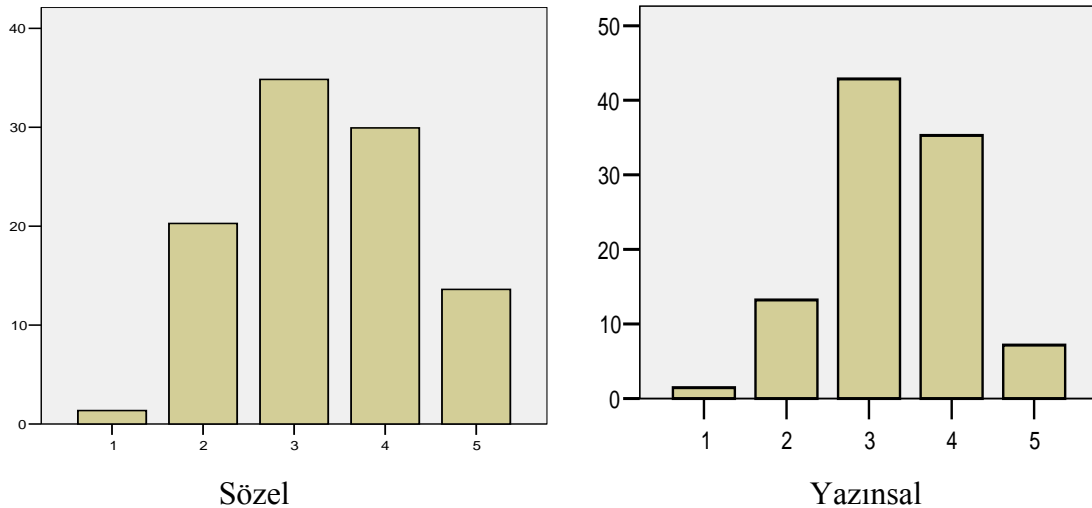
*** p<.001

Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB eğitimi alan grup ile bu eğitimi almayan grup arasında, “gördükleri edebiyat dersinden memnun olup-olmama” durumunda, istatistiksel olarak .001 düzeyinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Ortalamalara bakıldığında, IB eğitimi alan grubun, diğer gruptan daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Bu sonuç, verilen IB eğitiminin, gördükleri edebiyat dersinden memnun olmalarını etkilediğini göstermektedir.

Sonuç olarak, araştırmanın temel amacı doğrultusunda yapılan analizlerden elde edilen bulgular, IB eğitimi alan grubun her alt boyutta öğrencileri olumlu etkilediğini göstermektedir. Bulgulara göre, IB eğitimi alan grup, diğer gruba göre istenen beceri, yazı ve konuşma çalışmalarında, daha fazla başarılı olabileceklerine ilişkin inanç geliştirmişlerdir.

Araştırmanın bir diğer amacı, öğrencilerin yazınsal ve sözel becerilerinin karşılaştırılmasıdır. Bu amaçla, IB eğitimi alan ve almayan öğrenciler ayrı ayrı, yazınsal ve sözel beceri açısından değerlendirilmiştir. Sonuçlar tablolar halinde aşağıda sunulmuştur.

• IB Eğitimi Almayan Öğrencilerin Sözel ve Yazınsal Becerilerinin Karşılaştırılması

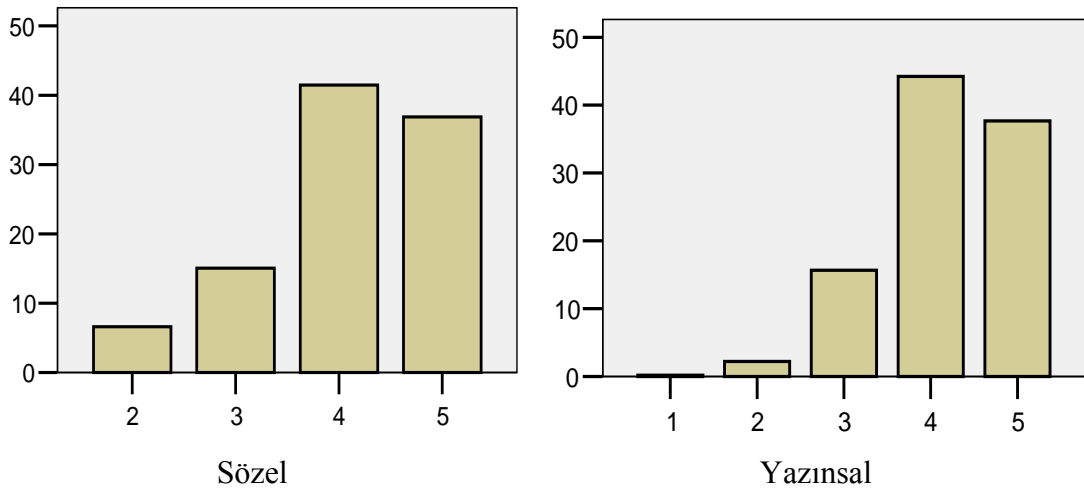
Grafik 9: IB Eğitimi Almayan Öğrencilerin Sözel ve Yazınsal Becerileri Karşılaştırılması

IB eğitimi almayan grubun, sözel becerileri incelendiğinde, grubun % 1'i beklenen beceriyi “hiç” gösteremeyeceklerini, % 20'si “zayıf” düzeyde, % 35'i “orta” düzeyde, % 30'u iyi düzeyde ve % 14'ü de “çok iyi” düzeyde yapabileceklerini işaretlemişlerdir. Yığılma, orta ve iyi derecelerde görülmektedir.

Yazınsal becerilere bakıldığında, grubun yine % 1'i beklenen beceriyi “hiç” gösteremeyeceklerini, % 13'ü “zayıf” düzeyde, % 43'ü “orta” düzeyde, % 36'sı iyi düzeyde ve % 7'si de “çok iyi” düzeyde yapabileceklerini işaretlemişlerdir. Yığılma, orta ve iyi derecelerde görülmektedir.

Grubun genel olarak sözel ve yazınsal becerilerine bakıldığında, her iki alan için “hiç” oranında eşitlik olmakla birlikte, genel eğilim “orta” düzeyde seçeneğini göstermektedir. Öğrenciler, yazınsal alana göre sözel alanda daha fazla düzeyde başarı göstereceklerini cevapları ile belirtmişlerdir.

IB Eğitimi Alan Öğrencilerin Sözel ve Yazınsal Becerilerinin Karşılaştırılması

Grafik 10: IB Eğitimi Alan Öğrencilerin Sözel ve Yazınsal Becerileri

IB eğitimi alan grubun, sözel becerileri incelendiğinde, beklenen sözel beceriye ilişkin “hiç” cevabı çıkmazken; grubun % 7'si beklenen beceriyi “zayıf” düzeyde göstereceklerini, % 15'i “orta” düzeyde, % 42'si “iyi” düzeyde, % 37'si de “çok iyi” düzeyde yapabileceklerini işaretlemişlerdir. IB eğitimi almayan grupta yığılma orta ve

iyi işaretlerinde görülürken, IB eğitimi alanlarda yığılma, iyi ve çok iyi seçeneklerde görülmektedir. Bu alınan eğitimin etkisini göstermektedir.

Yazınsal becerilere bakıldığında, grubun yine % 1'i beklenen beceriyi "hiç" gösteremeyeceklerini, % 2'si "zayıf" düzeyde, % 16'sı "orta" düzeyde, % 44'ü iyi düzeyde ve % 38'i de "çok iyi" düzeyde yapabileceklerini işaretlemiştir. Yığılma yine iyi ve çok iyi işaretlerinde görülmüştür. Sözel becerilerde "hiç" seçeneği çıkmazken, yazınsal becerilerde % 2 de olsa bu cevap verilmiştir. IB eğitimi almayan grubun sadece % 7'si "çok iyi" cevabını verirken, IB eğitimi bu oranın % 38'e çıkmasını sağlamıştır.

3.3.1. Hipotezlerin Analizleri

1. Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB alan ve almayan grubun dünya edebiyatı karşılaştırmalı yazı çalışmasında istatistiksel olarak $p < .001$ düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Bu sonuca göre IB alan öğrenciler dünya edebiyatı karşılaştırma yazı çalışmasında kendilerini daha iyi ifade edebileceklerini belirtmişlerdir.

2. Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB alan ve almayan grubun Dünya ve Türk edebiyatı eserlerinin karşılaştırılarak yapılan yazı çalışmasında istatistiksel olarak $p < .001$ düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Bu sonuca göre IB alan öğrenciler bu çalışmada kendilerini daha iyi ifade edebileceklerini belirtmişlerdir.

3. Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB alan ve almayan grubun yaratıcı yazı çalışmasında istatistiksel olarak $p < .001$ düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Buna göre IB alan grup IB almayan gruba göre bu çalışmayı daha iyi yapabileceğine inanmaktadır

4. IB Türkçe A1 programını gören öğrenciler, Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programını gören öğrencilere göre okudukları bir dünya edebiyatı eserinin detaylı teknik özelliklerini, karakter yorumunu, olay örgüsü incelemesini daha iyi bir seviyede yapabilirler. Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB alan ve almayan grubun

detaylı yazı çalışmasında istatistiksel olarak $p < .001$ düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Buna göre IB alan grup bu çalışmada da IB almayan gruba göre daha barılı olacaklarını ifade etmişlerdir.

5. Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB alan ve almayan grubun hazırlıksız konuşma çalışmasında istatistiksel olarak $p < .001$ düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Buna göre IB alan grup IB almayan gruba göre hazırlıksız bir konuşma çalışmasını daha iyi yapabileceğini ifade etmiştir.

6. Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB alan ve almayan grubun hazırlıklı konuşma çalışmasında istatistiksel olarak $p < .001$ düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Buna göre IB alan grup bu tarz bir çalışmayı IB almayan gruba göre daha iyi yapacağını ifade etmiştir.

7. Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, IB alan ve almayan grubun çeşitli yazı türleri üzerine (hikâye, deneme, makale, biyografi vb.) yazacakları bir eleştiri yazı çalışmasında istatistiksel olarak $p < .001$ düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Bu sonuca göre IB alna grup bu çalışmayı IB almayan gruba göre daha iyi yapacağını ifade etmiştir.

3.4. Sonuçlar ve Öneriler

3.4.1. Sonuçlar

Araştırma, liselerde IB Türkçe A1 Dil Programı alan öğrencilerle, IB Türkçe A1 Dil Programı almayıp bu program yerine Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programını alan öğrenciler arasında yazınsal ve sözel becerilerinin karşılaştırılıp IB Türkçe A1 Dil Programı'nın öğrencilerin edebiyat becerilerini daha fazla geliştirdiğini ispatlamaktır.

Araştırmanın birinci bölümünde eğitim sistemi, Türk Dili ve Edebiyatı Dersi tanımı; tarihi; programı ve öğretim yöntemlerine yer verilirken ikinci bölümde IBO, IB

Türkçe A1 Dil Programı incelenmiş ve üçüncü bölümde ise araştırma kısmına yer verilmiştir.

Araştırmanın sınırlarını İstanbul ili, Tuzla, Beşiktaş, Ümraniye ilçelerine bağlı üç özel lisede IB eğitimi almayan 105 ve bu eğitimi alan 93 olmak üzere toplam 198 lise son öğrencisi oluşturmaktadır.

Uygulanan anket sonuçlarının istatistiksel verilerine göre Türk Dili ve Edebiyat dersinin kazandırdığı beceriler bazında IB Türkçe A1 programını alan öğrencilerin, Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programını gören öğrencilere göre edebiyat alanında, iki eserin çeşitli yönlerinin karşılaştırıldığı yazı çalışması, bir eser hakkında yaratıcı yazı çalışması, bir eser hakkında detaylı yazı çalışması, bir eser hakkında hazırlıksız / hazırlıklı konuşma, çeşitli yazı türleri hakkında edebi eleştiri yazma çalışması gibi, becerilerine daha fazla güvendikleri ortaya konmuştur.

3.4.2. Öneriler

Uygulanan anket sonuçları neticesinde Türk Dili ve Edebiyatı dersinde, IB Türkçe A1 programını gören öğrencilerin, Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programını gören öğrencilere göre edindikleri becerilere daha fazla güvendikleri ortaya konmuştur.

Bu sebepten dolayı IB Türkçe A1 Dil programının hepsi olmasa da öğrencilerin edebiyat becerilerini daha fazla geliştirileceğine inanılan kısımlar kendi edebiyat öğretimi sistemimize adapte edilmelidir.

Çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde, bu adapte uygulamalarının özellikle IB alan öğrencilerin %42'sinin çok iyi yapabileceğine inandığı; fakat buna karşılık IB almayan öğrencilerin sadece %12'sinin çok iyi yapabileceğine inandığı yaratıcı yazı çalışmalarında; IB alan öğrencilerin %40'ının ve IB almayan öğrencilerin sadece %4'ünün çok iyi yapabildiğini ifade ettiği DE detaylı yazı çalışmalarında ve IB alan öğrencilerin %46'sının, IB almayan öğrencilerin ise sadece %6'sının çok iyi yaptığına inandığı farklı türlerdeki yazılar üstüne edebi eleştiri yazma çalışmalarında gerçekleştirilmesi faydalı olacaktır.

Yazınsal çalışmalarda adapte yapılmasının yanı sıra öğrencilerin yine kendilerini iyi bir seviyede ifade edemediklerine inandıkları sözel çalışmalarda da bu iyileştirmeler yapılmalıdır; çünkü hazırlıklı konuşma çalışmasında IB alan ğrenciler HİÇ şikkını işaretlemezken IB almayan öğrencilerin %5'i hazırlıklı konuşma çalışmasında HİÇ şikkını işaretlemişlerdir.

Bu sebepten IB Türkçe A1 Dil programını almayıp klasik eğitim gören öğrencilerin müfredat programlarına Konuşma Dersi adı altında bir ders daha eklenmelidir.

KAYNAKÇA

ERGÜN, Mustafa – Özdaş, Ali, Öğretim İlke ve Yöntemleri, İstanbul , 1997

History of the IBO, <http://www.ibo.org/history/index.cfm>, © International Baccalaureate Organization, 2005.

How is the IBO funded? <http://www.ibo.org/who/slides.cfm>, © International Baccalaureate Organization, 2005.

<http://www.meb.gov.tr/Stats/ist2001/Bolum1s1.htm>

IBO Offices, <http://www.ibo.org/offices/index.cfm>, © International Baccalaureate Organization, 2005.

IBO, IB Turkish A1 Program , Genova, 1999

İŞIKSALAN, N. , “Cumhuriyet Dönemi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi”, Tömer- Dil Dergisi, syf. 97, Ankara, Kasım- 2000

İşman, Aytekin – Eskicumalı, Ahmet, Eğitimde Planlama ve Değerlendirme, Değişim Yayınları, İstanbul, 2003.

KANDEMİR, E. “Türkçe ve Yazın Eğitimi Üzerine”, Öğretmen Dünyası Dergisi, syf. 53, Mayıs- 1984

KARAKUŞ, İ., Türkçe- Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi, Sistem Ofset Yayınları, Ankara, 2000

MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Tebliğler Dergisi 2370, 2375, 2381, 2393 ve 2098 sayıları

Mission, <http://www.ibo.org/mission/index.cfm>, © International Baccalaureate Organization, 2005.

NAS, Recep, Eğitim Fakültesi Öğrencileri ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi, Ezgi Kitabevi Yayınları, 2000

University recognition, <http://www.ibo.org/diploma/recognition/>, ©
International Baccalaureate Organization, 2005.

ÜNLÜ, M.- ÖZCAN Ö., Türk Dili ve Edebiyatı 1, Türk Dili ve Edebiyatı 2,
Türk Dili ve Edebiyatı 3, İnkılap Yayınevi, İstanbul, 2001

What is the Diploma Programme? <http://www.ibo.org/diploma/index.cfm>, ©
International Baccalaureate Organization, 2005.

Who we are?, <http://www.ibo.org/general/who.cfm>, © International
Baccalaureate Organization, 2005.

EK: UYGULANAN ANKET FORMU

	Çok iyi	İyi	Orta	Zayıf	Hiç
1. Dünya edebiyatından işlediğiniz iki eserde , yazarın kullandığı anlatım tekniklerini karşılaştırdığınız <u>1000-1500 kelimelik</u> bir yazı çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?					
2. Dünya edebiyatından işlediğiniz iki eserdeki önemli karakterleri karşılaştırdığınız <u>1000-1500 kelimelik</u> bir yazı çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?					
3. Dünya edebiyatından işlediğiniz iki eserde ele alınan toplumsal konuları karşılaştırdığınız <u>1000-1500 kelimelik</u> bir yazı çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?					
4. Dünya edebiyatından işlediğiniz iki eserde ele alınan insanların ortak sorunları ile ilgili uluslar arası bakış açılarını karşılaştırdığınız <u>1000-1500 kelimelik</u> bir yazı çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?					
5. Dünya edebiyatından işlediğiniz iki eserde , yazarların toplum içindeki rolleriyle, kültürler arası bakış açılarının karşılaştırıldığı <u>1000-1500 kelimelik</u> bir yazı çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?					
6. Dünya ve Türk edebiyatından işlediğiniz birer eseri, birbirleriyle ilgili herhangi bir unsuru (karakterler, anlatım tekniği, insanlığın ortak sorunları vb.) temel alarak <u>1000-1500 kelimelik</u> karşılaştırma çalışması yaptığımız bir yazıyı hangi seviyede yazabilirsiniz?					
7. Dünya edebiyatından işlediğiniz bir eser hakkında; <i>eserin karakterinin yazmış olduğu bir günlük, yönetmenin oyuncuya bir sahne veya rol için yazmış olduğu bir mektup, bir esere ekstra olarak bir bölüm yazılması gibi yaratıcı çalışma gerektiren</i> <u>1000-1500 kelimelik</u> bir yazı çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?					
8. Dünya edebiyatından okuduğunuz bir eserin, anahtar pasajının, teknik ve biçim özelliklerini ele aldığınız <u>1000-1500 kelimelik</u> detaylı yazı çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?					
9. Dünya edebiyatından okuduğunuz bir eserin anahtar pasajının detaylı karakter yorumunu <u>1000-1500 kelimelik</u> , yazı çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?					
10. Dünya edebiyatından okuduğunuz bir eserin anahtar pasajının olay örgüsünü incelediğiniz <u>1000-1500 kelimelik</u> detaylı yazı çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?					

	Çok iyi	İyi	Orta	Zayıf	Hiç
11. Dünya edebiyatında okuduğunuz bir eserin, <u>iki anahtar pasajının teknik ve biçim özelliklerini karşılaştırdığınız 1000-1500 kelimelik</u> bir yazı çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?					
12. Dünya edebiyatından okuduğunuz bir eserin <u>iki anahtar pasajının karakter sunumunun karşılaştırıldığı 1000-1500 kelimelik</u> bir yazı çalışmasını hangi seviyede yapabilirsiniz?					
13. Türk edebiyatından işlediğiniz bir eserin <u>40 satırlık metniyle ilgili olarak; karakterlerin sunumu, karakterlerin metin içindeki ilişkileri, metinde kullanılan temalar, yazarın kullandığı dil, eserin bütününe bakıldığında seçilen metnin eser içindeki önemi, biçim ve teknik özelliklerin metne olan etkisi</u> gibi unsurlara değinerek <u>10-12 dakikalık hazırlıksız konuşma çalışmasını</u> hangi seviyede yapabilirsiniz?					
14. Türk edebiyatından işlediğiniz bir eserin içinde ele alınan temalardan (<u>kuşak çatışması, aile ilişkileri, aşk, bireysellik, toplumsal sorunlar vb.</u>) <u>birisini detaylı olarak</u> aktardığımız <u>10-12 dakikalık bir hazırlıklı konuşma çalışmasını</u> hangi seviyede yapabilirsiniz?					
15. Türk edebiyatından işlediğiniz bir eserin <u>kültürel konumu ve buna ilişkin konuları</u> detaylı olarak aktardığımız <u>10-12 dakikalık bir hazırlıklı konuşma çalışmasını</u> hangi seviyede yapabilirsiniz?					
16. Türk edebiyatından işlediğiniz bir eserde, <u>belli bazı unsurlara farklı bakış açılarından bakarak</u> yorumladığımız <u>10-12 dakikalık bir hazırlıklı konuşma çalışmasını</u> hangi seviyede yapabilirsiniz?					
17. Türk edebiyatından işlediğiniz <u>bir eserin karakterini/ karakterlerini</u> detaylı bir şekilde aktardığımız <u>10-12 dakikalık hazırlıklı konuşma çalışmasını</u> hangi seviyede yapabilirsiniz?					
18. Türk edebiyatında işlediğiniz bir eserin, <u>yazarın kullandığı teknik ve biçim özelliklerini</u> aktardığımız <u>10-12 dakikalık hazırlıklı konuşma çalışmasını</u> hangi seviyede yapabilirsiniz?					
19. Türk edebiyatında işlediğiniz bir eserde, <u>yazarın ele aldığı konuya ve/veya karakterlerine olan yaklaşımını</u> değerlendirdiğiniz <u>10-12 dakikalık hazırlıklı konuşma çalışmasını</u> hangi seviyede yapabilirsiniz?					

	Çok iyi	İyi	Orta	Zayıf	Hiç
20. Önceden işlemediğiniz bir eserden alınmış bir pasajın; ele aldığı konu, konunun içeriği, yazarın kullandığı biçim ve teknik özellikleri gibi unsurlara dikkat ederek edebi bir eleştiri yazısını hangi derecede yazabilirsiniz?					
21. Önceden işlemediğiniz bir hikayeden alınmış bir bölümü ele aldığı konu, içerik, yazarın kullandığı biçim ve teknik özellikleri gibi unsurlara dikkat ederek edebi bir eleştiri yazısını hangi derecede yazabilirsiniz?					
22. Önceden işlemediğiniz bir deneme yazısını; ele aldığı konu, içerik, yazarın kullandığı biçim ve teknik özellikleri gibi unsurlara dikkat ederek edebi bir eleştiri yazısını hangi derecede yazabilirsiniz?					
23. Önceden işlemediğiniz bir makaleyi ; ele aldığı konu, içerik, yazarın kullandığı biçim ve teknik özellikler gibi unsurlara dikkat ederek edebi bir eleştiri yazısını hangi derecede yazabilirsiniz?					
24. Önceden işlemediğiniz bir biyografiyi ; ele aldığı konu, içerik, yazarın kullandığı biçim ve teknik özellikler gibi unsurlara dikkat ederek edebi bir eleştiri yazısını hangi derecede yazabilirsiniz?					
25. İşlediğiniz edebiyat dersinin, herhangi bir konu hakkında yapacağınız sözel ve yazınsal yorumlama becerileriniz için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?					

ÖZGEÇMİŞ

TUĞBA TAŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Doğum Tarihi : 14.09.1975
Medeni Hal : Bekar
Adres : 1.Orta Sok. Çıkamazı Onur Apt. 13/1 Göztepe İstanbul
Ev Tel No. : 0 216 385 20 12
E-Mail : tugbatas@hotmail.com

EĞİTİM

2003-2007 Yeditepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi
Yüksek Lisans Programı
1994-1998 Marmara Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
1991-1994 Özel Yunus Emre Lisesi

İŞ TECRÜBESİ

2005- Özel Alman Lisesi
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
2002- 2005 Uluslararası İngiliz Okulu
Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
Key Stage 3, IGCSE, IB
2000-2001 Özel Bilfen İlköğretim Okulu
Türkçe Öğretmeni
1998-2000 İstiklal İlköğretim Okulu
Türkçe Öğretmeni

YABANCI DİLLER

İngilizce Çok iyi
Almanca Orta